

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

Regiō
Sud-Est

**Servicii privind Evaluarea intermediară timpurie a
Programului Regional Sud-Est 2021-2027**

**Autoritatea Contractantă:
Agenția pentru Dezvoltare Regională a Regiunii de Dezvoltare
Sud-Est**

**Raport de evaluare
Prioritatea 6
O regiune atractivă**

civitta

Acest raport a fost elaborat în baza unei evaluări independente efectuate de asocieria formată Civitta Strategy & Consulting SA (lider), LIDEEA Development Actions SRL. Opiniile exprimate în raport sunt cele ale echipei de evaluare și nu reprezintă neapărat punctul de vedere al Agenției de Dezvoltare Regională Sud-Est.

Autorii raportului de evaluare:

Liliana Lucaci	Coordonator de proiect
Diana Manoleli	Expert cheie 6, Prioritatea 6: O regiune atractivă
Alina David	Director proiect
Alți experți non-cheie	

Fișa documentului

Versiune inițială	20.02.2025
Versiune revizuită 1	06.03.2025
Versiune revizuită 2	20.03.2025

CUPRINS

LISTA ABREVIERILOR	4
PREAMBUL	6
DATE SINTETICE ALE CONTRACTULUI DE SERVICII ȘI ALE RAPORTULUI DE EVALUARE.....	7
SUMAR EXECUTIV	8
1.INTRODUCERE.....	10
1.1. <i>Obiectivul evaluării</i>	10
1.2. <i>Întrebările de evaluare.....</i>	11
1.3. <i>Structura Raportului de evaluare.....</i>	11
2.ABORDAREA METODOLOGICĂ	11
2.1. <i>Analiza literaturii de specialitate</i>	11
2.1.1. <i>Evaluările mid-term în context național și internațional</i>	12
2.1.2. <i>Evaluarea intervențiilor în regenerare urbană, conservarea patrimoniului și dezvoltarea turismului, valorificarea potențialului turistic în zone non-urbane.....</i>	14
2.2. <i>Metodologia de evaluare.....</i>	15
2.2.1. <i>Aplicarea metodelor și instrumentelor de evaluare.....</i>	15
2.2.2. <i>Probleme întâmpinate și limitări în aplicarea metodologiei de evaluare, robustețea concluziilor.....</i>	17
3.ANALIZA INTERVENȚIILOR EVALUATE	18
3.1. <i>Contextul programului.....</i>	18
3.2. <i>Modificări ale programului</i>	18
3.3. <i>Contextul Priorității 6. O regiune atractivă.....</i>	21
3.4. <i>Logica intervenției</i>	22
3.5. <i>Analiza portofoliului de proiecte finanțate în cadrul Priorității</i>	24
4.ANALIZELE ȘI CONSTATĂRILE CORESPUNZĂTOARE FIECĂREI ÎNTREBĂRI DE EVALUARE	28
4.1. <i>Relevanță și coerență</i>	28
4.1.1. <i>Relevanță față de Recomandările Specifice de Țară.....</i>	29
4.1.2. <i>Relevanța față de nevoile regiunii Sud-Est. Strategia programului.</i>	30
4.2. <i>Eficiență și eficacitate</i>	34
4.3. <i>Mecanisme de implementare</i>	42
4.4.1. <i>Procesul de implementare a programului – provocări și soluții.....</i>	43
4.4.2. <i>Mecanisme de implementare la nivelul ITI DD</i>	47
5.CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	48
5.1. <i>Concluzii 48</i>	
5.2. <i>Recomandări.....</i>	49
6. ANEXE 51	
6.1.Anexa I. Aspecte cheie ale programului Priorității 1 în cadrul PRSE	51
6.2.Anexa II. Analiza socio-economica a Regiunii Sud-Est	51
6.2.1. <i>analiza socio-economica a regiunii sud-est</i>	51
6.2.2. <i>dinamica populației</i>	52
6.2.3. <i>evoluții economice intra-regionale</i>	52
6.2.4. <i>regiunea sud-est rămâne atractivă prin turism</i>	53
6.2.5. <i>analiza arealului iti delta dunării.....</i>	54
6.2.6. <i>provocări și nevoi care susțin intervențiile din cadrul priorității 6 o regiune atractivă</i>	57
6.3.Anexa III. Contribuția la RST.....	58
6.4.Anexa IV. Contribuție PRSE la PEDS.....	59
6.5.Anexa V. Progresul in implementarea PRSE	59

LISTA TABELELOR

Tabel 1. <i>Instrumente de evaluare și contribuția lor în procesul de evaluare al P6</i>	15
Tabel 2. <i>Metodologia de evaluare pentru P6.....</i>	15
Tabel 3. <i>Gradul de contractare la nivelul P6 la 31.12.2024</i>	25

Tabel 4. Tipuri de intervenții finanțate P6, 31.12.2024.....	26
Tabel 5. Date privind progresul implementării programului la 31.12.2024	35
Tabel 6. Date privind progresul implementării programului la 31.12.2024	35
Tabel 7. Indicatori de realizare țintă, asumați și îndepliniți	36
Tabel 8. Situația realizărilor pe obiective specifice și indicatori	37
Tabel 9. Situația proiectelor contractate în zona ITI DD - P6, 31.12.2024.....	41
Tabel 10. Situația contractelor la 31.12.2024 pe OS, etapizate și ITI Delta Dunării	41
Tabel 11. Date privind progresul implementării programului la 31.12.2024	41
Tabel 12 – Alocări FEDR.....	51
Tabel 13-Contribuția Priorității 6 la RST	58
Tabel 14-Contribuția Priorității 6 la obiectivele PEDS	59
Tabel 15 - Date privind progresul implementării programului la 31.12.2024	59
Tabel 16-Distribuția finanțării contractelor pe județele regiunii.....	60
Tabel 17-Situația realizărilor pe Obiective Specifice și indicatori	60

LISTA FIGURILOR

Figură 1. Alocare financiară (FEDR) pe priorități PRSE 2021-2027	19
Figură 2. Alocare financiară ITI DD (FEDR) pe priorități PRSE 2021-2027	19
Figură 3. Distribuția finanțării alocate în cadrul ITI DD (milioane EUR, FEDR)	20
Figură 4. Logica intervenției Prioritatea 6	23
Figură 5. Alocarea financiară Prioritatea 6 – distribuție pe acțiuni.....	24
Figură 6. Alocarea financiară Prioritatea 6 – distribuție pe coduri de intervenție	24
Figură 7. Distribuția proiectelor la nivelul Regiunii Sud-Est și ITI delta Dunării în funcție de valoarea totală nerambursabilă a proiectelor (Mil. Eur)	28
Figură 8. Vizitatori în muzee și colecții publice pe județe, perioada 2020-2023.....	31
Figură 9. Distribuția numărului de vizitatori pe județele Regiunii Sud-Est, 2024.....	31
Figură 11. Percepția beneficiarilor privind situația socio-economică	33
Figură 12. Percepția beneficiarilor privind relevanța priorităților de investiții față de nevoi	33
Figură 13. Stadiul actual al implementării contractelor de finanțare P6	39
Figură 14. Gradul de risc al neatingerii indicatorilor P6 cu resursele contractate	39
Figură 17. Factori care afectează implementarea PRSE. Entități afectate sau care pot influența factorii	46
Figură 15. Percepția beneficiarilor P6 în ceea ce privește măsura în care factorii influențează implementarea proiectelor..	46

Lista abrevierilor

Acronim	Denumire
ACP	Autoritatea de Certificare și Plată
ADR SE	Agencia pentru Dezvoltare Regională Sud-Est
ADI ITI DD	Asociația pentru Dezvoltare Intercomunitară Investiții Teritoriale Integrate Delta Dunării
AM PRSE	Autoritatea de Management pentru Programul Regional Sud-Est
BS	Bugetul de Stat
CCE	Comitetul de Coordonare a Evaluării
CDI	Cercetare Dezvoltare Inovare
CdS	Caiet de Sarcini
CM PR SE	Comitetul de Monitorizare al PR SE
DJ	Drum Județean
DN	Drum Național
DNSH	Do No Significant Harm („A nu prejudicia în mod semnificativ”)
FEDR	Fondul European de Dezvoltare Regională
FESI	Fonduri Europene Structurale și de Investiții
FSE+	Fondul Social European Plus
ÎE	Întrebări de evaluare
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
INS	Institutul Național de Statistică
ITI DD	Investiții Teritoriale Integrate Delta Dunării
MIPE	Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene
MRR	Mecanismul de Redresare și Reziliență
MySMIS	Sistemul informatic unitar dezvoltat pentru gestionarea asistenței financiare nerambursabile
OECD	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică

OP	Obiectiv de Politică
OS	Obiectiv Specific
OUG	Ordonanță de Urgență a Guvernului
P	Prioritate
PE	Planul de Evaluare
PEDS	Pilonul European al Drepturilor Sociale
PNDR	Programul Național de Dezvoltare Rurală
PNIESC	Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice
PNRR	Planul Național de Redresare și Reziliență
POR	Programul Operațional Regional
POS	Programul Operațional Sănătate
PR SE	Programul Regional Sud-Est
RDC	Regulamentul privind dispozițiile comune
REACT-EU	Recovery Assistance for Cohesion and the Territories of Europe
RI	Raport Inițial
RSO	Regional Strategic Objectiv
RȘ	Recomandări Specifice de Țară
SIDU	Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană
SIDD DD	Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă a Deltei Dunării
SFC	System for Fund Management
UAT	Unitate Administrativ Teritorială
UE	Uniunea Europeană
ZM	Zonă Metropolitană

Preambul

1. Acest raport prezintă **rezultatele evaluării intermediare timpurii a Priorității 6 a Programului Regional Sud-Est 2021-2027**. Raportul de evaluare a Priorității 6 reprezintă unul dintre cele șapte studii de evaluare ale contractului de servicii nr. 5157/ADRSE/06.12.2024, alături de evaluările următoarelor priorități:

Prioritate	Obiectul prezentului raport de evaluare
<p>PRIORITATEA 1 O REGIUNE COMPETITIVĂ PRIN INOVARE, DIGITALIZARE ȘI ÎNTREPRINDERI DINAMICE</p> 	
<p>PRIORITATEA 2 O REGIUNE CU LOCALITĂȚI PRIETENOASE CU MEDIUL ȘI MAI REZILIENTĂ LA RISCURI</p> 	
<p>PRIORITATEA 3 O REGIUNE CU EMISII DE CARBON REDUSE</p> 	
<p>PRIORITATEA 4 O REGIUNE ACCESIBILĂ</p> 	
<p>PRIORITATEA 5 O REGIUNE EDUCATĂ</p> 	
	<p>PRIORITATEA 6 O REGIUNE ATRACTIVĂ</p>
<p>PRIORITATEA 7 ASISTENȚĂ TEHNICĂ</p> 	

2. Conform prevederilor caietului de sarcini raportul de evaluare este aprobat de către membrii CCE și cuprinde următoarele:

- Sumarul executiv în limbile română, engleză, rromani și mesaj audio în limba română (pentru nevăzători) - un rezumat scurt al concluziilor și recomandărilor și aspectele cheie ale evaluării, principalele puncte analitice. Sumarul executiv nu va depăși 4 pagini;
- Analiza literaturii de specialitate;
- Metodologia utilizată;
- Analizele și constatările corespunzătoare fiecărei activități și întrebări de evaluare;
- Problemele întâmpinate și măsurile adoptate;

- Concluziile finale;
- Recomandările/ lecțiile învățate pentru îmbunătățirea absorbției fondurilor și eficientizarea sistemului de implementare și de date statistice necesare pentru viitoarele evaluări - trebuie să fie obiective, realiste, clare și corelate într-o manieră logică și evidentă cu analizele și raționamentele prezentate în Raport;
- Anexele Raportului de Evaluare, convenite cu beneficiarul contractului.

Versiunea finală a Raportului de evaluare, include și următoarele anexe:

- Baza de date aferentă raportului;
- O prezentare în format PowerPoint a Raportului de Evaluare.

Date sintetice ale contractului de servicii și ale raportului de evaluare

Titlul contractului de servicii	„Servicii privind Evaluarea intermediară timpurie a Programului Regional Sud-Est 2021-2027”
Contract de prestări servicii	5157/ADRSE/06.12.2024 Act Adțional nr. 1/28.02.2025
Beneficiar	Agencia pentru Dezvoltare Regională a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est (ADR SE)
Autoritate Contractantă	Agencia pentru Dezvoltare Regională a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est (ADR-SE)
Prețul contractului	581.400,00 lei fără TVA, respectiv 691.866,00 lei cu TVA
Contractor	Asocierea formată din Civitta Strategy & Consulting SA (lider) și Lideea Development Actions SRL (partener)
Obiectiv general	Obiectivul general al evaluării este de a analiza procesul de implementare a PR SE 2021-2027, prin prisma cerințelor prevăzute de art.18 din Regulamentul UE 1060/2021, dar și din punctul de vedere al optimizării implementării Programului.
Livrabile	<ul style="list-style-type: none"> • 7 rapoarte de evaluare (câte unul pentru fiecare prioritate de investiție PR SE): <ul style="list-style-type: none"> - Prioritatea 1: O regiune competitivă, prin inovare, digitalizare, întreprinderi dinamice - Prioritatea 2: O regiune cu localități prietenoase cu mediul și mai rezilientă la riscuri - Prioritatea 3: O regiune cu emisii de carbon reduse - Prioritatea 4: O regiune accesibilă - Prioritatea 5: O regiune educată - Prioritatea 6: O regiune atractivă - Prioritatea 7: Asistență Tehnică • 2 rapoarte sintetice ale rezultatelor rapoartelor de evaluare: <ul style="list-style-type: none"> - o sinteză a celor 7 studii de evaluare realizate în cadrul contractului, prezentând concluziile, recomandările și lecțiile învățate care reies din studii. - o sinteză aplicabilă pentru ITI Delta Dunării, pornind de la informațiile obținute pe parcursul analizei realizate pentru cele 7 priorități ale PR SE 2021-2027.
Data de începere	11.12.2024 (conform ordinului de începere emis de ADR SE)
Data de încheiere	24.03.2025 (modificat prin Act Adțional nr. 1/28.02.2025)

SUMAR EXECUTIV

Programul Regional Sud-Est 2021-2027 este un instrument cheie pentru dezvoltarea regională, având ca scop îmbunătățirea calității vieții și creșterea competitivității economice prin investiții sustenabile. Gestionat de Agenția pentru Dezvoltare Regională Sud-Est, în calitate de Autoritate de Management, programul dispune de o alocare financiară totală de 1.47 miliarde EUR, din care 85% reprezintă contribuția UE și 15% contribuția națională, pentru implementarea celor șapte priorități ce vizează regiunea Sud-Est și zona Delta Dunării.

Prioritatea 6 „O regiune atractivă” are ca scop implementarea de măsuri care să contribuie la consolidarea atractivității regiunii prin promovarea unui mediu de viață de calitate, atragerea de investiții, dezvoltarea infrastructurii turistice, protejarea și valorificarea patrimoniului natural și cultural.

Finanțarea totală alocată pentru această prioritate este de aproximativ 174 milioane EUR (149 milioane EUR pentru regiunea Sud-Est și 25 milioane EUR pentru zona Delta Dunării), reprezentând 12% din bugetul al programului. Principalele domenii de intervenție includ: dezvoltarea integrată în zonele urbane prin regenerare urbană, conservarea patrimoniului și dezvoltarea turismului, valorificarea potențialului turistic în zone non-urbane.

În perioada decembrie 2024-martie 2025 a fost realizată o evaluare intermediară timpurie a Programului Regional Sud-Est. Au fost analizate coerența, relevanța, eficiența, eficacitatea și mecanismele de implementare ale priorității, în raport cu obiectivele strategice ale Uniunii Europene și ale Programului Regional Sud-Est. Evaluarea a utilizat o combinație de metode calitative și cantitative, incluzând analiza documentară, interviuri, sondaje, ateliere de lucru și focus grupuri, panel de experți.

Evaluarea a subliniat faptul că obiectivele Priorității 6 sunt aliniate atât cu direcțiile strategice stabilite de Uniunea Europeană, cât și cu nevoile specifice ale regiunii Sud-Est. Prioritatea 6 răspunde problemelor din regiune, cum ar fi starea precară a patrimoniului cultural, istoric și natural, calitatea scăzută a infrastructurilor adiacente, atractivitatea și funcționalitatea scăzută a spațiilor publice din zona urbană. Prioritatea 6 include măsuri specifice pentru orașele mici, având scopul de a reduce disparitățile regionale și de a le oferi acestora oportunități de dezvoltare.

Până la 31 decembrie 2024, au fost contractate 29 de proiecte în valoare de peste 60 milioane EUR ce reprezintă 35% din alocarea bugetară a Priorității 6. Din cele 29 de proiecte 6 sunt implementare în zona Delta Dunării. Proiectele se încadrează într-o gamă largă de domenii, inclusiv restaurarea și conservarea patrimoniului cultural, îmbunătățirea infrastructurii recreative, regenerarea urbană și promovarea turismului sustenabil. Acestea reflectă o abordare diversificată a dezvoltării regionale, având ca scop creșterea calității vieții și stimularea turismului, educației și a economiei locale.

Proiectele precum restaurarea Cetății Carsium, Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța, Edificiului Roman cu Mozaic sau Bisericii Ortodoxă „Buna Vestire” din Tulcea sunt esențiale pentru protejarea și promovarea patrimoniului cultural național. Aceste investiții au potențialul de a atrage turiști și de a valorifica identitatea culturală a regiunilor respective. Proiecte ca restaurarea Bisericii Ortodoxe „Sf. Gheorghe” din Isaccea sau Biserica ortodoxă grecească „Sf. Nicolae” din Sulina se aliniază cu necesitatea protejării lăcașurilor de cult, care reprezintă o parte importantă a identității culturale și religioase a regiunilor.

Proiectele de la Lacul Belona din Eforie sau zona turistică Murghiol sunt destinate să îmbunătățească infrastructura turistică, făcând regiunile mai atractive pentru turiști și susținând dezvoltarea turismului sustenabil. Restaurarea și amenajarea obiectivelor istorice (ex: Salvarea Mormântului Pictat Hypogeu) pot contribui la diversificarea ofertei turistice și la creșterea numărului de vizitatori, sprijinind în același timp economia locală.

Proiecte precum Centrul de Excelență Carmen Sylva și Centrul de Tineret Panciu vor îmbunătăți accesul la activități recreative, fiind esențiale pentru dezvoltarea comunităților locale, mai ales în zonele cu populație tânără. Înființarea de centre pentru tineret în Eforie Sud și Panciu răspunde nevoii de a crea oportunități pentru tineri, pentru dezvoltarea personală și profesională.

Proiectele de modernizare a infrastructurii din orașele Odobești, Brăila sau Isaccea vor contribui la îmbunătățirea calității vieții prin renovarea și dotarea spațiilor publice, creând un mediu urban mai atractiv și mai funcțional. Proiectele de regenerare urbană, cum ar fi Revitalizarea zonei Ceair din Isaccea sau Sistematizarea zonei „Grădina de Vară” din Mangalia, sunt esențiale pentru revitalizarea unor zone defavorizate, îmbunătățind

accesul la facilități publice și la un mediu urban mai curat și mai plăcut. Proiectele care vizează modernizarea spațiilor publice și a infrastructurii în Panciu și Pogoanele vor sprijini atât dezvoltarea economică, cât și îmbunătățirea calității vieții cetățenilor. Proiectele care vizează construirea de locuințe sociale, cum ar fi în Pogoanele sau Năvodari, sunt importante pentru îmbunătățirea condițiilor de viață în zonele defavorizate, oferind nu doar locuințe, ci și spații pentru recreere și socializare.

Multe dintre proiectele menționate au un impact direct asupra calității vieții, atât prin îmbunătățirea infrastructurii urbane, cât și prin dezvoltarea unor servicii culturale și recreative integrate, contribuind la bunăstarea generală a comunității. Ritmul de implementare este variabil, cu unele proiecte aflate în stadii avansate și altele întâmpinând dificultăți în procedurile de achiziție și implementare.

Rezultatele proiectelor finanțate prin Prioritatea 6 vor avea un impact direct asupra locuitorilor din zona urbană a Regiunii Sud-Est deserviți de infrastructura îmbunătățită, antreprenorilor, proprietarilor privați ai clădirilor de patrimoniu/aflate în zone construite protejate, turiști/vizitatori.

Principalele provocări identificate la nivel program sunt legate de capacitate administrativă redusă la nivel local, ceea ce duce la întâzieri în elaborarea și aprobarea proiectelor, birocrăția excesivă în procesele de achiziție publică afectează derularea eficientă a proiectelor, capacitatea limitată a constructorilor de a finaliza lucrările conform planificării (lipsa forței de muncă, deficitul de specialiști pentru lucrări de restaurare a monumentelor istorice și de patrimoniu etc).

Colaborarea strânsă și comunicarea constantă între beneficiari și reprezentanții Autorității de Management asigură un proces eficient de implementare a proiectelor.

În concluzie, evaluarea a subliniat importanța fondurilor europene, care, prin investițiile destinate regenerării urbane, conservării patrimoniului și dezvoltării turismului și valorificării potentialului turistic și conservării patrimoniului în zone non-urbane din regiunea Sud-Est și zona Deltei Dunării, vor juca un rol important în dezvoltarea economică, crearea de locuri de muncă, dezvoltarea comunității locale și îmbunătățirea condițiilor de viață ale populației din aceste zone. În plus, investițiile destinate construcției și modernizării/reabilitării locuințelor sociale vor avea un impact semnificativ asupra îmbunătățirii condițiilor de viață pentru persoanele aflate în situații de vulnerabilitate socială.

1. INTRODUCERE

1.1. Obiectivul evaluării

3. Cerința caietului de sarcini este de a realiza o *evaluare intermediară timpurie a intervențiilor PR SE 2021-2027, cu accent pe managementul și implementarea acestora*. Această evaluare este prevăzută în Planul de Evaluare (PE) al PR SE 2021-2027, document aprobat de Comitetul de Monitorizare al PR SE (CM PR SE) la data de 29.12.2023, în conformitate cu prevederile articolului 40 din Regulamentul (UE) nr. 1060/2021.
4. Obiectivul general al acestei evaluări este de a contribui la îmbunătățirea procesului de implementare și a performanței PR SE, sprijinind managementul programului cu identificarea problemelor apărute în implementare și propunerea de soluții practice pentru rezolvarea lor și îmbunătățirea calității și impactului programului ca intervenție publică. Îmbunătățirile acoperă atât cerințele prevăzute de articolul 18 din Regulamentul UE 1060/2021, cât și criteriile de evaluare UE, transpuse în articolul 44 a regulamentului menționat (**Relevanță, Eficacitate, Eficiență, Coerență, Valoarea adăugată europeană**). Obiectivul general subliniază necesitatea unei evaluări extinse și detaliate a procesului de implementare a PR SE 2021-2027, incluzând atât aspectele generale ale programului, comune diversității de intervenții, cât și particularitățile specifice, cum ar fi particularitățile intervențiilor pe fiecare prioritate sau particularitățile instrumentului ITI Delta Dunării.
5. Obiectivele specifice ale evaluării intermediare timpurii au fost definite prin CdS astfel:
 - **Furnizarea de informații relevante conform Regulamentului UE 1060/2021:** Evaluarea trebuie să asigure că toate cerințele articolului 18 din regulament sunt respectate, furnizând date și analize care să acopere aspectele esențiale ale implementării PR SE 2021-2027.
 - **Analiza eficacității mecanismelor de implementare:** Acest obiectiv specific vizează analiza mecanismelor de implementare utilizate în PR SE. Este esențial să se determine în ce măsură aceste mecanisme contribuie la realizarea obiectivelor programului și care sunt punctele lor forte sau vulnerabilitățile care ar putea afecta succesul programului.
 - **Formularea de recomandări pentru creșterea gradului de absorbție și realizarea indicatorilor:** Un aspect critic al evaluării este identificarea strategiilor pentru a crește gradul de absorbție al fondurilor și pentru a asigura atingerea indicatorilor de realizare și rezultate pentru prioritățile programului. Aceste recomandări vor trebui să fie specifice și aplicabile, adresând direct problemele identificate în timpul evaluării.
 - **Identificarea punctelor tari și vulnerabilităților procesului de implementare:** Acest obiectiv implică o evaluare exhaustivă a procesului de implementare pentru a evidenția aspectele pozitive care pot fi replicate și îmbunătățite, precum și vulnerabilitățile care trebuie remediate pentru a asigura succesul programului.
6. Grupurile țintă ale evaluării definite prin CdS sunt următoarele:
 - Personalul de execuție și decizie din cadrul AM PR SE și a altor direcții care gestionează sau sprijină implementarea PR SE;
 - Membrii CM, CCE PR SE;
 - Categoriile de beneficiari eligibili din cadrul priorităților PR SE;
 - Parteneri relevanți implicați implicați în pregătirea și implementarea programului;
 - Ministerele de linie care elaborează politica principală în domeniile de interes (MIPE, ACP, etc);
 - Categoriile sociale vizate de efectele intervențiilor;
 - Comisia Europeană.
7. Rezultatele evaluării vor fi formulate ca răspunsuri la întrebările de evaluare ale fiecărei priorități ale PR SE 2021-2027 și vor fi prezentate în cele șapte rapoarte de evaluare, livrabile ale contractului alături de acestea și cele două rapoarte de sinteză la nivel de regiune și ITI Delta Dunării.
8. În acest context este realizat **prezentul raport de evaluare ce vizează P6 a PR SE**. Metodologia de evaluare și structura raportului sunt coerente cu cele 5 întrebări de evaluare formulate în caietul de sarcini așa cum vom detalia în continuare.

9. Având în vedere că această evaluare este o evaluare intermediară timpurie, recomandările vor viza îmbunătățirea procesului de implementare și a performanței PR SE 2021-2027 și se vor adresa structurilor cu responsabilități în implementarea PR SE 2021-2027. Totodată, evaluarea intermediară timpurie va sprijini AM în completarea evaluării intermediare (Mid Term Review) prevăzută la art. 18 din Regulamentul (UE) 1060/2021.

Aria de acoperire a evaluării

10. Prezentul studiu de evaluare cuprinde proiectele finanțate prin **P6. O regiune atractivă**.
11. Evaluarea a acoperit perioada de implementare a programului, începând cu data aprobării acestuia, 30 iunie 2022 până la data de 31 decembrie 2024.

12. Aria teritorială de acoperire, respectiv zona geografică acoperită, este reprezentată de întregul teritoriu al Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, cu județele componente, respectiv Brăila, Buzău, Constanța, Galați, Tulcea și Vrancea, inclusiv zona Deltei Dunării. Referitor la dimensiunea teritorială a analizelor, acestea se vor derula pe toate nivelurile la care se pot colecta date relevante privind efectele ce pot fi atribuite intervenției, fiind avut în vedere nivelul local și regional (în funcție de disponibilitatea datelor administrative și statistice).

1.2. Întrebările de evaluare

13. Conform CdS, pentru **P6** au fost prevăzute **5 întrebări de evaluare (ÎE)**, structurate astfel:

- **ÎE1.** În ce măsură obiectivele, acțiunile și intervențiile implementate continuă să răspundă problemelor socio-economice din regiune și a nevoilor identificate prin strategia PR SE? În ce măsură obiectivele, acțiunile și intervențiile implementate continuă să răspundă la recomandările relevante din cadrul Semestrului European? În ce măsură au evoluat nevoile identificate inițial de program? În ansamblu și în ITI DD.
- **ÎE2.** Care sunt progresele înregistrate în atingerea fiecărui obiectiv specific, acțiune și intervenție a programului? Care este gradul de îndeplinire a indicatorilor și numărul de proiecte contractate și depuse la finalul anului 2024?
- **ÎE3.** Sunt țintele stabilite pentru Prioritatea 6 realiste? Sunt șanse ca acestea să fie atinse până la finalizarea programului în atingerea obiectivelor Priorității 6? Ce ipoteze de la baza acestora trebuie modificate și cum?
- **ÎE4.** Cât de eficace a fost structura instituțională/ personalul organismelor de punere în aplicare? Ce mecanisme de implementare necesită îmbunătățire? În ansamblu și în ITI DD.
- **ÎE5.** Progresul realizat în ceea ce privește contractarea proiectelor în zona ITI DD este suficient astfel încât să se atingă obiectivele acestui mecanism?

1.3. Structura Raportului de evaluare

14. Structura raportului de evaluare a fost concepută pentru a furniza utilizatorilor evaluării în primul rând informații despre obiectivele evaluării. Capitolele următoare prezintă metodologia de evaluare asigurând utilizatorii că rezultatele sunt de încredere și totodată indicând limitările metodologice, și anume ce nu poate să informeze evaluarea. Raportul de evaluare prezintă aspecte legate de intervenția evaluată, atât din perspectiva apelurilor de proiecte cât și din perspectiva proiectelor implementate, urmând apoi pentru cele 5 întrebări de evaluare formularea răspunsurilor prin prezentarea evidențelor colectate prin diferite metode și sintetizarea concluziilor.
15. Ultimul capitol al raportului este dedicat recomandărilor coerente cu concluziile și evidențele prezentate pentru fiecare întrebare de evaluare.

2. ABORDAREA METODOLOGICĂ

2.1. Analiza literaturii de specialitate

16. Pentru a evalua intervențiile specifice P6 a fost realizată o analiză a literaturii de specialitate. Analiza a urmărit să surprindă mai multe aspecte perspective care să susțină pe de o parte abordarea metodologică, cât și concluziile și recomandările formulate. Lista documentelor analizate este prezentată în **Anexa 6** la raport.

2.1.1. Evaluările mid-term în context național și internațional

17. Evaluările mid-term (evaluările de la mijlocul perioadei de programare) sunt instrumente esențiale în managementul programelor și al politicilor publice. Acestea joacă un rol esențial în analiza progresului realizat până la un anumit punct al perioadei de implementare. Ele oferă informații critice care permit ajustarea intervențiilor, îmbunătățirea performanței și atingerea obiectivelor strategice. Literatura de specialitate subliniază că evaluările mid-term sunt indispensabile pentru asigurarea eficienței și eficacității programelor, în contextul obiectivelor Uniunii Europene pentru perioada de programare 2021-2027.

Context internațional

18. La nivel internațional, evaluările mid-term sunt recunoscute ca bune practici în gestionarea programelor finanțate din fonduri publice și internaționale. Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) încurajează utilizarea acestor evaluări pentru a verifica dacă programele progresează conform așteptărilor și pentru a permite ajustări bazate pe dovezi. Ele joacă un rol esențial în răspunsul la schimbările contextului socio-economic și în menținerea relevanței și eficienței intervențiilor.

19. Comisia Europeană susține utilizarea evaluărilor mid-term ca parte integrantă a ciclului de programare și monitorizare a fondurilor europene. Pentru perioada de programare 2021-2027, aceste evaluări sunt esențiale pentru monitorizarea progresului în cadrul obiectivelor Politicii de Coeziune, incluzând tranziția către o economie verde și digitală, creșterea rezilienței economice și întărirea coeziunii sociale.

Context național

20. În România, evaluările mid-term au fost implementate în mod regulat pentru a monitoriza și ajusta programele operaționale finanțate prin Fondurile Europene Structurale și de Investiții (FESI). Aceste evaluări sunt esențiale pentru identificarea problemelor și a oportunităților încă din fazele incipiente ale implementării programelor. Ele permit ajustări timpurii, contribuind la îmbunătățirea proceselor și la maximizarea impactului programelor înainte de finalizarea perioadei de programare.

21. Un raport realizat de *Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene* evidențiază faptul că evaluările mid-term sprijină îmbunătățirea managementului programelor prin furnizarea de date empirice esențiale pentru luarea deciziilor informate. Acestea ajută, de asemenea, la optimizarea utilizării resurselor și la adaptarea strategiilor pentru a răspunde mai bine nevoilor beneficiarilor și priorităților regionale.

Scopul evaluărilor mid-term pentru perioada 2021-2027

22. Pentru perioada de programare 2021-2027, scopul principal al evaluărilor mid-term este de a asigura alinierea intervențiilor cu obiectivele strategice ale Uniunii Europene și cu nevoile regionale specifice. Evaluările urmăresc să identifice:

- **Progrese și rezultate:** Analizarea gradului de atingere a obiectivelor stabilite și evaluarea impactului asupra beneficiarilor, pentru a determina rezultatele tangibile și măsurabile.
- **Eficiență și eficacitate:** Evaluarea utilizării resurselor și identificarea gradului de adecvare a metodelor de implementare față de obiectivele propuse.
- **Relevanță:** Verificarea faptului că intervențiile rămân relevante în contextul schimbărilor economice, sociale și politice.
- **Sustenabilitate:** Analizarea durabilității rezultatelor pe termen lung, precum și identificarea riscurilor și oportunităților pentru viitor.

23. Literatura de specialitate subliniază importanța evaluărilor mid-term, atât la nivel național, cât și internațional, în gestionarea eficientă a programelor finanțate din fonduri publice și europene. Acestea oferă o bază solidă pentru ajustarea intervențiilor și pentru luarea deciziilor informate, contribuind la asigurarea relevanței, eficienței și eficacității programelor, în vederea atingerii obiectivelor strategice ale Uniunii Europene pentru perioada 2021-2027.

24. În acest context, rezultatele evaluărilor intermediare joacă un rol esențial nu doar pentru optimizarea implementării actualului cadru financiar multianual, ci și pentru conturarea direcțiilor strategice ale politicii de coeziune post-2027. Pe măsură ce Uniunea Europeană își redefinește prioritățile pentru viitor, lecțiile desprinse din aceste evaluări vor influența modul în care sunt structurate viitoarele intervenții, mecanisme de finanțare și abordări teritoriale.

25. Politica de coeziune a Uniunii Europene (UE) post-2027 se conturează în jurul unor direcții esențiale menite să consolideze coeziunea economică, socială și teritorială în toate regiunile europene.

Principalele perspective includ:

- Menținerea eligibilității universale: Toate regiunile europene vor continua să fie eligibile pentru finanțare, asigurându-se că nicio zonă nu este lăsată în urmă în procesul de dezvoltare.
- Consolidarea principiilor de guvernanță: Se va pune un accent deosebit pe modelul de gestionare partajată, guvernanța pe mai multe niveluri și principiul parteneriatului, recunoscând rolul esențial al autorităților locale și regionale în implementarea eficientă a politicilor.
- Aplicarea principiului „nu dăuna coeziunii”: Toate politicile UE vor fi evaluate prin prisma impactului lor asupra coeziunii, asigurându-se că nicio inițiativă nu contravine obiectivului de reducere a disparităților regionale.
- Stabilitatea și predictibilitatea reglementărilor: Pentru a facilita o implementare rapidă și eficientă, se va urmări menținerea unui cadru legislativ stabil și previzibil, reducând complexitatea birocratică.
- Buget adecvat pentru coeziune: Se propune ca bugetul alocat politicii de coeziune post-2027 să fie cel puțin echivalent, în termeni reali, cu cel din perioada 2021-2027, incluzând suplimentările precum REACT-EU, pentru a răspunde eficient provocărilor actuale și viitoare.
- Adoptarea unui cadru strategic unic: Implementarea unui "pact european de parteneriat" va defini obiectivele și direcțiile principale ale politicii de coeziune, garantând coerența și implicarea activă a autorităților locale și regionale în toate etapele procesului.

26. Perspectivele politicii de coeziune post-2027 reflectă un proces complex de negociere și adaptare la noile priorități și provocări ale Uniunii Europene. Dezbaterile privind viitorul acestei politici este deja în desfășurare și va căpăta amploare, oferind oportunități pentru părțile interesate locale și regionale de a influența pozițiile instituțiilor europene înainte de începerea procesului legislativ, estimat pentru prima jumătate a anului 2025.

27. Rezultatele evaluării intermediare a programelor din perioada 2021-2027, așteptate până în 2025, vor influența direct reformele post-2027, iar toate reglementările aferente trebuie stabilite până în vara anului 2027 pentru a permite statelor membre să-și finalizeze pregătirile și programarea. Bugetul alocat politicii de coeziune post-2027 va fi decisiv pentru numărul și amploarea priorităților abordate, însă cadrul financiar multianual și alocările aferente rămân incertitudini majore.

28. Simplificarea regulilor de implementare este un subiect central, având în vedere că eforturile anterioare nu au produs rezultatele așteptate. Relația dintre politica de coeziune și Mecanismul de Redresare și Reziliență (MRR)¹ va trebui clarificată, mai ales dacă MRR va continua post-2027, deoarece acesta este perceput de actorii locali ca prea centralizat și uneori contradictoriu cu valorile politicii de coeziune. Lecțiile privind simplificarea din MMR ar putea fi integrate în noul cadru de coeziune.

29. O altă dezbateră esențială este legătura politicii de coeziune cu Semestrul European, precum și abordarea problemelor legate de statul de drept, ratele de eroare, guvernanța regională și locală. Totodată, se observă o tendință de adoptare a unor politici „place-based”, orientate către regiunile rurale, de frontieră, insulare sau montane, deși rămâne incert cum vor fi implementate și dacă vor exista fonduri dedicate pentru aceste regiuni.

30. Posibile scenarii de recentralizare a politicii de coeziune ar putea contraveni nevoilor specifice ale regiunilor. Vor fi analizate și măsuri pentru regiunile prinse în capcana dezvoltării, alături de viitorul agendei urbane a UE și posibila integrare a noilor domenii, cum ar fi problema locuirii. În plus, politica de coeziune va trebui să răspundă provocărilor legate de imigrație, extindere, securitate și apărare, existând riscul ca fondurile acestea să fie redirecționate frecvent, afectându-i obiectivul principal.

31. Demografia, cu accent pe „dreptul/libertatea de a rămâne”, va influența discuțiile viitoare, deși nu este clar dacă vor fi introduși noi indicatori sau mecanisme de stimulare financiară pentru regiunile afectate de declin demografic. În același timp, tranziția verde și digitală, schimbările climatice și necesitatea unui răspuns rapid la dezastre naturale vor juca un rol semnificativ, mai ales în contextul unui cadru bugetar restrictiv. Aceste provocări vor intensifica discuțiile privind alocările bugetare între diferitele regiuni și priorități, posibil

¹ RRF - Recovery and Resilience Facility = MRR - Mecanismul de Redresare și Reziliență

deschizând tensiuni între statele contribuatoare nete și cele beneficiare nete, precum și între actorii politici interesați de menținerea finanțării pentru propriile domenii de intervenție.

2.1.2. Evaluarea intervențiilor în regenerare urbană, conservarea patrimoniului și dezvoltarea turismului, valorificarea potențialului turistic în zone non-urbane

Regenerarea urbană și turismul cultural

- În cadrul programelor de regenerare urbană, cum este Prioritatea 6 a Programului Regional Sud-Est, intervențiile culturale joacă un rol esențial în revitalizarea orașelor și în stimularea dezvoltării economice. Literatura de specialitate subliniază faptul că intervențiile care integrează cultura și patrimoniul în strategiile de regenerare urbană nu doar că aduc beneficii economice, dar contribuie și la revitalizarea zonele istorice. De asemenea, aceste intervenții pot atrage turiști și pot sprijini crearea de locuri de muncă.
- Studiul Capitalising on Culture: an Evaluation of Culture-led Urban Regeneration Policy arată că orașele europene care au integrat cultura în strategii de regenerare urbană au beneficiat de creșteri semnificative ale veniturilor din turism, au stimulat economia locală și au îmbunătățit infrastructura. Patrimoniul cultural devine astfel un factor-cheie în dezvoltarea sustenabilă a orașelor.

Dezvoltarea durabilă a turismului în centrele urbane și non-urbane

- Turismul cultural nu este doar un motor economic pentru orașe, ci și pentru zonele non-urbane. În zonele urbane, intervențiile de regenerare culturală contribuie la dezvoltarea infrastructurii și crearea unor destinații atractive pentru turiști. Studiul Cultural tourism and creative regeneration: Two case studies oferă exemple de succes în orașe care au utilizat regenerarea creativă și turismul cultural pentru a stimula economia locală, menținând în același timp autenticitatea culturală.
- În zonele non-urbane, literatura pune accent pe dezvoltarea sustenabilă a turismului prin conservarea patrimoniului cultural și promovarea tradițiilor locale. Regiunile rurale beneficiază de intervenții care vizează protejarea monumentelor istorice, restaurarea clădirilor tradiționale și crearea de trasee turistice care să atragă vizitatori din întreaga lume. Turismul sustenabil ajută la menținerea identității locale, la crearea de locuri de muncă și la dezvoltarea infrastructurii locale.

Politici culturale și strategii de regenerare urbană și rurală

- Politicile europene și naționale joacă un rol esențial în sprijinirea regenerării culturale atât în zonele urbane, cât și în cele non-urbane. În România, studiul Development Strategies and Cultural Policies in Romania: The Case of Cluj-Napoca arată cum un oraș mare poate integra cultura într-o strategie de regenerare urbană care vizează dezvoltarea economică și atragerea turiștilor. Astfel, orașe precum Cluj-Napoca investesc în infrastructura culturală pentru a stimula turismul și a sprijini dezvoltarea locală.
- În zonele rurale, parteneriatele între unități administrativ-teritoriale, asociațiile de dezvoltare intercomunitară și organizațiile locale sunt esențiale pentru implementarea de proiecte de regenerare care vizează conservarea patrimoniului cultural rural și dezvoltarea turismului cultural. Colaborarea între autoritățile locale și organizațiile non-guvernamentale este un factor cheie pentru succesul acestor proiecte.

Evaluarea impactului politicii regionale a UE asupra regiunilor urbane și non-urbane

- Politicile regionale ale UE, în special Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) și Fondul de Coeziune, au fost esențiale în sprijinirea regenerării culturale în zonele urbane și rurale. Studiul Culture and urban regeneration: the role of the European Union regional policy arată că fondurile UE pot sprijini atât restaurarea patrimoniului în zonele urbane, cât și dezvoltarea turismului în zonele rurale. Aceste fonduri sunt vitale pentru îmbunătățirea infrastructurii și crearea unor destinații turistice atractive.
- Evaluările în domeniu arată că intervențiile de regenerare urbană și turistică trebuie adaptate la nevoile locale pentru a atinge dezvoltarea durabilă. În zonele rurale, investițiile în restaurarea patrimoniului cultural pot contribui semnificativ la crearea de locuri de muncă, iar parteneriatele locale sunt esențiale pentru mobilizarea resurselor necesare.

Importanța patrimoniului cultural în regenerarea urbană și rurală

- Atât în zonele urbane, cât și în zonele non-urbane, patrimoniul cultural joacă un rol crucial în procesul de regenerare culturală. În orașele mari, monumentele istorice, muzeele și clădirile istorice sunt integrate în strategii de regenerare urbană care vizează revitalizarea economică și culturală. Patrimoniul devine un factor-cheie în dezvoltarea unui turism sustenabil, care protejează și pune în valoare aceste resurse.

- În regiunile rurale, patrimoniul cultural are un rol și mai semnificativ. Multe zone non-urbane au tradiții, meșteșuguri și clădiri istorice care pot fi restaurate și promovate în scopuri turistice. De exemplu, situri religioase, bisericile tradiționale și mănăstirile istorice pot deveni centre de atracție pentru turiști, contribuind astfel la revitalizarea economiei locale.
32. În concluzie, evaluarea intervențiilor în regenerarea culturală și dezvoltarea turismului în regiunile urbane și non-urbane subliniază importanța patrimoniului cultural și a politicilor culturale integrate. Atât în orașele mari, cât și în zonele rurale, intervențiile ce vizează conservarea și promovarea patrimoniului cultural pot contribui semnificativ la dezvoltarea economică sustenabilă și la creșterea turismului cultural. Este esențial ca aceste intervenții să fie implementate în colaborare cu autoritățile locale, organizații non-guvernamentale și actorii locali pentru a asigura sustenabilitatea pe termen lung a proiectelor.
33. Fondurile europene și politicile regionale ale Uniunii Europene sunt esențiale pentru sprijinirea acestor intervenții, care pot contribui la revitalizarea economică, la crearea de locuri de muncă și la promovarea turismului cultural sustenabil atât în zonele urbane cât și non-urbane.

2.2. Metodologia de evaluare

2.1.1. Aplicarea metodelor și instrumentelor de evaluare

34. **Metodologia de evaluare** a utilizat o abordare integrată pentru evaluarea P6 a PR SE. Pe parcursul evaluării a fost acordată o importanță deosebită factorilor de context, dar și modului în care s-au modificat legăturile cauzale și mecanismele de producere a rezultatelor. Metodologia și instrumentele de evaluare sunt prezentate în **Anexa 1** la raport.
35. Astfel, pentru a răspunde întrebărilor de evaluare (ÎE) s-a elaborat o metodologie bazată pe o combinație de metode și instrumente adaptate specificului intervenției evaluate. Conform Raportului Inițial (RI), instrumentele de evaluare au fost proiectate astfel încât să sprijine formularea răspunsurilor la întrebări de evaluare. Contribuția metodelor și instrumentelor de evaluare la formularea răspunsurilor este vizualizată în tabelul de mai jos.

Tabel 1. Instrumente de evaluare și contribuția lor în procesul de evaluare al P6

Metode de colectare cantitativă și calitativă a datelor	ÎE1	ÎE2	ÎE3	ÎE4	ÎE5
Cercetare documentară	✓	✓	✓	✓	✓
Interviuri	✓	✓	✓	✓	✓
Studii de caz	✓	✓	✓	✓	✓
Colectare de date statistice și administrative, inclusiv date de monitorizare a programului	✓	✓	✓	✓	✓
Sondaj de opinie cu beneficiarii	✓	✓	✓	✓	✓
Ateliere de lucru	✓	✓	✓	✓	✓
Focus grup	✓	✓	✓	✓	✓
Panel de experți	✓	✓	✓	✓	✓

Sursa: autori

Tabel 2. Metodologia de evaluare pentru P6

Metoda de evaluare	Detalii privind modul de aplicare
Cercetare documentară	Cercetarea documentară a presupus analiza documentelor privind cadrul strategic, legislativ și instituțional, la nivel european și național, privind turismul din România. Analiza documentelor de programare PR SE 2021-2027 cu toate modificările de program, Rapoartele întocmite de AM PR SE și încărcate în SFC, Rapoartele de Evaluare anterioare; Ghiduri specifice, etc.
Colectare de date statistice și administrative	Principalele date colectate : - Date administrative privind proiectele finanțate (extragere din MySMIS, date AM PRSE); - Date privind contextul intervențiilor, preluate din baze de date statistice privind localitățile în care se realizează investițiile în turism, extragere din baze de date și surse de date statistice relevante (INS-Tempo, Ministerul Culturii etc) (serii de date 2020 - cel mai recent an disponibil).
Interviuri	Interviurile au fost realizate cu scopul de a surprinde aspecte legate de: program, intervențiile PR SE, relevanță, coerență, eficiența, eficacitatea programului, mecanisme de accesare/implementare, factori de influență, contribuția la atingerea obiectivelor PNIESC și PEDs / principii orizontale, bune practici, recomandări de îmbunătățire a implementării PR SE. Interviurile au implicat atât

	<p>reprezentanți ai AM PR SE, cât și beneficiari de finanțare.</p> <p>Interviuri cu autorități: Au fost realizate interviuri cu reprezentanți ai AM PR SE, cu responsabilități privind:</p> <ul style="list-style-type: none"> • planificarea și programarea, 21.01.2025; • evaluarea și contractarea, 22.01.2025; • monitorizarea și raportarea, 21.01.2025. <p>Interviuri cu beneficiari: Interviurile au fost realizate cu beneficiari ai proiectelor cu scopul de a obține date și informații relevante în vederea realizării studiilor de caz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • UAT Isaccea, Cod SMIS 328405, 22.01.2025; • Parohia Sf. Nicolae, Sulina, Cod SMIS 328455, 21.01.2025; • UAT Municipiul Brăila, Cod SMIS 328494, consultare scrisă; • UAT Municipiul Adjud, Cod SMIS 328542, consultare scrisă; • UAT Orașul Odobești, Cod SMIS 329874, 21.01.2025; • UAT Județul Constanța, Cod SMIS 331703, 21.01.2025; • UAT Comuna Murghiol Murghiol, Cod SMIS 328735.
Focus grup	<p>Focus-grupul a avut ca scop completarea, clarificarea și validarea informațiilor colectate prin cercetarea documentară și alte instrumente de evaluare. Focus grupul a fost organizat în data de 07.02.2025 cu reprezentanți ai AM PR SE, participând în total 13 persoane. Dezbaterile s-au desfășurat online.</p>
Atelier de lucru	<p>Atelierele de lucru au avut scopul de a sprijini procesul de colectare de informații și analiză cu privire la efecte, gradul de implementare a proiectelor și impact, eficiența sub aspectul mecanismelor de implementare, dar și soluții economice, contribuție la obiectivele de mediu și la incluziunea socială, principii orizontale. Au fost organizate 2 ateliere de lucru:</p> <ul style="list-style-type: none"> • un atelier cu beneficiarii de finanțare (22.01.2025) și • un atelier cu experți/consultanți și reprezentanți ai unor firme de consultanță implicate în pregătirea de cereri de finanțare sau implementarea de proiecte finanțate din Programe Regionale (22.01.2025). <p>În cadrul acestora au participat în total 12 persoane și 5 beneficiari. Dezbaterile s-au desfășurat online.</p>
Panel de experți	<p>Panelul de experți a avut ca scop colectarea de informații cu privire la relevanța intervențiilor și contextul de implementare; identificarea efectelor pozitive și negative pe care intervențiile le generează la nivel regional și local, aspecte cheie ce trebuie îmbunătățite procesul de implementare. În panel au fost implicați 4 experți cu experiență în dezvoltare regională și mobilitate urbană, aceștia acoperind toate cele 7 priorități ce fac obiectul evaluării. Panelul a fost organizat în data de 04.02.2025. Dezbaterile s-au desfășurat online.</p>
Sondaj de opinie	<p>Sondajul a avut ca scop colectarea de date pe bază de chestionar și a fost realizat în rândul beneficiarilor de finanțare P6. Chestionarul a conținut întrebări deschise, cu sau fără opțiuni de răspuns predefinite (în cazul răspunsurilor predefinite a fost utilizată o scală de tip Likert).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tipul sondajului: chestionar online prin intermediul platformei Survey Monkey; - Perioada derulării sondajului: ianuarie-februarie 2025; - Tip de eșantionare: exhaustiv, cuprinzând toți beneficiarii de finanțare P6; - Populația: 19 beneficiari unici de finanțare P6 identificați; - Număr de răspunsuri: 8; - Rata de răspuns: 42%; - Metode de asigurare a calității: retransmiterea invitației periodic prin e-mail, contactare telefonică.
Analiza socio-economică	<p>Analiza socio-economică prezintă tendințele economice și sociale la nivel național și regional după anul 2021, cu un focus pe modificările semnificative comparativ cu perioada precedentă și accentul pe identificarea a noi direcții și modele ale indicatorilor socio-economici în anii 2021, 2022, 2023 și 2024 - în măsura în care datele sunt disponibile.</p>
Analize privind contribuția la implementarea RȘT, PNIESC și PEDS	<p>Au fost realizate analize ample cu privire la modul în care programul contribuie la implementarea Recomandărilor de Țară ale Comisiei Europene. Analiza a vizat în principal RȘT 2024, dar a fost extinsă și către alte RȘT din perioada 2019-2023 care au înregistrat un progres modest sau chiar niciun progres. De asemenea, au fost realizate analize ample cu privire la contribuția PR SE la atingerea obiectivelor de mediu și PNIESC. De asemenea au fost realizate analize ample cu privire la contribuția PR SE la atingerea obiectivelor PEDS. Au fost analizate atât contribuțiile directe, cât și contribuțiile indirecte.</p>
Analiza calitativă	<p>Procesarea și analiza statistică a datelor a vizat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - progresul fizic și financiar; - numărul de proiecte aprobate/ contractate/ finalizate, rezultatele financiare înregistrate;

	<ul style="list-style-type: none"> - gradul de atingere a indicatorilor/obiectivelor de etapă; - gradul de realizare a indicatorilor la nivel de proiect/pe tipuri de intervenții, precum și la nivelul teritorial relevant; - gradul de realizare al indicatorilor de rezultat și raportul față de indicatorii de realizare.
Studii de caz	<p>Studiile de caz au fost realizate cu scopul de a colecta dovezi de la nivelul proiectelor, implicând beneficiari de finanțare, privind:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Relevanța și coerența intervențiilor PR SE 2021-2027 prin raportare la provocările socio-economice regionale și la nevoile grupurilor țintă; • Eficiența/eficacitatea procesului de implementare a programului/proiectului; • Mecanisme de accesare/implementare; • Identificarea de bune practici și lecții învățate, recomandări pentru îmbunătățirea implementării PR SE P6. <p>La nivelul P6, din cele 29 proiecte contractate, au fost realizate 7 studii de caz, acestea fiind selectate după o serie de criterii ce au vizat tipologia de proiecte, acoperirea regională, apelurile de proiecte P6, tipurile de beneficiari, valoarea și complexitatea investiției, disponibilitatea beneficiarilor de a răspunde demersurilor echipei de evaluare.</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Revitalizarea urbană a zonei Ceair din Orașul Isaccea, județul Tulcea”, Cod SMIS 328405 (etapizat); • „Consolidarea, reabilitarea, restaurarea și promovarea Ansamblului Bisericii ortodoxe grecești „Sf. Nicolae”, Orașul Sulina, județul Tulcea”, Cod SMIS 328455 (etapizat); • „Reabilitarea Castelului de Apă din Grădina Publică, Brăila”, Cod SMIS 328494 (etapizat); • „Îmbunătățirea calității vieții populației în Municipiul Adjud, Județul Vrancea, Componenta B”, Cod SMIS 328542 (etapizat); • „Creșterea calității vieții populației în Orașul Odobești Județul Vrancea”, Cod SMIS 329874 (etapizat); • „Reabilitarea Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța”, Cod SMIS 331703 (etapizat). • „Creare infrastructură de agrement în zona turistică Murghiol”, Cod SMIS 328735 (etapizat)
Reprezentări tabelare, grafice	<p>Acest tip de analiză a fost utilizată pentru a facilita vizualizarea anumitor aspecte analizate cu privire la alocări financiare la nivelul P4, rata de contractare, progresul programului, gradul de atingere a indicatorilor, rezultatelor înregistrate la nivelul AP6 etc. Au fost realizate tabele și grafice pentru a prezenta nivelul de acoperire teritorială a proiectelor implementate în cadrul AP6 la nivel regional și reprezentări grafice atât în corpul principal al raportului, cât și în anexe.</p>

Surse: autori

2.1.2. Probleme întâmpinate și limitări în aplicarea metodologiei de evaluare, robustețea concluziilor

36. Una dintre principalele provocări ale procesului de evaluare a fost **intervalul de timp restrâns**, de aproximativ **trei luni**, alocat desfășurării acesteia, ceea ce a îngreunat considerabil procesul de colectare a datelor, desfășurat sub presiunea necesității de a furniza informații pentru analize. Organizarea proceselor de colectare în paralel, cu implicarea unor resurse umane suplimentare, a permis obținerea datelor necesare din surse multiple, asigurând condițiile unei triangulări optime.
37. O altă constrângere a procesului de evaluare a fost reprezentată de **termenul de referință al evaluării**, 31 decembrie 2024, aproape la mijlocul perioadei de desfășurare a acesteia. Astfel, după realizarea analizelor preliminare pe baza datelor disponibile până în noiembrie 2024, a fost necesară reluarea acestora utilizând datele de la 31 decembrie 2024, a căror extragere completă a fost posibilă abia la sfârșitul lunii ianuarie, generând o presiune suplimentară asupra procesului de evaluare.
38. Toate proiecte contractate la nivelul P6 sunt **etapizate**, respectiv proiecte finanțate inițial prin POR 2014-2020, nefinalizate, a căror continuare este asigurată prin PRSE 2021-2027. Analiza realizărilor s-a bazat exclusiv pe țintele asumate prin proiectele contractate, fără posibilitatea de a evalua rezultatele efective, având în vedere stadiul implementării proiectelor.

3. ANALIZA INTERVENȚIILOR EVALUATE

3.1. Contextul programului

39. Programul Regional Sud-Est (PRSE) 2021-2027, alături de celelalte șapte programe regionale, reprezintă o **premieră în cadrul Acordului de Parteneriat** al României cu Uniunea Europeană, fiind pentru prima dată gestionate la nivel regional în cadrul Politicii de Coeziune. În perioadele de programare anterioare intervențiile de dezvoltare regională au fost implementate prin programe concepute la nivel național pentru toate regiunile de dezvoltare.
40. PRSE a demarat cu **importante provocări** legate de crearea unui sistem instituțional eficient la nivel regional pentru gestionarea programului. Autoritatea de Management, înființată pentru prima dată în cadrul Agenției pentru Dezvoltare Regională, își asumă un rol nou, sprijinindu-se pe experiența acumulată ca Organism Intermediar în perioadele anterioare de programare. Abordarea descentralizată aduce nu doar așteptări ridicate, ci și o responsabilitate suplimentară de a demonstra beneficiile acestei structuri inovatoare. Gestionarea eficientă a acestor provocări va fi esențială pentru a confirma potențialul descentralizării în implementarea Politicii de Coeziune.
41. PRSE a fost aprobat **prin Decizia nr. C(2022)7639/21.10.2022** pentru sprijin din partea FEDR în cadrul obiectivului „Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică” pentru regiunea Sud-Est.
42. Practic aprobarea și demararea implementării vin la mai mult de un an de la intrarea în vigoare a Regulamentului privind dispozițiile comune (RDC) pentru Politica de Coeziune 2021-2027 care a fost aprobat la 24 iunie 2021 și publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene la 30 iunie 2021. Regulamentul este cunoscut oficial ca Regulamentul (UE) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului, stabilind cadrul general pentru fondurile europene structurale și de investiții, inclusiv Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR), Fondul Social European Plus (FSE+), Fondul de Coeziune și altele.

3.2. Modificări ale programului

43. Programul a fost modificat o singură dată, noua versiune fiind aprobată prin Decizia nr. C(2024)3872/05.06.2024. Modificările au vizat:
- preluarea proiectelor finanțate din POR 2014-2020 pe baza listei de proiecte aprobate ;
 - modificări ale acțiunilor și alocărilor aferente pentru arealul ITI Delta Dunării;
 - modificarea descrierilor activităților/indicatorilor/alocărilor pe coduri de intervenție pentru Obiectivele specifice ale PRSE;
 - clarificarea aspectelor legate de mecanismul de guvernanță al dezvoltării urbane integrate;
 - actualizarea îndeplinirii stadiului condițiilor favorizante.
44. Modificările la nivelul P6 au vizat:

OS 5.1

- Apel de proiecte etapizate - Dezvoltare integrată (DUI) în zonele urbane prin regenerare urbană, conservarea patrimoniului și dezvoltarea turismului în RSE, inclusiv în ITI DD
- În cadrul acestui apel de proiecte, se pot finanța suplimentar intervențiilor din Acțiunea 6.1:
 - Dotări interioare și pentru expunerea și protecția patrimoniului cultural mobil și imobil;
 - Construirea/modernizarea unor centre culturale în orașele mici și mijlocii;
 - Ecologizare lac și zone de promenadă;
 - Reabilitarea unor străzi în zona de intervenție a proiectului;
 - Construire și modernizare/reabilitare locuințe sociale.
- Din analiza proiectelor etapizate, a reieșit necesitatea introducerii următoarelor coduri de intervenție:
 - 127. Alte infrastructuri sociale care contribuie la incluziunea socială în cadrul comunității (care înlocuiește codul de intervenție 126 propus anterior)
 - 093. Alte drumuri reconstruite sau modernizate (autostrăzi, drumuri naționale, regionale sau locale) - pentru străzile de acces/străzile urbane din cadrul proiectelor din Axa Prioritară 13 a POR 2014-2020, cu o alocare de 3.000.000 euro prin transfer de sume prevăzute inițial la codul de intervenție 165.
- PR SE are în vedere prioritizarea intervențiilor pentru regenerarea urbană prin criterii care să asigure sinergia cu cele pentru dezvoltarea spațiilor verzi, asigurarea mobilității și integrarea zonelor cu valoare turistică/patrimoniu cultural.

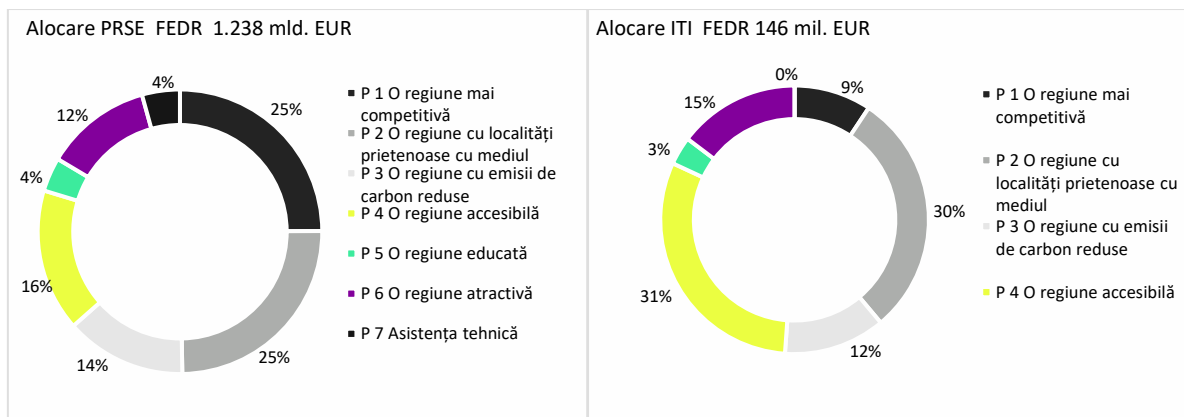
- Proiectele finanțate se realizează în baza strategiilor teritoriale care respectă art. 28 și 29 din Reg. (UE) 2021/1060: SIDU/Strategii teritoriale (pentru nivelul județean)/ZM/ SIDD DD (pentru arealul ITI DD), fiind:
 - complementare cu alte tipuri de investiții și surse de finanțare;
 - abordează sectoare multiple în cadrul unui proiect integrat (economic, social, de mediu etc.);
 - au ca scop dezvoltarea comunității prin implicarea actorilor interesați, în fazele de dezvoltare și implementare.
- Proiectele vor fi prioritizate de o structură partenerială locală/județeană/ZM, care va monitoriza implementarea strategiei sub coordonarea AM. Partenerii vor fi selectați transparent, conform metodologiei AM. Accesarea fondurilor se va face pe baza strategiilor SIDU/teritoriale, cu justificări clare privind impactul investițiilor. Proiectele etapizate vor fi incluse într-o strategie teritorială validă pentru 2014-2020 sau, dacă nu, vor fi revizuite și incluse în strategiile 2021-2027. Implementarea va fi monitorizată de structurile partenariale corespunzătoare. Proiectele ITI DD vor fi incluse în Planul de Acțiune ITI DD 2014-2020 și monitorizate de ADI ITI DD.

OS5.2

- Apel de proiecte etapizate - Valorificarea potențialului turistic și conservarea patrimoniului în zone non-urbane în ITI DD
 - În cadrul acestui apel de proiecte, se pot finanța suplimentar intervențiilor din Acțiunea 6.2: realizarea facilităților de acostare în ITI DD.
45. **Obiectivul general al PR Sud-Est 2021-2027** constă în creșterea competitivității economice regionale și îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților locale prin sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri, a infrastructurii și serviciilor, în scopul reducerii disparităților intraregionale și dezvoltării sustenabile, prin gestionarea eficientă a resurselor, valorificarea potențialului demografic și de inovare, precum și prin asimilarea progresului tehnologic.
46. PR Sud-Est 2021-2027 urmărește ca Regiunea de dezvoltare Sud-Est să devină **una dintre cele mai dinamice regiuni** europene în ceea ce privește **creșterea inteligentă și sustenabilă a economiei**, valorificând diversitatea locală și stimulând inovarea în vederea diminuării disparităților și creșterii standardului de viață.
47. ADR Sud-Est, în calitate de Autoritate de Management (AM) a conceput Programul Regional Sud-Est, adaptat la nevoile și specificul regional.
48. Bugetul total al programului este 1.47 mld Euro, din care 1.24 mld EUR FEDR și 0.25 mld EUR contribuție de la bugetul de stat (BS). Acest buget asigură resursele financiare pentru intervențiile încadrate în șapte priorități așa cum este prezentat în figura de mai jos.
49. Programul are o distribuție a alocării pe obiective specifice neuniformă pe cele 7 priorități dintre care 6 sunt priorități de investiții, respectând concentrările tematice impuse prin RDC 1060/2021 după cum urmează:
- Alocarea Obiectiv de politică 1: 26% (min 25% cerință RDC);
 - Alocarea Obiectiv de politică 2: 33% (min 30% cerință RDC);
 - Coeficient alocare schimbări climatice: 31% (min 30%, cerință RDC Anexa 1);
 - Alocarea Dezvoltare Urbană: 20% (min 8% cerință RDC).

Figură 1. Alocare financiară (FEDR) pe priorități PRSE 2021-2027

Figură 2. Alocare financiară ITI DD (FEDR) pe priorități PRSE 2021-2027

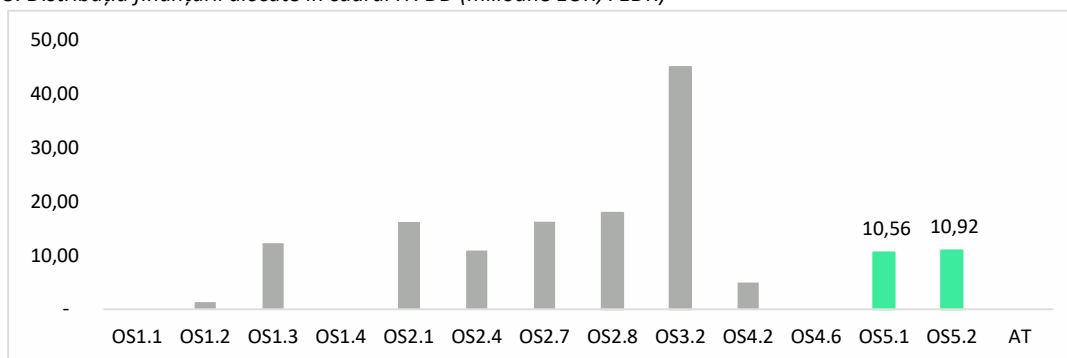

Sursa datelor: prelucrările autorilor pe baza datelor din PR SE 2021-2027 (versiunea iunie 2024)

Alocarea financiară pentru ITI Delta Dunării

50. ITI Delta Dunării beneficiază de o alocare dedicată de 146 mil. EUR FEDR (171 mil. EURO alocarea FEDR + BS), reprezentând 11.8% din totalul alocării PRSE. Toate prioritățile au alocări pentru ITI Delta Dunării și cea mai mare parte a OS, așa cum poate fi urmărit în figura de mai sus.
51. OS2.7 apare cu cea mai mare alocare pentru ITI din totalul alocării din PRSE, 60% explicabil prin natura obiectivului specific și anume „Intensificarea acțiunilor de protecției și conservare a naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, precum și reducerea tuturilor formelor de poluare”. În schimb nu sunt alocări pentru ITI Delta Dunării în cazul OS 1.1 „Dezvoltarea și creșterea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate”, 1.4 „Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat” și 4.6 „Creșterea rolului culturii și al turismului durabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială.
52. Cele 171 mil EUR disponibile pentru ITI Delta Dunării sunt oferite prioritar pentru accesibilitate OS3.2, urmată de mobilitate urbană, OS2.8, biodiversitate OS2.7 și eficiență energetică OS2.1, așa cum este prezentat în figura de mai jos.
53. PRSE contribuie cu mai mult de jumătate din contribuția totală a fondurilor Europene ale Politicii de Coeziune la finanțarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Durabilă Delta Dunării.

Figură 3. Distribuția finanțării alocate în cadrul ITI DD (milioane EUR, FEDR)

Sursa: prelucrările autorilor pe baza datelor furnizate de AM PRSE

Complexitatea PRSE 2021-2027

54. Programul Regional Sud-Est (PRSE) 2021-2027 se distinge prin complexitatea sa, fiind conceput pentru a răspunde diverselor Obiective de Politică (OP) ale Uniunii Europene.

5 Obiective de politică, 6 priorități de investiții, 12 obiective specifice și 19 acțiuni.

55. PRSE înglobează cinci obiective de politică, fiecare dintre ele fiind tradus într-o serie de priorități regionale și acțiuni specifice, care acoperă domenii de maxim interes precum digitalizarea, inovația, mobilitatea, educația, protecția mediului și dezvoltarea durabilă. Această legătură directă cu prioritățile europene subliniază integrarea sa în viziunea strategică a Uniunii Europene.

56. Fiecare prioritate din cadrul PRSE este susținută de un set de acțiuni concrete, care detaliază modul practic de implementare. Spre exemplu, prioritățile dedicate digitalizării și sprijinului acordat IMM-urilor cuprind măsuri ce vizează infrastructura digitală regională, transferul tehnologic, dezvoltarea competențelor digitale și accesul la finanțare.
57. În același timp, programul promovează o abordare integrată, îmbinând dimensiuni sociale, economice, culturale și ecologice. De exemplu, acțiunile de regenerare urbană și dezvoltarea infrastructurii educaționale includ obiective precum promovarea incluziunii sociale și sustenabilitatea pe termen lung.
58. Un alt aspect distinctiv al PRSE este atenția acordată specificului regional. Programul recunoaște diversitatea teritorială, disparitățile și răspunde acestora prin măsuri adaptate unor zone cu caracteristici unice, precum ITI Delta Dunării. Măsurile dedicate protecției patrimoniului și dezvoltării locale integrate reflectă o adaptare precisă la nevoile și potențialul regiunilor.
59. Programul sprijină, de asemenea, cele două mari tranziții strategice ale Uniunii Europene: tranziția verde și tranziția digitală. Acestea sunt promovate prin acțiuni dedicate eficienței energetice, infrastructurii verzi, reducerii emisiilor de carbon, digitalizării IMM-urilor și modernizării serviciilor publice. În plus, utilizarea unor instrumente financiare diverse, permite integrarea investițiilor directe, finanțării încrucișate și susținerii proiectelor inovatoare.
60. PRSE este conectat la politica și procesele de dezvoltare a Regiunii Sud-Est, pe mai multe niveluri, de la politici strategice europene relevante, la priorități regionale și politici și acțiuni locale. Această abordare multi-nivel asigură flexibilitatea necesară pentru a răspunde eficient nevoilor fiecărui nivel de intervenție. În același timp, fiecare obiectiv politic are asociat un set clar de rezultate și indicatori, ceea ce subliniază importanța unui sistem de monitorizare și evaluare bine definit pentru a măsura eficiența implementării.
61. **Complexitatea PRSE reflectă interconexiunile** dintre priorități coborând în logica intervenției până la legăturile directe și indirecte dintre acțiuni și reflectă adaptarea sa la specificul regional și cerințele Uniunii Europene. Aceste elemente impune Autorității de Management asigurarea unui sistem de implementare bazat pe o coordonare robustă și mecanisme eficiente de implementare și evaluare, fiind un exemplu elocvent al modului în care politica de coeziune poate fi personalizată la nivel regional pentru a genera un impact semnificativ.
62. Implementarea PRSE a demarat cu o provocare importantă generată de numărul mare de proiecte finanțate prin POR 2014-2020 și propuse spre etapizare și continuarea finanțării din PRSE 2021- 2027. Această situație pe de o parte limitează accesul la finanțare pentru proiecte noi și a generat o încărcare administrativă semnificativă la nivelul AM pentru contractarea finalizării acestor proiecte, în detrimentul lansării timpurii al apelurilor pentru noile proiecte ale perioadei 2021-2027.

3.3. Contextul Priorității 6. O regiune atractivă

63. În cadrul PRSE 2021-2027, P6 are o alocare financiară de peste 150 milioane de EUR FEDR, reprezentând aprox. 12% din valoarea totală a PRSE. Prioritatea 6 contribuie la realizarea obiectivului de politică 5 prin intermediul a două obiective specifice, respectiv OS5.1 și OS5.2.
64. Prioritatea 6 vizează implementarea de măsuri care să contribuie la consolidarea atractivității regiunii prin promovarea unui mediu de viață de calitate, atragerea de investiții, dezvoltarea infrastructurii turistice, protejarea și valorificarea patrimoniului natural și cultural. Acțiunea 6.1 vizează intervenții ce au ca scop dezvoltarea integrată în zonele urbane prin regenerare urbană, conservarea patrimoniului și dezvoltarea turismului, acțiunea 6.2 vizează intervenții ce au ca scop valorificarea potențialului turistic în zone non-urbane.
65. Proiectele de regenerare urbană (OS 5.1) și proiectele de dezvoltare turistică a zonelor non-urbane (OS 5.2) vor fi corelate cu SIDU/Strategii teritoriale (pentru nivelul județean)/ZM/SIDD DD (pentru arealul ITI DD).
66. Grupurile țintă vizate de intervențiile P6:
- locuitorii din zona urbană a Regiunii Sud-Est deserviți de infrastructura îmbunătățită;
 - autorități și instituții publice locale/centrale;
 - antreprenori, proprietari privați ai clădirilor de patrimoniu/aflate în zone construite protejate;
 - ONG-uri, antreprenori, etc. care vor fi implicate sau vor folosi / beneficia de rezultatele investițiilor;
 - turiști/vizitatori.

3.4. Logica intervenției

67. Logica intervenției pentru P6 este construită în mod causal, plecând de la identificarea nevoilor și provocărilor legate de potențialul turistic insuficient dezvoltat, infrastructura publică de turism precară, starea precară a monumentelor culturale, atractivitatea redusă a siturilor de patrimoniu cultural și gradul scăzut de includere a acestora în circuitele turistice. De asemenea, patrimoniul antropic și natural este slab promovat, fapt ce limitează dezvoltarea sectorului turistic.
68. Pentru a răspunde acestor provocări, sunt planificate activități precum dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de turism specifice stațiunilor urbane, balneare și balneoclimaterice, inclusiv în zonele non-urbane. Conservarea, protecția și valorificarea patrimoniului cultural și istoric reprezintă o direcție prioritară, alături de reabilitarea integrată a spațiilor publice urbane.
69. Aceste activități vor conduce la realizări concrete, cum ar fi dezvoltarea și modernizarea infrastructurii turistice, restaurarea și consolidarea monumentelor istorice, dotarea clădirilor cu funcții culturale și extinderea acestora, precum și reabilitarea zonelor urbane. Aceste zone includ faleză, piețe, scuaruri, zone pietonale și cartiere rezidențiale situate inclusiv în afara centrelor urbane.
70. Pe termen mediu, implementarea acestor măsuri va contribui la creșterea accesibilității obiectivelor turistice și atractivității zonelor turistice, precum și la crearea de locuri de muncă prin îmbunătățirea infrastructurii de turism. În același timp, regenerarea fizică și securitatea spațiilor publice vor fi asigurate pentru a răspunde nevoilor comunităților locale și ale vizitatorilor.
71. Pe termen lung, intervențiile vor avea un impact semnificativ asupra dezvoltării sustenabile socio-economice a centrelor urbane, contribuind la îmbunătățirea dezvoltării economice în cadrul responsabilității sociale economice și la promovarea patrimoniului cultural și natural ca elemente centrale ale turismului regional și național.

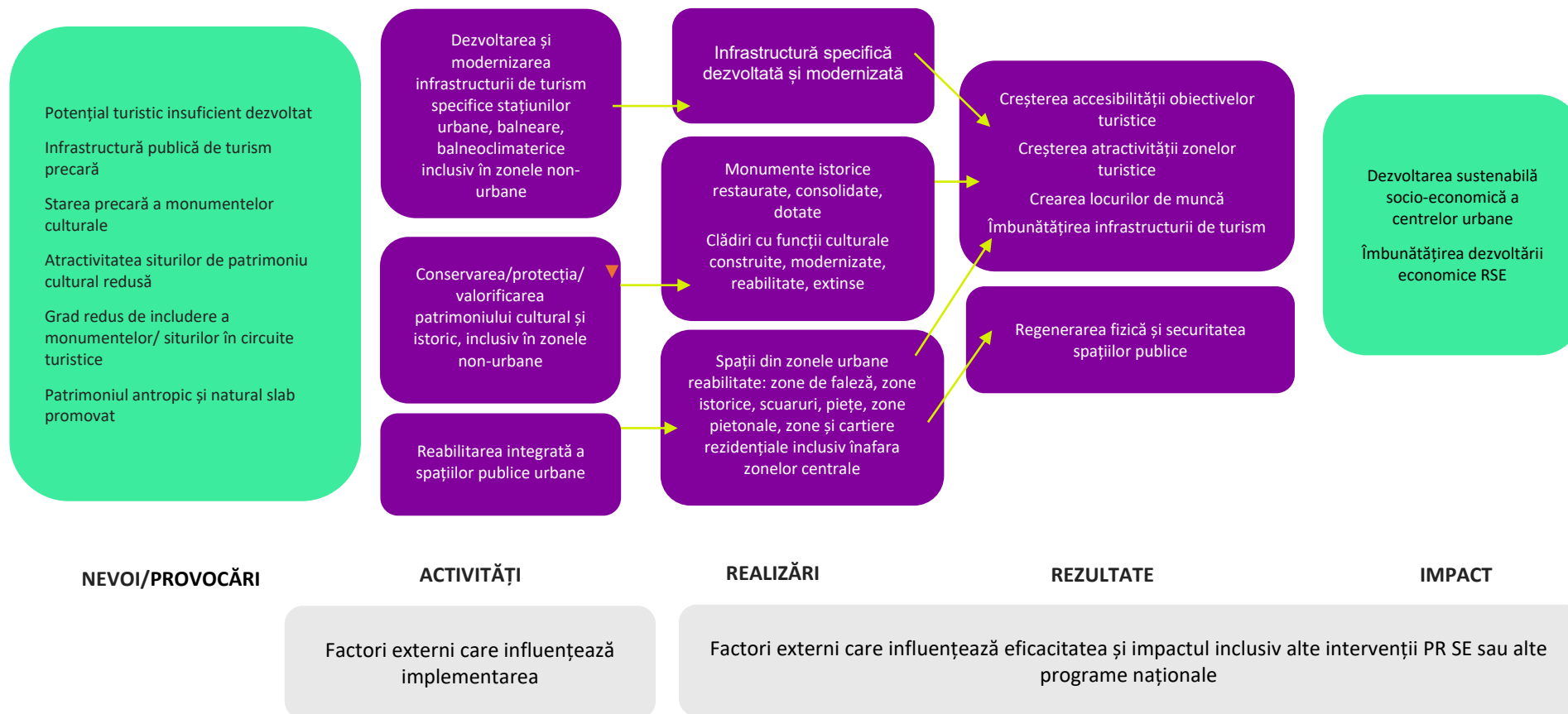

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

Regio
Sud-Est

Figură 4. Logica intervenției Prioritatea 6

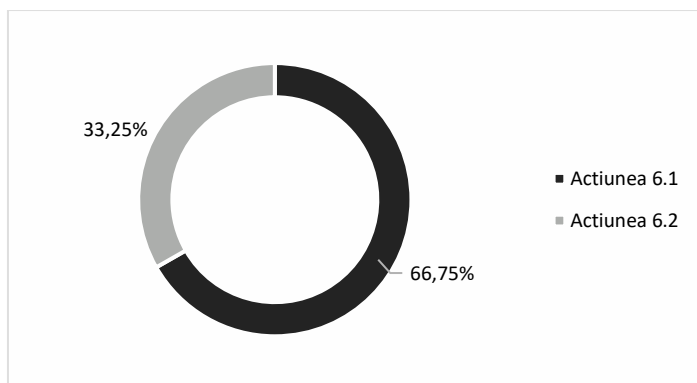

3.5. Analiza portofoliului de proiecte finanțate în cadrul Priorității

ALOCARE FINANCIARĂ P6

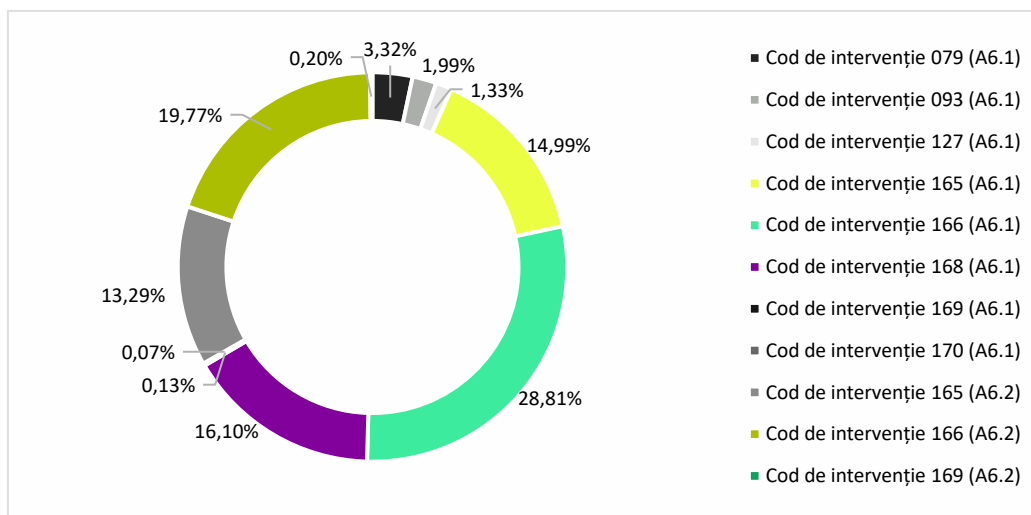
72. Valoarea totală alocată pentru P6 reprezintă aprox. 12% din valoarea totală a PRSE. Din valoarea totală a P6, aprox. 24% este alocată pentru ITI Delta Dunării.
73. Din perspectiva alocării pe acțiuni și domenii de intervenție, alocarea este în favoarea acțiunii ce vizează dezvoltarea integrată în zonele urbane prin regenerare urbană, conservarea patrimoniului și dezvoltarea turismului (Acțiunea 6.1), reprezentând peste 66% din bugetul total al P6.
- La nivelul Acțiunii 6.1, următoarele coduri de intervenție au cea mai alocare din total alocare P6 (alocarea regională + ITI DD): cod 166 Protejarea, dezvoltarea și promovarea patrimoniului cultural și a serviciilor culturale - peste 28%, cod 168 Regenerarea fizică și securitatea spațiilor publice - peste 16%, cod 165 Protejarea, dezvoltarea și promovarea activelor turistice publice și a serviciilor turistice - aprox. 15%.
 - La nivelul Acțiunii 6.2, următoarele coduri de intervenție au cea mai alocare din total alocare P6 (alocarea regională + ITI DD): cod 166 Protejarea, dezvoltarea și promovarea patrimoniului cultural și a serviciilor culturale - peste 19%, cod 165 Protejarea, dezvoltarea și promovarea activelor turistice publice și a serviciilor turistic - peste 13%.
74. Din punct de vedere al coeficient pentru calcularea sprijinului acordat obiectivelor legate de schimbările climatice (PNIESC) la nivelul P6 este aplicat unui singur cod de intervenție, respectiv 40% din cod 079 Protecția naturii și a biodiversității, patrimoniul natural și resursele naturale, infrastructura verde și cea albastră .

Figură 5. Alocarea financiară Prioritatea 6 – distribuție pe acțiuni

Sursa datelor: PR SE 2021-2027 (veriunea iunie 2024)

Figură 6. Alocarea financiară Prioritatea 6 – distribuție pe coduri de intervenție

Sursa datelor: PR SE 2021-2027 (veriunea iunie 2024)

ANALIZA APELURILOR DIN CADRUL P6, GRAD DE CONTRACTARE ȘI PLĂȚI

75. În cadrul P6 au fost contractate 29 proiecte din 6 apeluri etapizate, din care 5 apeluri dedicate Acțiunii 6.1 și 1 apel dedicat Acțiunii 6.2. Din cele 29 de proiecte, 6 sunt în zona ITI DD.
76. Din perspectiva gradului de contractare la nivel de cod de intervenție, analiza portofoliului de proiecte indică următoarele:
- Acțiunea 6.1 - un grad de contractare de 85% pentru codul de intervenție 166 din total alocare pentru apeluri regionale și ITI Delta Dunării. Din alte coduri de intervenție aferente Acțiunii 6.1 nu au fost contractate proiecte, nefiind vizate de apeluri de proiecte.
 - Acțiunea 6.2 - un grad de contractare de peste 6% pentru codul de intervenție 165 din total alocare pentru apeluri regionale și ITI Delta Dunării. Din alte coduri de intervenție aferente Acțiunii 6.2 nu au fost contractate proiecte, nefiind vizate de apeluri de proiecte.
77. Din perspectiva gradului de contractare raportat la total alocare P6, analiza portofoliului de proiecte indică un grad de contractare de aprox. 35%, iar din perspectiva obiectivelor specifice gradul de contractare este de aprox. 51% pentru OS5.1 și 3% pentru OS5.2.

Tabel 3. Gradul de contractare la nivelul P6 la 31.12.2024

Cod apel	Nr. proiecte contractate	Total buget nerambursabil (EUR)	Total FEDR (EUR)	Alocare P6 FEDR (EUR)	% din alocare FEDR
PR/SE/2024/ Etap/6.1/O apel orașe	13	24,201,965	20,991,501		
PR/SE/2024/ Etap/6.1/M apel municipii	2	6,324,459	5,485,500		
PR/SE/2024/ Etap/6.1/MRJ apel municipii reședința de județ	8	22,029,732	19,107,421		
PR/SE/2024/ Etap/6.1/ITI/O – apel orașe	4	5,023,295	4,314,524		
PR/SE/2024/ Etap/6.1/ITI/Tulcea	1	1,626,539	1,382,558		
PR/SE/2024/ Etap/6.2/ITI	1	1,501,252	1,302,106		
Total	29	60,707,242	52,583,610	150,489,824	34.94%

Sursa datelor: ADR SE

78. Cele 29 de proiecte contractate au demarat în trim. III-IV 2024, progresul din etapa a II-a fiind limitat la data de 31.12.2024 având în vedere că acestea au demarat preponderent în trim. III-IV 2024. Din cele 29 de proiecte etapizate, 4 au ca termen de finalizare 31.12.2024, 14 urmând a fi finalizate în trim. II-IV 2025 și 11 în trim. II-IV 2026.
79. La 31.12.2024 situația plăților la nivelul P6 era în valoare de 8,010,776 Eur (7,905,786 EUR FEDR + 104,990 Eur BS), ceea ce reprezintă aprox. 18% din valoarea contractată din codul de intervenție 166.
80. În trim. I-II 2025 este planificată lansarea a 7 apeluri de proiecte (4 apeluri regionale, din care 2 competitive și 2 necompetitive și 3 apeluri ITI DD, din care 2 competitive și unul necompetitiv) în valoare de totală de 157,961,432 EUR, din care 135,479,327 EUR FEDR. Apelurile vor acoperi domeniile de finanțare ale priorității 6 – regenerare urbană și turism atât din zona urbană cât și non-urbană. Alocările financiare la nivelul acestor apeluri acoperă aprox. 88% din bugetul aferent apelurilor regionale și 100% din bugetul aferent apelurilor ITI DD.

TIPURI DE INTERVENȚII FINANȚATE DIN P6 ȘI TIPURI DE BENEFICIARI

81. Dacă Acțiunea 6.1 vizează intervenții ce au ca scop dezvoltarea integrată în zonele urbane prin regenerare urbană, conservarea patrimoniului și dezvoltarea turismului, acțiunea 6.2 vizează intervenții ce au ca scop valorificarea potențialului turistic în zone non-urbane.

Tipuri de intervenții – Acțiunea 6.1 (RSO 5.1):

- Îmbunătățirea infrastructurii de turism urban, în special în zonele cu potențial turistic valoros, pot fi finanțate proiecte inovative de diversificare a serviciilor și activităților oferite turiștilor cu scopul creșterii accesibilității obiectivelor turistice.
- Dezvoltarea și punerea în valoare a stațiunilor turistice urbane, balneare și balneoclimaterice prin dezvoltarea infrastructurii turistice specifice, precum și dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de utilitate publică aferentă;

- *Regenerarea urbană și securitatea spațiilor publice* - activități de reabilitare integrată a spațiilor publice urbane (inclusiv infrastructura tehnico-edilitară aferentă) în zone precum: spații din interiorul ansamblurilor de locuințe, zone de faaleză, maluri, centre istorice, zone și cartiere rezidențiale localizate inclusiv în afara zonelor centrale, locuri de joacă pentru copii, scuaruri, piețe, alei pietonale, zone pietonale și semi-pietonale (inclusiv în afara zonelor centrale), piste de biciclete, mobilier urban, digitalizare smart, etc.
- *Conservarea, protecția, restaurarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural și istoric din zone urbane, dezvoltarea serviciilor aferente* (ex. restaurarea, consolidarea, etc. și dotarea monumentelor istorice și a patrimoniului cultural; construire/ modernizare / reabilitare / extindere / dotare clădiri cu funcțiuni culturale etc.).

Principalii beneficiari – Acțiunea 6.1 (RSO 5.1):

- UAT Municipiu reședință de județ/Municipiu/Oraș;
- Asociațiile de Dezvoltare Intercomunitară (ADI);
- Zonele metropolitane;
- Unitățile de cult;
- Parteneriate încheiate între UAT-uri, UAT-uri și ADI UAT-uri și unități de cult, UAT-uri și asociații și fundații

Tipuri de intervenții – Acțiunea 6.2 (RSO 5.2):

- *Îmbunătățirea infrastructurii de turism, în special în zonele non-urbane cu potențial turistic valoros*, inclusiv proiecte inovative, de diversificare a serviciilor și activităților oferite turiștilor, în scopul creșterii accesibilității obiectivelor turistice.
- *Dezvoltare și punere în valoare a stațiunilor turistice, balneare și balneoclimaterice din zonele non-urbane*, prin dezvoltarea infrastructurii turistice specifice, și dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de utilitate publică aferentă.
- *Conservarea, protecția, restaurarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural, natural și istoric și dezvoltarea serviciilor aferente* (ex. restaurarea, consolidarea, protecția, conservarea, extinderea și dotarea monumentelor istorice și a patrimoniului cultural; modernizarea / reabilitarea / extinderea / dotarea clădirilor cu funcții culturale, biblioteci, muzee, teatre); se are în vedere promovarea inițiativelor pentru conservarea/integrarea în specificul local, revizalizarea și promovarea activelor turistice tradiționale.
- *Susținerea capacității administrative a AM-ului, a beneficiarilor și autorităților publice locale*, în etapa de programare și implementare a proiectelor/strategiilor

Principalii beneficiari – Acțiunea 6.2 (RSO 5.2):

- UAT-uri județene și/sau unități administrativ teritoriale comune;
- Asociațiile de Dezvoltare Intercomunitară (ADI);
- Unitățile de cult;
- Parteneriate între UAT-uri, UAT-uri și actori relevanți (instituții publice locale) din zona rurală sau Asociații de Dezvoltare Intercomunitară (ADI) din Regiunea de Dezvoltare Sud-Est; UAT-uri și unități de cult, UAT-uri și asociații și fundații constituite.

82. Până la 31.12.2024, din Acțiunea 6.1 au fost contractate 28 de proiecte etapizate din codul de intervenție 166, restul codurilor nefiind vizate de apeluri de proiecte. Din acțiunea 6.2 a fost contract un proiect etapizat din codul de intervenție 165, restul codurilor nefiind vizate de apeluri de proiecte. În cazul proiectelor contractate, beneficiarii de finanțare sunt preponderent UAT-uri din Regiunea Sud-Est și ITI Delta Dunării și câteva parohii.

Tabel 4. Tipuri de intervenții finanțate P6, 31.12.2024

Beneficiar	Proiect – tip de intervenții
UAT Județul Constanța	Restaurarea, conservarea, amenajarea și valorificarea cultural turistica a cetății CARSIUM (HARSOVA), cod SMIS 328201
UAT Județul Constanța	Reabilitarea Muzeului de istorie națională și Arheologie Constanța, cod SMIS 331703
UAT Județul Constanța	Restaurarea, conservarea, amenajarea și punerea în valoare a Edificiului Roman cu Mozaic, cod SMIS 328182
UAT Județul Constanța	Salvarea și punerea în valoare a mormântului pictat HYPOGEU, cod SMIS 328166
UAT Orașul Odobești	Îmbunătățirea serviciilor educațional recreative și a accesului la utilități pentru populația Orașului Odobești, cod SMIS 329870
UAT Orașul Odobești	Îmbunătățirea calității vieții populației în Orașul Odobești Județul Vrancea, cod SMIS 329872
UAT Orașul Odobești	Creșterea calității vieții populației în Orașul Odobești Județul Vrancea, cod SMIS 329874
UAT Orașul Eforie	Amenajarea obiectivului turistic natural de utilitate publică Lacul - Belona, Orașul Eforie, cod SMIS 328141

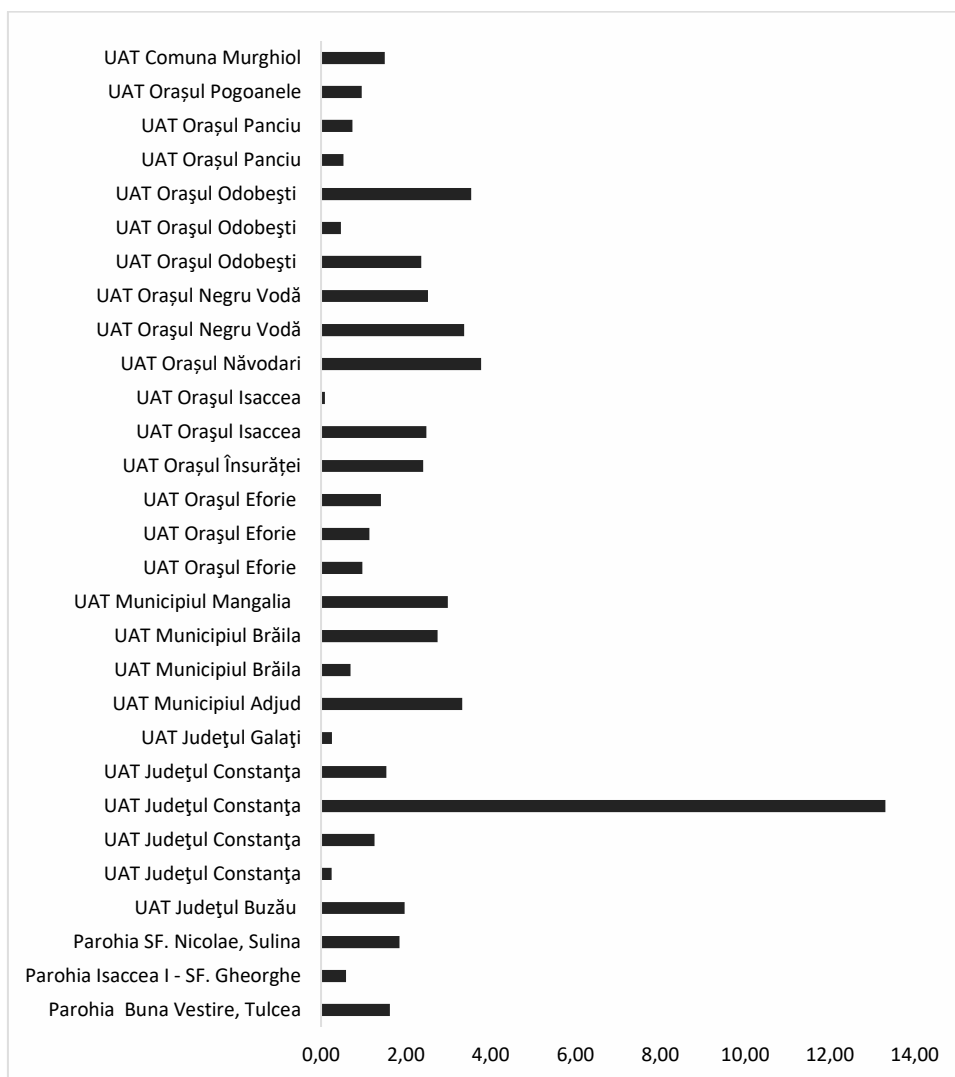
UAT Orașul Eforie	Înființarea Centrului de Excelență - Carmen Sylva - pentru servicii educaționale, culturale și recreative integrate și îmbunătățirea spațiilor publice urbane în Eforie Sud - Faza a II-a, cod SMIS 328152
UAT Orașul Eforie	Înființarea Centrului pentru Servicii Culturale, Educaționale și Recreative - Ion Movilă și îmbunătățirea spațiilor publice urbane în Eforie Nord - Faza a II-a, cod SMIS 328155
UAT Municipiul Brăila	Reabilitarea Castelului de Apă din Grădina Publică, Brăila, cod SMIS 328494
UAT Municipiul Brăila	Regenerare economică și socială în zone marginalizate din Municipiul Brăila - investiții în facilități pentru agrement și locuri de joacă pentru copii, cod SMIS 328285
UAT Orașul Negru Vodă	Îmbunătățirea infrastructurii cultural - recreative și a spațiilor publice urbane pentru populația Orașului Negru Vodă, cod SMIS 329636
UAT Orașul Negru Vodă	Îmbunătățirea serviciilor sociale și a spațiilor publice urbane pentru populația Orașului Negru Vodă, cod SMIS 329616
UAT Orașul Panciu	Înființare Centru de Tineret Panciu, cod SMIS 332936
UAT Orașul Panciu	Extinderea, modernizarea și dotarea Casei de Cultură, Oraș Panciu, Județul Vrancea, cod SMIS 328329
UAT Orașul Isaccea	Revitalizarea urbană a zonei Ceair din Orașul Isaccea, județul Tulcea, cod SMIS 328405
UAT Orașul Isaccea	Îmbunătățirea serviciilor educaționale, sociale și a serviciilor publice urbane, cod SMIS 329398
UAT Județul Buzău	Consolidare, restaurare și dotare Biblioteca Județeană „Vasile Voiculescu” Buzău, Cod SMIS 328096
UAT Județul Galați	Restaurare și Amenajare Muzeul „Casa Colectiilor” (fosta Farmacie Tinc) din Galați, cod SMIS 328322
UAT Municipiul Mangalia	Sistematizarea pe verticală a zonei „Grădina de Vară” Municipiul Mangalia, Județul Constanța, cod SMIS 329586
UAT Municipiul Adjud	Îmbunătățirea calității vieții populației în Municipiul Adjud, Județul Vrancea, Componenta B, cod SMIS 328542
UAT Orașul Pogoanele	Proiect integrat privind construire blocuri locuințe sociale, construire și dotare Centru Recreativ și modernizare drumuri locale în Orașul Pogoanele, județul Buzău, cod SMIS 328546
UAT Orașul Însurăței	Construire Centru Cultural pentru tineret și modernizare străzi, etapa a III-a, în Orașul Însurăței, Județul Brăila, cod SMIS 328666
UAT Orașul Năvodari	Finalizare și modernizare clădire cu funcție cultural- recreativă - Casa de Cultură Năvodari și Extindere și Modernizare Scuar public - Centrul Civic Năvodari, cod SMIS 329595
Parohia Buna Vestire, Tulcea	Conservarea, protejarea și punerea în valoare a monumentului istoric Biserica Ortodoxă „Buna Vestire” din Tulcea, cod SMIS 328464
Parohia Isaccea I - Sf. Gheorghe	Lucrări de intervenție în vederea restaurării și conservării lăcașului de cult biserica ortodoxă „Sfântul Gheorghe”, orașul Isaccea, județul Tulcea, cod SMIS 328231
Parohia Sf. Nicolae, Sulina	Consolidarea, reabilitarea, restaurarea și promovarea Ansamblului Bisericii ortodoxe grecești „Sf. Nicolae”, Orașul Sulina, județul Tulcea, cod SMIS 328455
UAT Comuna Murghiol	„Creare infrastructură de agrement în zona turistică Murghiol”, Cod SMIS 328735

Sursa datele: ADR SE

83. Analiza distribuției proiectelor la nivelul Regiunii Sud-Est indică UAT-uri cu mai multe proiecte în implementare (de exemplu UAT Județul Constanța – 4 proiecte, UAT Orașul Eforie și UAT Orașul Odobești – 3 proiecte, UAT Orașul Isaccea, UAT Orașul Paciu și UAT Municipiul Brăila – 2 proiecte, restul UAT-urilor și parohiile având în derulare un singur proiect). Analiza evidențiază faptul că orașele mici au avut posibilitatea de a implementa proiecte, impactul fiind extrem de benefic la nivelul acestor comunități (a se corobora și cu analiza RȘT prezentată în secțiunea 4.1.1. a raportului).
84. Din analiza portofoliului de proiecte se observă un interes crescut pentru acest tip de intervenții, figura următoare evidențiază beneficiarii și sumele totale ale fiecărui proiect. În ceea ce privește distribuția alocării financiare între beneficiari, UAT Județul Constanța se distinge cu 4 proiecte în valoare totală de aprox. 17 milioane EUR (FEDR + BS).

Figură 7. Distribuția proiectelor la nivelul Regiunii Sud-Est și ITI delta Dunării în funcție de valoarea totală nerambursabilă a proiectelor (Mil. Eur)

Sursa datele: Prelucrările autorilor (portofoliu de proiecte ADR SE, 31.12.2024)

85. Această distribuție scoate în evidență diferențele semnificative între beneficiari în ceea ce privește capacitatea de atragere și implementare a proiectelor, dar și dimensionarea nevoilor la nivel local. Totodată, potențialul turistic al Regiunii Sud-Est este unul foarte ridicat, însă cu diferențe între orașele/județele regiunii.

4. ANALIZELE ȘI CONSTATĂRILE CORESPUNZĂTOARE FIECĂREI ÎNTREBĂRI DE EVALUARE

4.1. Relevanță și coerență

ÎE1. În ce măsură obiectivele, acțiunile și intervențiile implementate continuă să răspundă problemelor socio-economice din regiune și a nevoilor identificate prin strategia PR SE? În ce măsură obiectivele, acțiunile și intervențiile implementate continuă să răspundă la recomandările relevante din cadrul Semestrului European? În ce măsură au evoluat nevoile identificate inițial de program? În ansamblu și în ITI DD.

86. Această întrebare a urmărit să evalueze relevanța și calitatea intervențiilor planificate în cadrul P6, analizând în ce măsură acestea rămân aliniate cu recomandările din Semestrul European și răspund eficient problemelor socio-economice și nevoilor identificate în regiune. De asemenea, întrebarea a explorat calitatea design-ului Priorității 6 și necesitatea unor eventuale îmbunătățiri pentru viitoare apeluri de proiecte.
87. Având în vedere gradul de contractare la nivelul P6, evaluarea a verificat dacă design-ul și implementarea P6 rămân adecvate sau dacă sunt necesare ajustări pentru a asigura o mai bună aliniere cu prioritățile europene și

naționale. Evaluarea s-a concentrat pe analiza logicii intervenției, a clarității și adecvării Ghidurilor solicitantului, precum și pe identificarea corespondenței dintre nevoile regionale și intervențiile propuse.

88. Evaluarea a inclus o analiză documentară a documentelor programului, a Rapoartelor de Țară și a altor documente strategice relevante. Analiza documentară a fost esențială pentru a evalua relevanța P6 față de Recomandările Specifice de Țară, precum și față de nevoile regiunii Sud-Est. Analiza s-a concentrat pe RST2024, însă analiza a fost extinsă și către recomandări din anii anteriori a căror evoluție este modestă.
89. În paralel, s-au desfășurat interviuri cu reprezentanți ai autorităților și experți în domeniul dezvoltării regionale și dezvoltare urbană pentru a obține perspective detaliate asupra relevanței și coerenței programului prin corelare cu nevoile identificate, precum și cu evoluția socio-economică din regiune ulterior aprobării PRSE. Au fost colectate opinii de la beneficiari prin intermediul atelierelor de lucru, sondajului și studiilor de caz. De asemenea, panelul de experți și focus-grupul au consolidat informațiile colectate.

4.1.1. Relevanță față de Recomandările Specifice de Țară

90. **Recomandările Specifice de Țară (RST)** sunt documente emise anual de Comisia Europeană pentru fiecare stat membru al Uniunii Europene, ca parte a Semestrului European, un ciclu de coordonare a politicilor economice și bugetare în UE. Ele **oferă orientări privind prioritățile economice, sociale și de mediu ale fiecărei țări**, cu scopul de a **sprijini implementarea reformelor și utilizarea eficientă** a fondurilor Europene.
91. Programul Regional Sud-Est a integrat RST (formulate în 2019-2020 perioada de elaborare a programului), în fundamentarea priorităților de investiții și a obiectivelor specifice, iar în mod particular adresează nevoi de investiții cu un rang înalt de prioritate pentru dezvoltarea zonele urbane mici și obiectivele sociale. Prioritatea 6 vizează implementarea de măsuri care să contribuie la consolidarea atractivității regiunii prin promovarea unui mediu de viață de calitate, atragerea de investiții, dezvoltarea infrastructurii turistice, protejarea și valorificarea patrimoniului natural și cultural. Acțiunea 6.1 vizează intervenții ce au ca scop dezvoltarea integrată în zonele urbane prin regenerare urbană, conservarea patrimoniului și dezvoltarea turismului (susținând obiectivul specific ROS5.1), acțiunea 6.2 vizează intervenții ce au ca scop valorificarea potențialului turistic în zone non-urbane susținând obiectivul specific ROS5.2).
92. Comisia Europeană a adresat României în perioada 2019-2024 un total de **54 de recomandări de țară**, dintre care pentru 12 recomandări PRSE include acțiuni cu o contribuție directă la implementarea recomandărilor după cum se vede în **Anexa 3**. Din această listă evidențiem cele mai recente recomandări. În anul **2024 au fost formulate două recomandări**, dintre care una nu poate fi adresată prin PRSE fiind o recomandare privind politica bugetară. Cea de a doua recomandare este relevantă pentru PRSE și constă într-o recomandare mai generală:
- „Să accelereze în mod semnificativ punerea în aplicare a programelor politicii de coeziune” și trei mai specifice: o guvernare eficientă și consolidarea capacității administrative
 - „(...) răspunde mai bine nevoilor legate de locuințele sociale, serviciile sociale conexe și dezvoltarea zonelor urbane mai mici, luând în considerare, în același timp,
 - „(...) răspunde la oportunitățile oferite de inițiativa platformei „Tehnologii strategice pentru Europa” pentru a îmbunătăți competitivitatea”

RST privind Accelerarea punerii în aplicare a programelor politicii de coeziune și guvernare eficientă și consolidarea capacității administrative

93. PRSE include acțiuni de consolidare a capacității administrative și de sprijinire a implementării programului adaptate unor domenii de intervenție cheie unde deficiențele din perioada anterioară au indicat o nevoie de sprijin. Aceste acțiuni vizează capacitatea actorilor regionali și locali, însă dimensiunea sprijinului 1.4 milioane EUR, din care 1 milion în CDI, este limitată, sprijinul este specific intervențiilor finanțate și nu este integrat într-un program mai amplu care să îi confere potențialul unor schimbări pe termen lung.
94. Acțiuni aferente domeniului de intervenție 170 „Îmbunătățirea capacității autorităților responsabile de programe și a organismelor implicate în execuția fondurilor” regăsite în Prioritatea 6 O regiune atractivă:
- OS 5.1. e (i) Promovarea dezvoltării integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, precum și a culturii, a patrimoniului natural, a turismului durabil și a securității în zonele urbane
 - Acțiunea 6.1. Dezvoltare integrată în zonele urbane prin regenerare urbană, conservarea patrimoniului și dezvoltarea turismului

95. Alocarea în valoare de 100.000 EUR (FEDR) vizează susținerea capacității administrative a AM-ului, beneficiarilor și APL, în etapa de programare și implementare a proiectelor/strategiilor finanțate prin Prioritatea 6, Acțiunea 6.1. La momentul realizării evaluării, contribuția nu era concretizată prin proiecte sau rezultate. Pentru Acțiunea 6.2 nu au fost prevăzute astfel de acțiuni de sprijin. Consultările cu beneficiarii (interviuri, sondaj, atelier de lucru) au evidențiat o astfel de nevoie, mai ales în contextul demarării unui nou exercițiu financiar și utilizării unei noi platforme cu funcționalități mult diferite față de cea anterioară. Pentru beneficiarii noua platformă MySMIS2021 a fost și continuă să fie o provocare.
96. Consultările cu beneficiarii (interviuri, studii de caz, atelier de lucru) au evidențiat capacitatea administrativă insuficientă la nivelul beneficiarilor de a pregăti și implementa proiecte. La nivelul ITI DD nevoia este și mai accentuată, beneficiarii având nevoie de sprijin constant.
97. Având în vedere că AM este un actor regional, și acțiunile de natura asistenței tehnice pot fi considerate ca o contribuție la creșterea capacității administrative regionale, prin domeniul de intervenție 182 Consolidarea capacităților autorităților statelor membre, ale beneficiarilor și ale partenerilor relevanți, pentru care este alocată o sumă de 535.000 EUR (FEDR), în cadrul Priorității 7. Creșterea capacității administrative se va concretiza în personalul experimentat și competent în implementarea programului, studii analize rapoarte și strategii elaborate. Un contract de asistență tehnică este finalizat și un altul este în implementare, precum și alte contracte, integrate într-o Strategie de Asistență Tehnică și Foaie de parcurs a dezvoltării capacității administrative, sunt în pregătire.

RST privind investițiile în zonele urbane mici și obiectivele sociale

98. Contribuția PRSE la implementarea recomandării privind investițiile în zonele urbane mici și obiectivele sociale se face prin finanțarea dezvoltării urbane, care include atât municipiile cât și orașele. Pentru a se asigura sprijinul și pentru orașe mici cu o capacitate administrativă mai mică acestea nu intră în competiție cu municipiile având alocare distinctă în cadrul apelurilor. Contribuția este posibilă prin Prioritatea 6, Acțiune 6.1 Dezvoltare integrată în zonele urbane prin regenerare urbană, conservarea patrimoniului și dezvoltarea turismului, ce are o alocare de peste 100 milioane EUR.
- OS5.1. e (i) Promovarea dezvoltării integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, precum și a culturii, a patrimoniului natural, a turismului sustenabil și a securității în zonele urbane
 - Acțiunea 6.1 Dezvoltare integrată în zonele urbane prin regenerare urbană, conservarea patrimoniului și dezvoltarea turismului
99. Alocarea pentru această recomandare este semnificativă 100.444.912 EUR (FEDR), dar aceasta se datorează faptului că include mai multe aspecte toate relevante pentru PRSE, respectiv renovarea fizică a zonelor urbane, măsuri privind protecția mediului, dezvoltare și mobilitate verde, valorificarea potențialului turistic și a patrimoniului, dar și construirea/modernizarea unor centre culturale în orașele mici și mijlocii și construirea, modernizarea/reabilitarea locuințelor sociale. Chiar dacă unele nu sunt direct relevante, modul de implementare al acțiunilor poate crește contribuția. Progresul efectiv: contribuție efectivă nu poate fi estimată deoarece majoritatea proiectelor sunt în implementare.

RST relevante pentru PRSE

100. Au fost analizate toate recomandările relevante pentru PRSE, formulate în perioada 2019-2023, ce sunt în cea mai mare parte în continuare valide, deoarece progresul în implementarea lor nu este complet, conform Raportului de țară 2024. Din analiză a reieșit că Prioritatea 6 nu a fost vizată, în mod special, de alte RST formulate în perioada 2019-2023.

4.1.2. Relevanța față de nevoile regiunii Sud-Est. Strategia programului.

101. Deși regiunea Sud-Est a făcut progrese, încă există provocări în ceea ce privește regenerarea urbană, dezvoltarea infrastructurii turistice, protejarea și valorificarea patrimoniului natural și cultural din zonele urbane și non-urbane, care afectează atât economia locală, cât și calitatea vieții locuitorilor.
102. Turismul și implicit turismul cultural reprezintă factori care contribuie la creșterea atractivității Regiunii Sud-Est. Oferta regională în ceea ce privește **numărul de muzee și colecții publice** nu este foarte dezvoltată și a stagnat în ultimii ani. În regiunea Sud-Est există 72 de muzee și colecții, valoare care a avut fluctuații minore după anul 2021. Acestea reprezintă 9,5% din numărul total de muzee din țară (778) și poziționează regiunea pe locul 6 la nivel național.

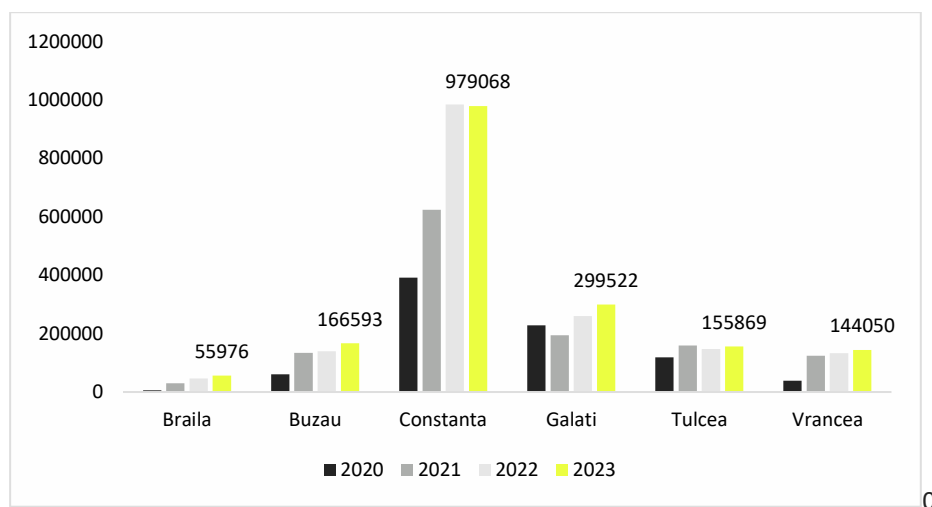

103. La nivel intra-regional, situația este relativ modestă, cele mai multe muzee fiind în Județul Constanța (19) și Vrancea (17). Județele Galați și Brăila au câte (11), iar Buzău (8) și Tulcea (4).

104. **Numărul de vizitatori în muzee**² este o măsură adecvată a atractivității regiunii. Acesta a crescut în ultimii ani, iar județul Constanța reprezintă peste 50%. Dinamica este pozitivă în toate județele, dar în Constanța creșterea a fost cea mai accentuată. În condițiile unor investiții din programele regionale, inclusiv prin mecanismul ITI, multe muzee au trecut prin procese de renovare și modernizare, creând spații mai atractive pentru vizitatori. Investițiile în infrastructură au sporit confortul vizitatorilor. Există un potențial real de a crește atractivitatea regiunii prin integrarea activităților culturale în ofertele turistice, prin mai buna promovare a acestora pe plan intern și extern.

105. **Capacitatea turistică** a crescut de asemenea, la nivelul regiunii cu 13%. Excepție face județul Vrancea, unde a scăzut cu 25%. În celelalte județe, aceasta a crescut cu valori între 6% (Galați) și 21% (Brăila). În ultimii ani a crescut cererea în sectorul turistic, s-au dezvoltat strategii economice adoptate de investitori și autorități, iar accesul la finanțare a fost mai facil. Acest trend trebuie valorificat în continuare, ca un vehicul specific de creștere a atractivității și competitivității regiunii.

Figură 8. Vizitatori în muzee și colecții publice pe județe, perioada 2020-2023

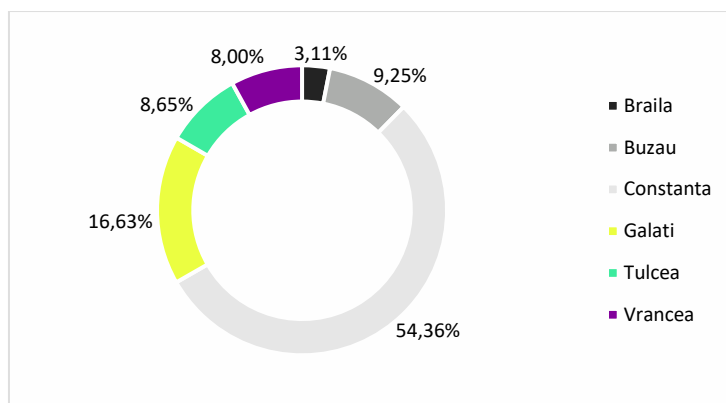

Sursa: date INS, TEMPO online

106. Din punct de vedere al **distribuției numărului de vizitatori pe județe**, la nivelul anului 2024, Județul Constanța ocupă primul loc cu peste 50% din vizitatori, urmat de Județul Galați cu peste 16%. Județul Buzău înregistrează peste 9% din vizitatori, iar Județul Tulcea și Buzău înregistrează aprox. 8%. Județul Brăila înregistrează cel mai mic număr de vizitatori, aprox. 3%.

Figură 9. Distribuția numărului de vizitatori pe județele Regiunii Sud-Est, 2024

² INS Tempo

Sursa: date INS, TEMPO online

Disparități inter și intra-regionale

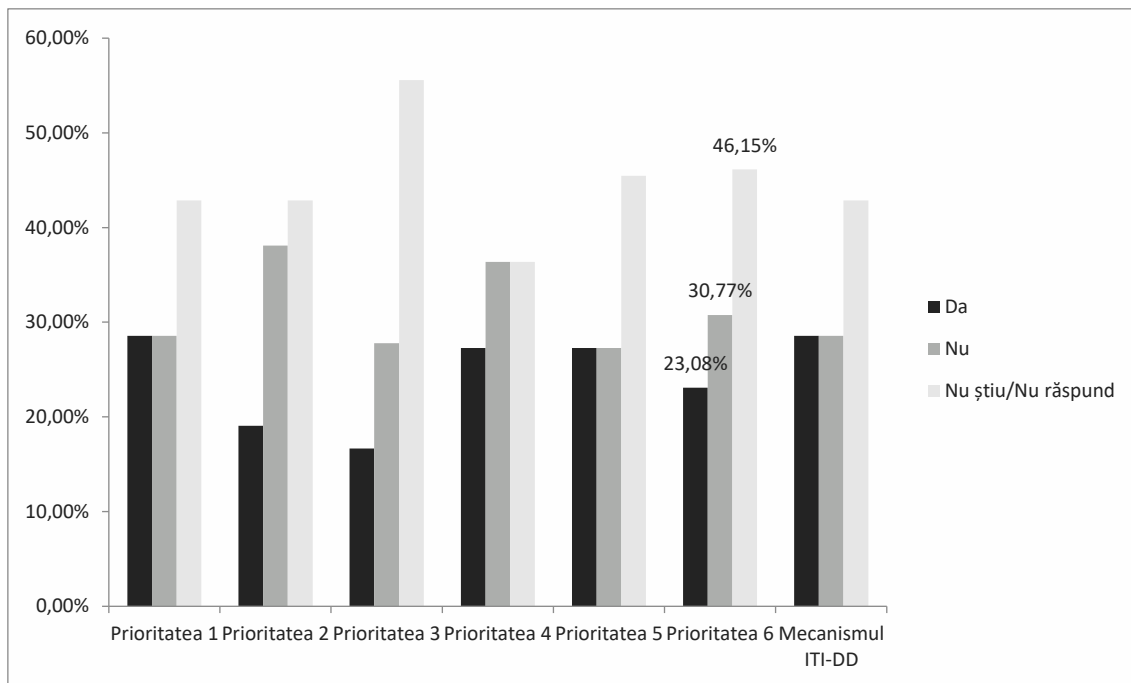
107. Regiunea Sud-Est continuă să se confrunte cu disparități economice semnificative atât în raport cu alte regiuni din România, cât și în interiorul său, între județe. PIB-ul pe cap de locuitor al regiunii rămâne sub media națională, iar diferențele de productivitate a muncii sunt considerabile: Județul Constanța, cel mai dezvoltat economic, se apropie de media națională, în timp ce județele precum Vrancea și Tulcea au valori semnificativ mai scăzute, ceea ce reflectă o accentuare a decalajelor față de anul 2020.
108. **Turismul continuă să reflecte disparități intra-regionale:** Constanța atrage peste 50% din vizitatorii regiunii, în timp ce județele Tulcea și Vrancea au avut o capacitate turistică redusă, cu scăderi semnificative în Vrancea (-25% între 2020 și 2023).

Evoluția situației socio-economice în Regiunea Sud-Est

109. Perioada 2020-2024 a fost marcată de încetinirea creșterii economice, schimbări demografice importante și accentuarea decalajelor regionale. Deși s-au făcut progrese în unele domenii, precum integrarea refugiaților și sprijinirea IMM-urilor, multe provocări persistă, cum ar fi șomajul ridicat, abandonul școlar și competitivitatea redusă. Infrastructura rămâne în continuare deficitară ceea ce are impact și asupra dezvoltării turismului în regiune.
110. Regiunea Sud-Est a României are un nivel de urbanizare relativ scăzut comparativ cu alte regiuni ale țării, fiind caracterizată de un contrast semnificativ între centrele urbane mai dezvoltate, precum Constanța, Galați și Brăila, și zonele rurale extinse, unde predomină activitățile agricole.
111. **Sectorul turistic** al regiunii a demonstrat o creștere, susținută de un număr mai mare de vizitatori în muzee și alte obiective turistice, datorită investițiilor prin programele operaționale, care au modernizat facilitățile și au îmbunătățit experiențele vizitatorilor. Capacitatea de cazare turistică a crescut cu 13%, cu excepția județului Vrancea, unde s-a înregistrat o scădere de 25%.
112. Din punct de vedere economic, Delta Dunării are un **potențial turistic remarcabil**, bazat pe ecoturism, tradiții locale și biodiversitatea unică a zonei. Dezvoltarea turismului a beneficiat de creșterea interesului pentru natură și de investițiile în infrastructura de cazare, care a crescut cu 17% între 2021 și 2024. Cu toate acestea, sustenabilitatea turismului rămâne esențială, mai ales având în vedere impactul factorilor externi, precum pandemia și războiul din Ucraina, asupra utilizării capacităților de cazare. Războiul a generat o scădere semnificativă a numărului de turiști în zonă, impactul fiind unul major pentru turism.
113. Deși mecanismul ITI a demonstrat valoare adăugată, implementarea acestuia a fost marcată de **întârzieri și probleme tehnice**, cum este cazul emblematic al podului de la Brăila, care, deși inaugurat în 2023, s-a confruntat cu dificultăți în primul an de funcționare. Acest proiect este așteptat să reducă semnificativ timpul de călătorie și să stimuleze dezvoltarea economică și turistică a regiunii. În concluzie, teritoriul ITI Delta Dunării necesită eforturi coordonate pentru a aborda provocările sociale și economice, valorificând în același timp oportunitățile unice oferite de această zonă.
114. **Interviurile** cu reprezentanții AM PRSE, **atelierile de lucru** cu beneficiari și consultanți, **studiile de caz** au reconfirmat faptul că nevoile identificate inițial de program se mențin atât la nivelul regiunii, cât și la nivelul ITI DD. Deși intervențiile finanțate sunt aliniate cu obiectivele regionale și europene, resursele alocate sunt insuficiente pentru a acoperi toate nevoile identificate.

115. Din **sondaj**, datele indică opinii echilibrate cu privire la modificările semnificative ale situației socio-economice în Regiunea Sud-Est, asociate acestei priorități care ar putea crea premisele revizuirii/modificării PRSE. Astfel, 46.15% dintre respondenți au selectat opțiunea „Nu știu/Nu răspund”, ceea ce sugerează fie o lipsă de informații sau de claritate asupra impactului programului, fie o incertitudine cu privire la necesitatea unei revizuirii. Dintre cei care au oferit un răspuns clar, 23.08% consideră că sunt necesare modificări ale Programului Regional Sud-Est, semnalând că au observat schimbări semnificative în situația socio-economică. Pe de altă parte, 30.77% dintre respondenți consideră că nu sunt necesare modificări, ceea ce indică faptul că o parte dintre beneficiari nu percep schimbări relevante care să justifice o ajustare a programului.

Figură 10. Percepția beneficiarilor privind situația socio-economică

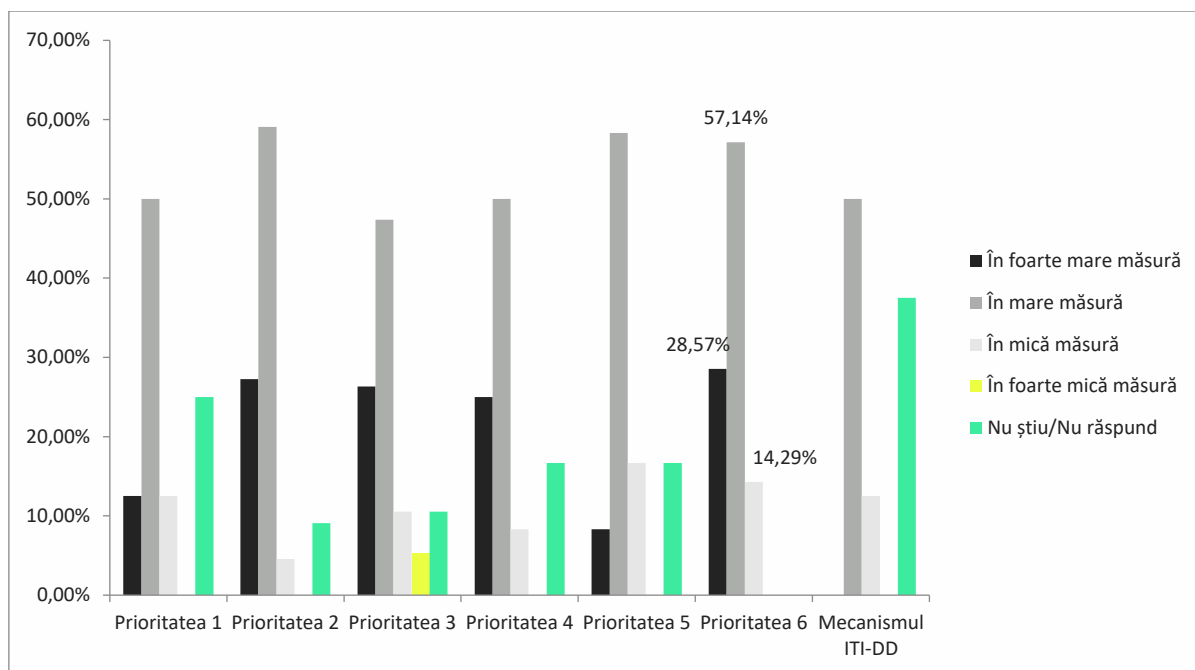

Sursa: Sondaj beneficiari PRSE

116. Prioritatea 6 este percepută ca **fiind relevantă și bine adaptată nevoilor regionale/locale**, nivelul de satisfacție al beneficiarilor fiind unul ridicat. Totuși, un procent mai mic de respondenți consideră că aceasta nu reușește să adreseze în mod adecvat nevoile lor, ceea ce ar putea indica necesitatea unor ajustări sau măsuri de îmbunătățire pentru a crește impactul acestei priorități.

117. Astfel, majoritatea respondenților consideră că P6 răspunde adecvat nevoilor lor, 28.57% apreciind-o „în foarte mare măsură” și 57.14% „în mare măsură”. 14.29% dintre respondenți consideră că impactul său este limitat raportat la nevoi.

Figură 11. Percepția beneficiarilor privind relevanța priorităților de investiții față de nevoi

Sursa: Sondaj beneficiari PRSE

118. **Interviurile** și dezbaterile din cadrul **focus-grupului** au validat faptul că nevoile locale și regionale depășesc semnificativ alocările stabilite în cadrul programului pentru OS5.1 și OS5.2. Astfel, pentru Prioritatea 6, s-a constatat că fondurile alocate sunt mult mai mici decât cererea existentă, ceea ce limitează impactul intervențiilor posibile. Proiectele aflate în pregătire au o valoare totală mult mai mare decât alocarea disponibilă, ceea ce poate duce la dificultăți în selectarea celor care vor fi finanțate, fiind necesară o prioritizare atentă a proiectelor pentru a maximiza beneficiile investițiilor.

Sumarul răspunsului:

119. Strategia programului subliniază importanța investițiilor în regenerarea urbană, dezvoltarea infrastructurii turistice, protejarea și valorificarea patrimoniului natural și cultural din zonele urbane și non-urbane. Programul include măsuri specifice pentru orașele mici, având scopul de a reduce disparitățile regionale și de a le oferi acestora oportunități de dezvoltare, fără a exista competiție între orașele mari și cele mici în ceea ce privește distribuirea fondurilor, fiind alocate sume distincte pentru fiecare categorie. Numărul mare de proiecte pregătite arată interesul foarte ridicat al beneficiarilor. În lipsa posibilității finanțării tuturor proiectelor disparitățile dintre localități se mențin. În lipsa unei finanțări adecvate, valorificarea oportunităților unice oferite de această regiune nu va fi posibilă. Prioritizarea proiectelor este necesară pentru a maximiza beneficiile investițiilor.

120. Deși investițiile din cadrul PRSE sunt limitate, având o finanțare de doar 150.4 milioane de EUR FEDR la nivelul Priorității 6, ele reprezintă un sprijin important pentru regenerarea urbană, dezvoltarea infrastructurii turistice, protejarea și valorificarea patrimoniului natural și cultural din zonele urbane și non-urbane. Este esențială complementaritatea acestor investiții cu alte surse de finanțare, precum și menținerea standardelor ridicate impuse prin PRSE și, în general, prin finanțările UE, pentru a asigura schimbări vizibile la nivel local. De exemplu dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de transport din regiune contribuie la dezvoltarea turismului în zonă.

121. P6 aduce o contribuție semnificativă la RST privind investițiile în zonele urbane mici și obiectivele sociale. Analiza efectuată pentru răspunsul la întrebarea de evaluare oferă dovezi substanțiale privind menținerea relevanței finanțării pentru nevoile din regiune și zona ITI DD. Prioritatea 6, prin obiectivul RSO5.1, acțiunile și intervențiile finanțate, răspunde în mod direct unei recomandări a Semestrului European, aducând o contribuție semnificativă la nivel regional pentru dezvoltare integrată în zonele urbane prin regenerare urbană, conservarea patrimoniului și dezvoltarea turismului.

4.2. Eficiență și eficacitate

Detalierea întrebării de evaluare și aspecte urmărite:

ÎE2. Care sunt progresele înregistrate în atingerea fiecărui obiectiv specific, acțiune și intervenție a programului? Care este gradul de îndeplinire a indicatorilor și numărul de proiecte contractate și depuse la finalul anului 2024?

122. Întrebarea de evaluare s-a concentrat pe analiza progreselor realizate în atingerea fiecărui obiectiv specific, acțiune și intervenție din cadrul programului. Aceasta a implicat o evaluare detaliată a realizărilor în raport cu obiectivele stabilite, monitorizând modul în care intervențiile au avansat și perspectivele atingerii rezultatelor dorite. În același timp, întrebarea a examinat gradul de îndeplinire a indicatorilor de performanță și a evaluat numărul de proiecte contractate și depuse până la finalul anului 2024. Scopul întrebării a fost de a determina stadiul de implementării și totodată perspectivele atingerii obiectivelor propuse până la termenul stabilit.
123. Evaluarea a implicat o analiză cantitativă detaliată a datelor de monitorizare și raportare, colectate de la autoritățile responsabile cu implementarea programului. Au fost utilizate analize statistice pentru a măsura gradul de realizare a indicatorilor și progresul general al proiectelor contractate. Interviuurile cu responsabilii de program și ateliere de lucru cu beneficiarii și consultanții în domeniu au adus elemente calitative cu privire la eficacitatea implementării P6. Studiile de caz și sondajul au oferit detalii despre stadiul proiectelor, provocări și factori care au influențat implementarea acestora.
124. Prioritatea 6 vizează două obiective specifice OS5.1 și OS5.2, fiecare dintre acestea având asociată câte o acțiune cu mai multe domenii de intervenție. Analiza portofoliului de proiecte arată că la 31.12.2024 erau contractate **29 de proiecte, toate etapizate** în valoare totală de 91.94 mil EUR din care 52.28 mil EUR FEDR. În tabelul de mai jos este prezentat stadiul implementării pe fiecare obiectiv specific din perspectiva alocării per OS, proiecte contractate și valorile acestora.

Tabel 5. Date privind progresul implementării programului la 31.12.2024

Obiectiv specific	Total alocări financiare în funcție de fond și contribuția națională (mil. EUR)	Costul eligibil total al operațiunilor selectate (mil. EUR)	Contribuția din partea fondurilor la operațiunile selectate (mil. EUR)	Totalul cheltuielilor eligibile declarate de beneficiari (mil. EUR)	Numărul de operațiuni selectate
OS5.1	118.17	60.41	51.28	0.00	28
OS5.2	58.88	1.53	1.30	0.00	1
Total	177.05	61.94	52.58	0.00	29

Sursa : prelucrările autorilor pe baza datelor furnizate de AM PRSE

125. Cele 29 de proiecte etapizate au fost contractate din 6 apeluri, respectiv 28 de proiecte din 5 apeluri la nivelul OS5.1 și 1 proiect dintr-un singur apel la nivelul OS5.2. Din perspectiva gradului de contractare raportat la total alocare P6, analiza portofoliului de proiecte indică un grad de contractare de aprox. 35%, iar din perspectiva obiectivelor specifice gradul de contractare este de aprox. 51% din total alocare OS5.1 și 3% din total alocare OS5.2. Gradul de contractare la nivelul **OS5.1** indică o **performanță bună**, dar cu necesitatea accelerării contractării de noi proiecte. În ceea ce privește **OS5.2** gradul de contractare indică o **performanță scăzută** a programului, fiind sub așteptări. În acest sens, se impune accelerarea contractării de noi proiecte.

Tabel 6. Date privind progresul implementării programului la 31.12.2024

OS apel	Alocare FEDR (mil EUR)	Alocare ITI (mil EUR)	Nr. apeluri	Nr. contracte	Valoare FEDR (mil EUR)	Nr. apeluri etapizate	Contracte etapizate	Valoare contracte etapizate (mil EUR)	Nr. apeluri ITI	Nr. contracte ITI	Valoare contracte ITI (mil EUR)	Cheltuieli declarate de beneficiari (mil EUR)
OS 5.1	100.44	10.56	5	28	51.28	5	28	51.3	2	5	5.7	0.0
OS 5.2	50.04	10.92	1	1	1.30	1	1	1.3	1	1	1.3	0.0
Total	150.48	21.48	6	29	52.58	6	29	52.6	3	6	7	0

Sursa : prelucrările autorilor pe baza datelor furnizate de AM PRSE

126. Din perspectiva alocării pe acțiuni și coduri de intervenție, alocarea este în favoarea acțiunii ce vizează dezvoltarea integrată în zonele urbane prin regenerare urbană, conservarea patrimoniului și dezvoltarea turismului (Acțiunea 6.1), reprezentând peste 66% din bugetul total al P6.
127. Din perspectiva domeniilor de intervenție progresul este observabil la nivelul a două coduri de intervenție din cele 11 ale P6. Astfel:

- Din cele 8 coduri de intervenție ale Acțiunii 6.1, se înregistrează progrese semnificative la nivelul unui singur cod de intervenție, toate cele 28 de proiecte etapizate fiind contractate din codul 166 Protejarea, dezvoltarea și promovarea patrimoniului cultural și a serviciilor culturale, cod ce beneficiază de cea mai mare alocare la nivelul Acțiunii 6.1. La nivelul acestui cod se înregistrează o supracontractare de 118%.

- Din cele 3 coduri de intervenție ale Acțiunii 6.2, se înregistrează un progres, însă limitat, la nivelul unui singur cod de intervenție, proiectul etapizat fiind contract din codul 165 Protejarea, dezvoltarea și promovarea activelor turistice publice și a serviciilor turistice. La nivelul acestui cod se înregistrează un grad de contractare de 6.5%.
- Restul codurilor din P6 nu au înregistrat progrese, apelurile de proiecte fiind în pregătire.

128. **Interviurile** realizate au evidențiat faptul că implementarea programului a demarat cu o întârziere de un an, cauzată atât de întârzierile legislative, cât și de deficiențele în funcționarea platformei MySMIS. De asemenea, a fost subliniat faptul că ordonanța de simplificare (OUG nr. 23/2021) a fost adoptată relativ târziu, ceea ce a afectat lansarea apelurilor de proiecte. La nivelul P6 au fost lansate 6 apeluri, toate pentru proiecte etapizate.

Sumarul răspunsului:

129. Gradul de contractare indică o performanță bună la nivelul OS5.1, dar scăzută la nivelul OS5.2, performanța provenind din proiectele etapizate.

130. Performanța înregistrată la 31.12.2024 la nivelul celor 2 obiective specifice ale P6 arată că este nevoie de accelerarea lansării apelurilor de proiecte, dublată de reducerea perioadei de evaluare selecție și contractare.

ÎE3. Sunt țintele stabilite pentru Prioritatea 6 realiste? Sunt șanse ca acestea să fie atinse până la finalizarea programului în atingerea obiectivelor Priorității 6? Ce ipoteze de la baza acestora trebuie modificate și cum?

131. Această întrebare a urmărit să evalueze performanța P6 în raport cu obiectivele de etapă identificate în Cadrul de Performanță al programului. Aceasta implică o comparație între rezultatele obținute și țintele prestabilite, pentru a determina eficacitatea măsurilor implementate și succesul în atingerea obiectivelor. De asemenea, întrebarea investighează cauzele pentru care obiectivele nu au fost atinse sau, dimpotrivă, au fost depășite. S-au analizat ipotezele care au stat la baza estimării țintelor inițiale, identificând dacă acestea necesită ajustări pentru a reflecta mai precis condițiile actuale și pentru a îmbunătăți acuratețea planificării și implementării viitoare.

132. Pentru a răspunde acestei întrebări, s-a efectuat o analiză comparativă a datelor de performanță obținute până în prezent cu țintele inițiale stabilite în Cadrul de Performanță. Această analiză s-a realizat prin colectarea și evaluarea datelor cantitative privind realizările intervențiilor din cadrul P6, comparându-le cu țintele planificate pentru a evalua gradul de atingere a obiectivelor. Pe lângă analiza comparativă, s-au desfășurat interviuri cu responsabilii de implementare și alte părți interesate pentru a identifica cauzele variațiilor față de țintele prestabilite. Aceste interviuri au furnizat informații critice despre provocările întâmpinate și factorii care au influențat performanța, permițând o înțelegere aprofundată a contextului în care sunt implementate intervențiile. Factori precum alocarea bugetară, eficiența managementului de proiect, stabilitatea legislativă și eventualele crize economice sau de mediu pot influența semnificativ performanța P6. Este important să luăm în considerare și capacitatea instituțională de a implementa și coordona intervențiile, precum și disponibilitatea resurselor umane și tehnice necesare pentru atingerea obiectivelor.

133. Cadru de performanță pentru Programul Regional Sud-Est (PRSE) 2021-2027 stabilit în conformitate cu cerințele Regulamentului (UE) 2021/1060, care reglementează gestionarea fondurilor europene, include indicatori specifici de rezultat și de realizare, ținte intermediare și finale, precum și mecanisme de monitorizare și evaluare. Scopul cadrului de performanță este de a asigura implementarea eficientă și eficace a programului, în raport cu obiectivele naționale și europene.

134. Cadru de performanță al Priorității 6 indică, pentru realizările asumate de beneficiarii de finanțare prin contractele semnate, **progrese semnificative la nivelul OS5.1**, domeniu de intervenție - protejarea, dezvoltarea și promovarea patrimoniului cultural și a serviciilor culturale. La nivelul **OS5.2 progresul este mic** și vizează domeniul de intervenție - protejarea, dezvoltarea și promovarea activelor turistice publice și a serviciilor turistice. Restul domeniilor de intervenție din cadrul P6 OS5.1 și OS5.2 nu au înregistrat progrese, apelurile de proiecte fiind în pregătire. În prezent, realizările planificate provin din proiectele etapizate. În tabelul următor sunt prezentați indicatorii de realizare țintă, asumați și îndepliniți la nivelul P6.

Tabel 7. Indicatori de realizare țintă, asumați și îndepliniți

Cod indicator	Denumirea indicatorului	Obiectiv de etapă (2024)	Țintă (2029)	Valoare aferentă operațiunilor selectate 31/12/2024	Valoare aferentă operațiunilor finalizate 31/12/2024	Grad îndeplinire potențială față de obiectiv de etapă	Grad îndeplinire potențială țintă finală
---------------	-------------------------	--------------------------	--------------	---	--	---	--

RCO114	Spații deschise create sau reabilitate în zonele urbane	41764	167058	354260.16	0	848%	212%
RCO36	Infrastructuri verzi care beneficiază de sprijin pentru alte scopuri decât adaptarea la schimbările climatice	3	34	0	0	0%	0%
RCO74	Populația vizată de proiecte derulate în cadrul strategiilor de dezvoltare teritorială integrată	5316476	5700208	1579001	0	109%	233%
RCO75	Strategii de dezvoltare teritorială integrată care beneficiază de sprijin	46	46	26	0	423%	423%
RCO76	Proiecte integrate de dezvoltare teritorială	11	11	8	0	73%	73%
RCO77	Numărul siturilor culturale și turistice care beneficiază de sprijin	2	23	21	0	2100%	146%

135. Analiza **indicatorilor de realizare OS5.1** evidențiază o **performanță ridicată** și depășirea obiectivului (>200% grad de îndeplinire potențială) pentru indicatorul Spații deschise create sau reabilitate în zonele urbane (RCO114). În ceea ce privește obiectivul de etapă al indicatorului RCO114 gradul de îndeplinire potențială este de 848%, ceea ce indică o valoare mult peste așteptări. Alți indicatori cu o **performanță ridicată** și depășirea obiectivelor (>120% grad de îndeplinire potențială) sunt indicatorii Numărul siturilor culturale și turistice care beneficiază de sprijin (RCO77) și Strategii de dezvoltare teritorială integrată care beneficiază de sprijin (RCO75). În ceea ce privește obiectivul de etapă al indicatorului RCO77 gradul de îndeplinire potențială este de 2000%, ceea ce indică un interes foarte mare al beneficiarilor pentru proiecte ce vizează lucrări pentru situri culturale și turistice. În cazul indicatorului RCO75 gradul de îndeplinire potențială al obiectivului de etapă este de 127%, ceea ce indică depășirea a ceea ce s-a propus.

136. Indicatorul Proiecte integrate de dezvoltare teritorială (RCO76) înregistrează o **performanță bună**, gradul de îndeplinire potențială fiind de 73% atât pentru obiectivul de etapă cât și pentru ținta finală, indicând necesitatea accelerării implementării proiectelor în acest domeniu, precum și contractării de noi proiecte pentru a asigura atingerea țintei.

137. Se înregistrează o **performanță foarte slabă** (0% grad de îndeplinire potențială) la nivelul indicatorului Infrastructuri verzi care beneficiază de sprijin pentru alte scopuri decât adaptarea la schimbările climatice (RCO36). Nu s-au selectat operațiuni până la 31.12.2024, ceea ce înseamnă că obiectivul pentru 2024 nu este atins, iar atingerea țintei finale rămâne incertă.

138. Analiza **indicatorilor de realizare OS5.2** evidențiază o **performanță slabă** a indicatorilor RCO75 și RCO77. Pentru indicatorul Numărul siturilor culturale și turistice care beneficiază de sprijin (RCO77) deși indicatorul de etapă este atins în proporție de 100%, ținta finală înregistrează un grad de îndeplinire potențială de 13% și 30%, ceea ce arată perspective bune, însă arată necesitatea accelerării implementării proiectelor în aceste domenii, precum și contractării de noi proiecte pentru a asigura atingerea țintei. În ceea ce privește indicatorul Strategii de dezvoltare teritorială integrată care beneficiază de sprijin (RCO75), gradul de îndeplinire potențială pentru obiectivul de etapă și ținta finală este de 14%. Populația vizată de proiecte derulate în cadrul strategiilor de dezvoltare teritorială integrată (RCO74) - Nu s-au selectat operațiuni până la 31.12.2024, ceea ce înseamnă că obiectivul pentru 2024 nu este atins, iar atingerea țintei finale rămâne incertă.

Tabel 8. Situația realizărilor pe obiective specifice și indicatori

OS Indicator cod	Denumirea indicatorului	Obiectiv de etapă (2024)	Ținta pentru 2029	Operațiunile selectate 31/12/2024	Operațiune pusă în aplicare 31/12/2024	Grad îndeplinire potențială Obiectiv de etapă	Grad îndeplinire potențială țintă finală
OS5.1							
RCO114	Spații deschise create sau reabilitate în zonele urbane (metri pătrați)	41764	167058	354260.16	0	848%	212%
RCO36	Infrastructuri verzi care beneficiază de sprijin pentru alte scopuri decât adaptarea la schimbările climatice (hectare)	3	10	0	0	0%	0%
RCO74	Populația vizată de proiecte derulate în cadrul strategiilor de dezvoltare teritorială integrată (persoane)	1349000	1349000	583873	0	43%	43%

RCO75	Strategii de dezvoltare teritorială integrată care beneficiază de sprijin (contribuții la strategii)	11	11	14	0	127%	127%
RCO76	Proiecte integrate de dezvoltare teritorială (proiecte)	11	11	8	0	73%	73%
RCO77	Numărul siturilor culturale și turistice care beneficiază de sprijin (situri culturale și turistice)	1	15	20	0	2000%	133%
OS5.2							
RCO74	Populația vizată de proiecte derulate în cadrul strategiilor de dezvoltare teritorială integrată (persoane)	1255000	1255000	0	0	0%	0%
RCO75	Strategii de dezvoltare teritorială integrată care beneficiază de sprijin (contribuții la strategii)	7	7	1	0	14%	14%
RCO77	Numărul siturilor culturale și turistice care beneficiază de sprijin (situri culturale și turistice)	1	8	1	-	100%	13%

139. Rezultatele așteptate pot fi observate doar după finalizarea investițiilor. Riscul de nefinalizare a investițiilor datorită întârzierilor în lansarea apelurilor, în procesul de evaluare, selecție și contractare și ulterior în implementarea proiectelor reprezintă principalii factori ce pot determina nu numai o eficiență scăzută, dar și eficacitate limitată.

140. Proiectele etapizate se află în diverse stadii de implementare, unele fiind în stadii avansate, așa cum au evidențiat **studiile de caz**. În prezent, beneficiarii manifestă un optimism moderat, fără a identifica obstacole majore care ar putea compromite atingerea rezultatelor preconizate. Cu toate acestea, există anumite aspecte care necesită atenție, precum asigurarea în timp util a fondurilor necesare pentru cheltuielile neeligibile, aspect esențial pentru asigurarea continuității și succesului implementării proiectelor. În cazul proiectelor ce vizează restaurarea unor monumente istorice sunt necesare lucrări foarte complexe și implică specialiști de nișă. Începând de la procedurile de îndepărtare a elementelor deteriorate și până la înlocuirea lor și restaurarea estetică a părților afectate, reabilitarea și consolidarea clădirilor istorice presupune timp, experiență și efort financiar. Studiile specifice necesare și emiterea avizelor aferente de către instituțiile responsabile (de ex. Ministerul Culturii, Direcții Județene de Cultură etc) pot genera întârzieri semnificative în implementarea proiectelor. De exemplu, aproximativ 80% din suprafața orașului Isaccea se suprapune unor situri arheologice și pentru orice lucrare prevăzută în cadrul proiectului este nevoie de avize (și de studii specifice necesare) din partea Direcției Județene de Cultură. Durata mare necesară pentru obținerea acestor avize și imprevizibilitatea acestora, respectiv între 3 luni și 1 an, generează de fiecare dată întârzieri care au consecințe ulterioare în implementare.

141. **Studiile de caz** au evidențiat faptul că pentru proiectele de regenerare urbană, indicatorii nu sunt corelați întotdeauna cu obiectivele proiectului. Spre exemplificare:

- Indicatorii proiectului acoperă 2 din cele 4 obiective ale proiectului. Astfel, activitățile privind modernizarea canalului colector de apă pluvială și respectiv construirea și modernizarea a 3 străzi din această zonă nu sunt reflectate la nivelul indicatorilor. În schimb, indicatorii raportați derivă doar din activitățile de construire a centrului multi-funcțional și reabilitare a bibliotecii orașenești (UAT Orașul Isaccea, „Revitalizarea urbană a zonei Ceair din Orașul Isaccea”, cod SMIS 328405).
- Proiectul prevede modernizarea unui număr de 15 străzi și alei pietonale, piste de biciclete, treceri de pietoni prevăzute cu suprafețe tactilo-vizuale pentru persoane cu dizabilități, alei carosabile, parcări auto. Adicional, proiectul are și o componentă semnificativă de realizare a unor spații recreative la marginea orașului, pe malul râului Milcov, pe o suprafață de aproximativ 14.000 mp: spații verzi, loc de joacă pentru copii, căsuțe de camping, plajă artificială, terenuri de fotbal, planetariu. Pentru un astfel de proiect indicatorii de outpus și rezultat - Populația vizată de proiecte derulate în cadrul strategiilor de dezvoltare teritorială integrată (persoane) (RCO74), Populația care are acces la spații publice noi modernizate în zonele urbane (persoane) (8S17) și Spații deschise create sau reabilitate în zonele urbane (metri pătrați) (RCO114) sunt considerați de către beneficiar ca fiind vagi. În opinia beneficiarului, dacă proiectul va fi finalizat cu succes, datorită modului în care au fost definiți, acești indicatori vor fi realizați în mod automat (UAT Orașul Odobești, „Creșterea calității vieții populației în Orașul Odobești Jud. Vrancea”, cod SMIS 329874).

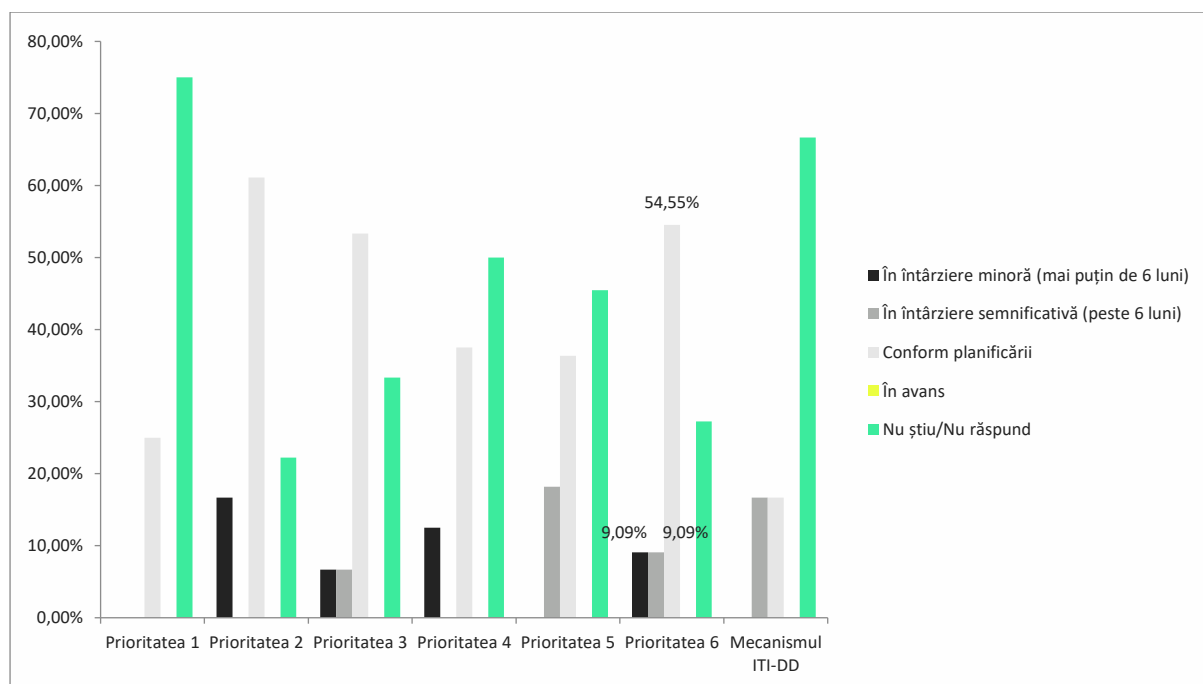

142. În ceea ce privește stabilirea țintelor efective pentru indicatorul de rezultat Număr de vizitatori ai siturilor culturale și turistice care beneficiază de sprijin (vizitatori/an) (RCR77), **studiile de caz** au arătat faptul că beneficiarii au aplicat anumite procente la numărul existent de vizitatori, pentru a răspunde cerinței specifice din Ghidul solicitantului. Spre exemplificare:

- Țintele indicatorilor au fost definite în baza datelor statistice disponibile cu privire la numărul de vizite înregistrate înainte de depunerea Cererii de finanțare inițiale. S-a considerat că după renovarea și dotarea clădirii muzeului, numărul de vizite va crește cu 5%. În momentul de față însă, ținând cont de succesul înregistrat în cazul proiectului similar de la Capidava, se așteaptă ca numărul de vizitatori să fie cu mult mai mare decât cel estimat (UAT Județul Constanța, „Reabilitarea Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța”, cod SMIS 331703).
- Țintele stabilite pentru indicatori au fost definite prin luarea în considerare a datelor obținute de la căpitănia portului Sulina privind numărul de turiști vizitatori ai orașului. Nu există însă o corelație directă între aceste date și numărul de vizite ale monumentului. Ținta efectivă a fost stabilită prin aplicarea procentului de 15% la numărul existent de vizitatori, pentru a răspunde cerinței specifice din Ghidul solicitantului (Parohia Sf. Nicolae, „Consolidarea, reabilitarea, restaurarea și promovarea Ansamblului Bisericii ortodoxe grecești „Sf. Nicolae”, Orașul Sulina, județul Tulcea, cod SMIS 328455).

143. În ceea ce privește stadiul actual de implementare al proiectelor, **sondajul** realizat în rândul beneficiarilor a relevat faptul că, deși există unele întârzieri în derularea proiectelor, acestea sunt considerate ne semnificative și nu se anticipează ca ele să pună în pericol atingerea indicatorilor. Astfel, 54.55% dintre respondenți au indicat că proiectele se desfășoară conform planificării, în timp ce 9.09% dintre aceștia au menționat o întârziere minoră (mai puțin de 6 luni). Totuși 9.09% dintre respondenți au indicat faptul că proiectele înregistrează o întârziere semnificativă (peste 6 luni). De asemenea, 27.27% dintre respondenți nu au furnizat un răspuns clar cu privire la acest aspect.

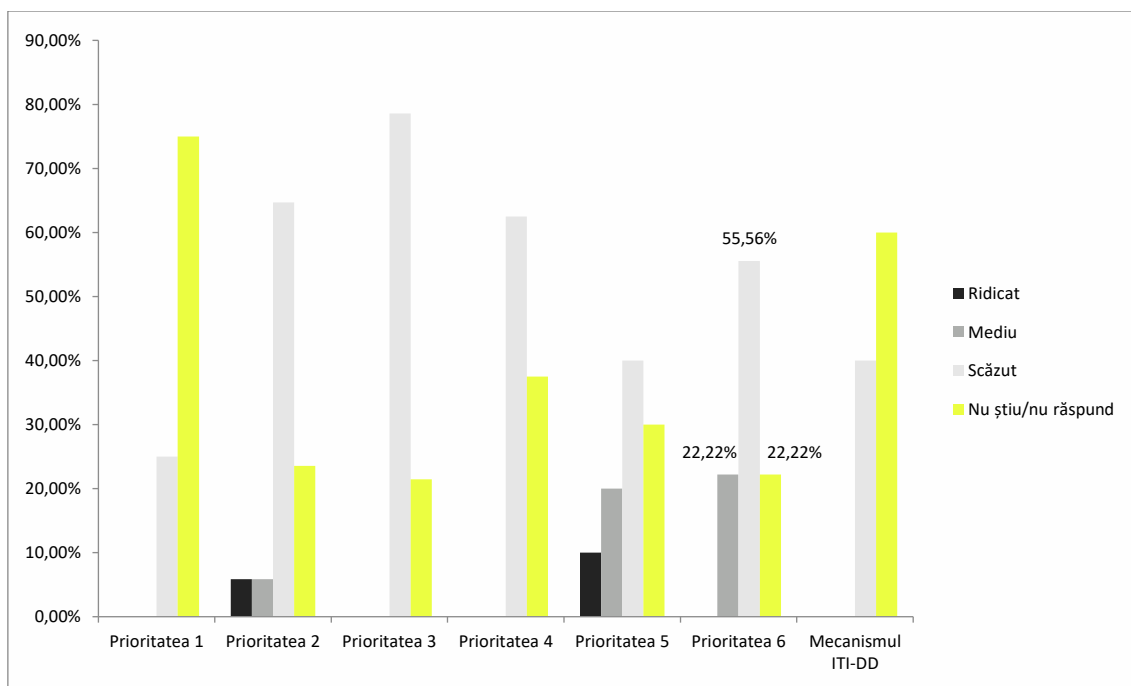
Figură 12. Stadiul actual al implementării contractelor de finanțare P6

Sursa: Sondaj beneficiari PRSE

144. Referitor la gradul de risc al neatingerii indicatorilor P6 cu resursele contractate, **sondajul** a arătat că acesta este perceput ca fiind scăzut. Astfel, 55.56% dintre respondenți au apreciat riscul ca fiind unul scăzut, în timp ce 22.22% ca fiind mediu. 22.22% nu au putut exprima o opinie clară în acest sens. De remarcat că respondenții P6 nu au indicat existența unor riscuri ridicate care să pună în pericol finalizarea proiectelor și atingerea țintelor stabilite.

Figură 13. Gradul de risc al neatingerii indicatorilor P6 cu resursele contractate

Sursa: Sondaj beneficiari PRSE

145. Rezultatele așteptate pot fi observate doar după finalizarea investițiilor. Riscul de nefinalizare a investițiilor datorită întârzierilor în lansarea apelurilor de evaluare, selecție și contractare și ulterior în implementarea proiectelor reprezintă principalii factori ce pot determina nu numai o eficiență scăzută, dar și o eficacitate limitată.

146. Construcția cadrului de performanță a considerat costurile asociate tipurilor de infrastructuri finanțate pe baza experienței anterioare și o rată estimată a inflației. Mediul economic și politic actual indică un risc de creștere a prețurilor peste nivelul estimat ceea ce va pune o presiune pe bugetele locale, în condițiile unei austerități bugetare deja anunțată.

Sumarul răspunsului:

147. Există domenii care înregistrează progres, pe baza proiectelor etapizate continuate din perioada 2014-2020, și vorbim despre realizări asumate prin contracte, deci potențiale cu un grad ridicat de probabilitate însă nu efective.

148. La nivelul OS5.1 se observă progrese în domeniul protejării, dezvoltarea și promovării patrimoniului cultural și a serviciilor culturale (28 de proiecte etapizate, din care 5 în zona ITI DD), fiind necesară accelerarea implementării. Progresul la nivelul OS5.2 este foarte scăzut, iar domeniul care arată un mic progres vizează protejarea, dezvoltarea și promovarea activelor turistice publice și a serviciilor turistice (un singur proiect etapizat implementat în zona ITI DD). Pentru atingerea obiectivelor, se impune menținerea ritmului actual sau accelerarea implementării. În unele cazuri, deși obiectivul de etapă este depășit, ținta finală rămâne departe, ceea ce sugerează că proiectele trebuie să continue fără încetiniri.

149. Lipsa progresului din alte domenii ale OS5.1, cum ar fi regenerarea fizică și securitatea spațiilor publice sau protejarea, dezvoltarea și promovarea activelor turistice publice și a serviciilor turistice sau din alte domenii ale OS5.2, cum ar fi protejarea, dezvoltarea și promovarea patrimoniului cultural și a serviciilor culturale arată nevoia accelerării lansării apelurilor de proiecte, dublată de reducerea perioadei de evaluare selecție și contractare.

150. La jumătatea perioadei de programare, dar semnificativ mai devreme de jumătatea perioadei de implementare, demarată cu un an întârziere, nu se pot evalua rezultatele raportate la țintele planificate. La nivelul P6 nu erau proiecte finalizate la 31.12.2024, acestea fiind în diverse etape ale implementării.

151. Perspectiva îndeplinirii țintelor cadrului de performanță este pozitivă și este susținută de interesul și cererea beneficiarilor pentru finanțare, peste bugetul alocat. Pe de altă parte însă există riscuri privind nefinalizarea proiectelor, dacă contractarea de proiecte noi continuă să întârzie, sau resursele financiare locale nu vor putea acoperi o eventuală creștere imprevizibilă a prețurilor.

ÎE5. Progresul realizat în ceea ce privește contractarea proiectelor în zona ITI DD este suficient astfel încât să se atingă obiectivele acestui mecanism?

152. Întrebarea de evaluare a vizat evaluarea progresului în contractarea proiectelor în zona ITI Delta Dunării (ITI DD) și dacă acesta este suficient pentru a asigura atingerea obiectivelor mecanismului ITI. Aceasta a implicat o analiză a numărului proiectelor contractate, precum și a ritmului de contractare în raport cu țintele stabilite. Scopul a fost de a determina dacă progresul actual este adecvat pentru a garanta succesul mecanismului ITI DD sau dacă sunt necesare ajustări și măsuri suplimentare pentru a accelera procesul și a asigura atingerea obiectivelor până la finalizarea programului.
153. Evaluarea a implicat o analiză cantitativă detaliată a datelor de monitorizare și raportare, colectate de la autoritățile responsabile cu implementarea programului. Au fost utilizate analize statistice pentru a măsura gradul de realizare a indicatorilor și progresul general al proiectelor contractate. Interviuurile cu responsabilii de program, reprezentanții ai autorităților din zona ITI DD și ateliere de lucru cu beneficiarii și consultanții în domeniu au adus elemente calitative cu privire la eficacitatea implementării P6 în zona ITI DD. Studiile de caz și sondajul au oferit detalii despre stadiul proiectelor, provocări și factori care au influențat implementarea acestora.
154. Prioritatea 6 vizează două obiective specifice OS5.1 și OS5.2, fiecare dintre acestea având asociată câte o acțiune cu mai multe domenii de intervenție. Analiza portofoliului de proiecte arată că la 31.12.2024, în zona ITI DD, erau contractate **6 de proiecte, toate etapizate** în valoare totală de 7 mil. EUR. În tabelul de mai jos este prezentat stadiul implementării pe fiecare obiectiv specific din perspectiva alocării per OS, proiecte contractate și valorile acestora.

Tabel 9. Situația proiectelor contractate în zona ITI DD - P6, 31.12.2024

OS	Acțiune	Beneficiar	Proiect – tip de intervenții
OS5.1	Acțiunea 6.1	UAT Orașul Isaccea	Revitalizarea urbană a zonei Ceair din Orașul Isaccea, județul Tulcea, cod SMIS 328405
OS5.1	Acțiunea 6.1	UAT Orașul Isaccea	Îmbunătățirea serviciilor educaționale, sociale și a serviciilor publice urbane, cod SMIS 329398
OS5.1	Acțiunea 6.1	Parohia Buna Vestire, Tulcea	Conservarea, protejarea și punerea în valoare a monumentului istoric Biserica Ortodoxă „Buna Vestire” din Tulcea, cod SMIS 328464
OS5.1	Acțiunea 6.1	Parohia Isaccea I - SF. Gheorghe	Lucrări de intervenție în vederea restaurării și conservării lăcașului de cult biserica ortodoxă „Sfântul Gheorghe”, orașul Isaccea, județul Tulcea, cod SMIS 328231
OS5.1	Acțiunea 6.1	Parohia Sf. Nicolae, Sulina	Consolidarea, reabilitarea, restaurarea și promovarea Ansamblului Bisericii ortodoxe grecești „Sf. Nicolae”, Orașul Sulina, județul Tulcea, cod SMIS 328455
OS5.2	Acțiunea 6.2	UAT Comuna Murghiol	„Creare infrastructură de agrement în zona turistică Murghiol”, Cod SMIS 328735 (etapizat)

Sursa datele: ADR SE

155. Analizând din perspectiva gradului de contractare pe obiective, proiectele ITI DD reprezintă 11% din total contractat la nivelul OS5.1 și 100% la nivelul OS5.2. Din perspectiva numărului de proiecte din total proiecte contractate pe obiective specifice rezultă că cele 5 proiecte OS5.1 reprezintă 18% și proiectul OS5.2 reprezintă 100%.

Tabel 10. Situația contractelor la 31.12.2024 pe OS, etapizate și ITI Delta Dunării

OS apel	% valoare contractată din total alocare	% valoare etapizate din total contractat	% nr. proiecte etapizate din total contractate	% ITI din total contractat	% nr. proiecte ITI din total contractate
OS 5.1	51%	100%	100%	11%	18%
OS 5.2	3%	100%	100%	100%	100%

Sursa: prelucrările autorilor pe baza datelor furnizate de AM PRSE

156. Cele 6 de proiecte etapizate au fost contractate din 3 apeluri, respectiv 5 de proiecte din 2 apeluri la nivelul OS5.1 și 1 proiect dintr-un singur apel la nivelul OS5.2. Din perspectiva gradului de contractare raportat la total alocare ITI DD - P6, analiza portofoliului de proiecte indică un grad de contractare de aprox. 32%, iar din perspectiva obiectivelor specifice gradul de contractare este de aprox. 54% din total alocare OS5.1 și 12% din total alocare OS5.2. Gradul de contractare la nivelul **OS5.1** indică o **performanță bună**, dar cu necesitatea accelerării contractării de noi proiecte. În ceea ce privește **OS5.2** gradul de contractare indică o **performanță scăzută** a programului, fiind sub așteptări. În acest sens, se impune accelerarea contractării de noi proiecte.

Tabel 11. Date privind progresul implementării programului la 31.12.2024

OS apel	Alocare ITI (mil EUR)	Nr. apeluri ITI	Nr contracte ITI	Valoare contracte ITI (mil EUR)	Cheltuieli declarate de beneficiari (mil Eur)	% contractat din alocare
OS 5.1	10.56	2	5	5.7	0.0	54%

OS 5.2	10.92	1	1	1.3	0.0	12%
Total	21.48	3	6	7	0	

Sursa: prelucrările autorilor pe baza datelor furnizate de AM PRSE

157. Zona Delta Dunării beneficiază de un potențial ecoturistic considerabil, acesta putând fi valorificat prin investiții semnificative.

158. ADI ITI Delta Dunării are un rol extrem de important în ceea ce privește zona ITI DD. **Interviul** cu reprezentanți ai **ADI ITI DD** a evidențiat schimbările pozitive din actuala perioadă de programare. De exemplu posibilitatea finanțării investițiilor în mediul rural este deosebit de importantă pentru dezvoltarea echilibrată a regiunii, având în vedere predominanța localităților rurale în zona ITI DD (majoritatea UAT-urilor din regiune sunt localități rurale). Un alt exemplu îl constituie posibilitatea finanțării investițiilor în zonele umede, inclusiv Delta Dunării, care nu au beneficiat anterior de sprijin. Aceste schimbări permit implementarea de proiecte concrete, în special pentru dezvoltarea infrastructurii ecoturistice, deși finanțarea este limitată față de nevoile ITI DD.

159. **Eforturile susține ale ADI ITI DD** de a educa comunitățile și de a instrui personalul administrativ pentru a putea gestiona mai eficient resursele disponibile și-au dovedit eficiența, interesul pentru investiții în zonă a crescut semnificativ. Pentru a asigura o utilizare cât mai eficientă a fondurilor disponibile, a fost implementat un **plan de acțiune bazat pe consultarea comunității**, pentru identificarea nevoilor reale ale locuitorilor. Propunerile de proiecte viabile sunt integrate într-o bază de date și corelate cu posibilele surse de finanțare.

160. Totuși capacitatea ADI de a sprijini UAT-urile în procesul de accesare și implementare a fondurilor europene este limitată. Deși echipa ADI are o experiență solidă în gestionarea fondurilor europene, **volumul mare de solicitări din partea UAT-urilor** face ca resursele de timp și expertiză să fie insuficiente.

161. Referitor la gradul de risc al neatingerii indicatorilor pentru proiectele ITI DD cu resursele contractate, **sondajul** a arătat că acesta este perceput ca fiind scăzut. Astfel, 40% dintre respondenți au apreciat riscul ca fiind unul scăzut, în timp ce 60% nu au putut exprima o opinie clară în acest sens. De remarcat că respondenții P6 ITI DD nu au indicat existența unor riscuri ridicate care să pună în pericol finalizarea proiectelor și atingerea țintelor stabilite.

Sumarul răspunsului:

162. Deși mecanismul ITI a demonstrat valoare adăugată, implementarea acestuia a fost marcată de întârzieri și probleme tehnice. Capacitatea administrativă a UAT-urilor din zona ITI DD este limitată, nevoia de sprijin fiind foarte ridicată atât la nivel de pregătire, cât și la nivel de implementare a proiectelor.

163. La nivelul ITI DD există domenii care înregistrează progres, pe baza proiectelor etapizate continuate din perioada 2014-2020, și vorbim despre realizări asumate prin contracte, deci potențiale cu un grad ridicat de probabilitate însă nu efective. Pentru atingerea obiectivelor, este necesară menținerea ritmului actual sau chiar accelerarea implementării, însoțită de o accelerare a lansării apelurilor de proiecte și de reducerea perioadei de evaluare, selecție și contractare. Având în vedere finanțarea limitată este necesară selectarea proiectelor pe baza impactului real pe termen lung.

164. La jumătatea perioadei de programare, dar semnificativ mai devreme de jumătatea perioadei de implementare, demarată cu un an întârziere, nu se pot evalua rezultatele raportate la țintele planificate. Numărul proiectelor finalizate la nivelul P6 – ITI DD este foarte mic, restul proiectelor fiind în diverse etape ale implementării.

165. Și în cazul ITI DD, perspectiva îndeplinirii țintelor cadrului de performanță este pozitivă și este susținută de interesul și cererea beneficiarilor pentru finanțare, peste bugetul alocat. Pe de altă parte însă există riscuri privind nefinalizarea proiectelor, dacă contractarea de proiecte noi continuă să întârzie, sau resursele financiare locale nu vor putea acoperi o eventuală creștere imprevizibilă a prețurilor.

4.3. Mecanisme de implementare

Detalierea întrebării de evaluare și aspecte urmărite:

ÎE4. Cât de eficace a fost structura instituțională/personalul organismelor de punere în aplicare? Ce mecanisme de implementare necesită îmbunătățire? În ansamblu și în ITI DD.

166. Această întrebare a vizat identificarea principalelor îmbunătățiri necesare pentru optimizarea implementării P6, inclusiv în zona ITI DD. Aceasta a implicat o analiză a provocărilor și dificultăților pe care beneficiarii le-au întâmpinat, fie ele de natură administrativă, financiară, tehnică sau legată de reglementări, care au afectat

eficiența și succesul implementării proiectelor. Scopul acestei întrebări este de a identifica și înțelege mai bine barierele care pot afecta atingerea obiectivelor P6 și de a oferi o bază pentru dezvoltarea de soluții eficiente care să sprijine beneficiarii în depășirea acestor obstacole, facilitând astfel o implementare mai eficientă și de succes a priorității P6.

167. Pentru a răspunde acestei întrebări, s-au realizat interviuri și studii de caz cu beneficiarii de finanțare, autorități locale. Interviurile au avut rolul de a identifica provocările întâmpinate în procesul de implementare și de a colecta sugestii privind modalitățile de depășire a acestor obstacole. De asemenea, au fost colectate opiniile ale beneficiarilor prin intermediul sondajului.

168. Pe lângă interviuri, s-a efectuat o analiză documentară a rapoartelor de implementare și a altor documente relevante pentru a corobora și valida informațiile obținute din interviuri. Analiza documentară a ajutat la identificarea problemelor recurente și la formularea de recomandări bazate pe dovezi solide. Interviurile au fost esențiale pentru a obține informații directe și detaliate de la beneficiari cu privire la dificultățile întâmpinate, iar analiza documentară a asigurat un cadru obiectiv pentru verificarea și completarea acestor informații. Factori precum complexitatea procedurilor administrative, accesibilitatea și disponibilitatea resurselor necesare, nivelul de colaborare între actorii implicați, capacitatea de gestionare a proiectelor la nivel local și schimbările legislative sunt esențiali în evaluarea obstacolelor întâmpinate de beneficiari. De asemenea, pot apărea bariere tehnice sau financiare care trebuie abordate pentru a asigura succesul implementării intervențiilor din cadrul P6.

169. Analiza documentară, interviurile cu beneficiarii de finanțare și reprezentanți ai autorităților și instituțiilor care gestionează P6, precum și atelierele cu experți în domeniu, au evidențiat dificultățile și barierele în implementare. Analiza a avut în vedere și particularitățile implementării programului în zona ITI DD. Interviurile cu autoritățile din zonă au adus elemente calitative relevante pentru realizarea unei evaluări robuste.

4.4.1. Procesul de implementare a programului – provocări și soluții

170. Analize realizate (interviuri, ateliere de lucru, studii de caz) au evidențiat o serie de factori care pot afecta implementarea P6 și atingerea țintelor propuse. De asemenea, au fost identificați și factori pozitivi, experiențele anterioare ale ADR SE și beneficiarilor fiind importante. Sintetizând toți acești factori, rezultă:

Provocări și bariere în implementarea programului:

- **Disponibilitatea finanțării:** Lansarea cu întârziere a apelurilor a avut mai multe cauze, dincolo de demararea întârziată a programului. Printre acestea se numără finalizarea tardivă a modulelor din SMIS, modificările legislative legate de simplificare, care au impus actualizări ale ghidurilor, necesitatea adaptării programului pentru a include proiectele etapizate, ceea ce a generat consultări suplimentare cu beneficiarii pentru a determina necesarul de finanțare, precum și definirea unor noi acțiuni în cadrul programului. În plus, alegerile locale, în special schimbarea primarilor în anumite localități, au contribuit la întârzieri în pregătirea proiectelor.
- **Capacitate administrativă insuficientă la nivelul beneficiarilor:** Lipsa personalului specializat în cadrul beneficiarilor generează dificultăți semnificative în pregătirea și gestionarea proiectelor. În acest context, autoritățile locale recurg la servicii de consultanță externe, însă selecția acestora pe baza exclusivă a criteriilor financiare poate duce la o calitate scăzută a documentațiilor tehnice și poate cauza întârzieri considerabile în procesul de implementare a proiectelor. Astfel, alegerea consultantului pe criterii economice, fără a acorda o atenție adecvată competenței și experienței acestuia, poate compromite succesul proiectului și eficiența utilizării fondurilor publice.
- **Resurse financiare limitate ale beneficiarilor** nu permit pregătirea din timp a documentațiilor tehnice, rămânând un timp foarte scurt pentru realizarea acestora, după momentul lansării apelurilor, cu consecințe asupra calității proiectelor; astfel atât în evaluare cât și în contractare și ulterior în implementare sunt necesare numeroase corecții care afectează fluxul previzionat al implementării și generează costuri suplimentare.
- **Beneficiarii se confruntă cu dificultăți în elaborarea și implementarea Rapoartelor DNSH („Do No Significant Harm”).** Respectarea acestor cerințe este obligatorie și esențială pentru a demonstra conformitatea proiectelor principiile sustenabilității. Introducerea principiului DNSH și a principiului imunității a generat o încărcare suplimentară, fiind necesare studii suplimentare în pregătirea documentației pentru etapizare. Beneficiarii au întâmpinat dificultăți în asimilarea cerințelor din ghidurile de finanțare cu privire la aplicarea principiului DNSH. Complexitatea studiilor și lipsa expertizei tehnice la nivelul beneficiarilor conduce la externalizarea serviciului și generează costuri suplimentare. Un alt aspect

este legat de colectarea datelor necesare realizării studiului - beneficiarii s-au confruntat cu dificultăți în colectarea și analizarea datelor necesare pentru a demonstra conformitatea proiectelor cu principiul DNSH, datele necesare au fost furnizate cu întârziere de către instituțiile responsabile (ex: Agenția pentru Protecția Mediului). De asemenea procesul de avizare și validare este greoi, mai ales când există suprapuneri cu alte cerințe de raportare (de ex. evaluări de mediu).

- **Durata excesivă de timp necesară pentru obținerea avizelor aferente tuturor fazelor**, inclusiv la finalizarea și recepția lucrărilor, dar și întreaga problematică asociată acestora (diverse tipuri de dificultăți pe care avizele le presupun). Studiile specifice necesare și emiterea avizelor aferente de către instituțiile responsabile (de ex. Ministerul Culturii, Direcții Județene de Cultură etc) pot genera întârzieri semnificative în implementarea proiectelor. De exemplu, aproximativ 80% din suprafața orașului Isaccea se suprapune unor situri arheologice și pentru orice lucrare prevăzută în cadrul proiectului este nevoie de avize din partea Direcției Județene de Cultură. Durata mare necesară pentru obținerea acestor avize, între 3 luni și 1 an, generează de întârzieri în implementare.

În cazul proiectului implementat de Parohia Sf. Nicolae, Sulina - ITI DD, durata mare necesară obținerii avizului specific de la Direcția Județeană de Cultură pentru execuția lucrărilor la un monument istoric (restaurarea clădirii „școlii de fete” din cadrul ansamblului parohial), a condus la întârzieri în realizarea Proiectului Tehnic.

- **Creșterea costurilor materialelor pentru contractele de lucrări și dificultăți majore în aplicarea procedurilor de actualizare a prețurilor.** În sprijinul beneficiarilor, Guvernul a adoptat OUG 15/2021, OUG 64/2022 și OUG 44/2023, care au introdus mecanisme pentru ajustarea prețurilor și actualizarea devizelor generale în cazul lucrărilor de construcție nefinalizate. Cu toate acestea, aplicarea acestor reglementări a fost caracterizată de complexitate și a necesitat un timp îndelungat, fiind consumatoare de resurse pentru atât pentru beneficiari și cât și pentru autoritățile implicate. În cazul proiectelor etapizate, întârzierile în procesul de contractare au avut ca efect costuri suplimentare pentru beneficiari, care au fost nevoite să sisteze lucrările sau să continue execuția acestora utilizând fonduri din bugetele locale sau proprii, cheltuieli care au fost ulterior considerate neeligibile.
- **Capacitate limitată a contractorilor, probleme neprevăzute în executarea lucrărilor.** Nevoia de etapizare a proiectelor a fost generată de probleme legate de executarea contractului de lucrări (probleme neprevăzute în executarea lucrărilor, capacitatea profesională limitată, lipsa seriozității antreprenorilor, insolvența firmelor etc).
 - În cadrul proiectului derulat de UAT Orașul Isaccea – „Revitalizarea urbană a zonei Ceair din Orașul Isaccea” (cod SMIS 328405), execuția lucrărilor a întâmpinat dificultăți. Deși contractul a fost semnat în 2023 și a fost emis ordinul de începere a lucrărilor, compania executantă a intrat în insolvență la aproximativ două luni de la demararea lucrărilor, înainte de a începe efectiv lucrările. Ca urmare, contractul a fost reziliat, iar beneficiarul, neavând posibilitatea de a relua procedura de achiziție în termenul necesar pentru finalizarea proiectului, a solicitat etapizarea acestuia și prelungirea finanțării prin PRSE 2021-2027. După semnarea unui nou contract de finanțare în septembrie 2024, beneficiarul a început procedurile pentru o nouă licitație, programată pentru luna februarie 2025
 - În cazul proiectului implementat de UAT Municipiul Brăila – „Reabilitarea Castelului de Apă din Grădina Publică, Brăila” (cod SMIS 328494), etapizarea a fost cauzată de nefinalizarea lucrărilor. În urma decopertărilor și demolărilor efectuate, au fost identificate o serie de probleme neprevăzute, care au necesitat un timp suplimentar din partea firmei de proiectare pentru analiza și elaborarea unor soluții de remediere, precum și pentru execuția lucrărilor. Această situație nu putea fi anticipată, întrucât la momentul întocmirii proiectului tehnic, aceste probleme nu erau vizibile. Ca urmare, a fost necesară prelungirea perioadei de execuție pentru lucrările suplimentare generate de dispozițiile tehnice de șantier emise.
 - Evoluțiile pieței forței de muncă, lipsa forței de muncă în domeniul construcțiilor și eliminarea facilităților fiscale de la 1 ianuarie 2025 au generat noi provocări pentru constructori. De asemenea, se înregistrează un deficit de specialiști tehnici în proiectare și consultanță.
- **Lipsa specialiștilor în domeniu (deficit de specialiști de nișă).** În cazul proiectelor ce vizează restaurarea unor monumente istorice și de patrimoniu sunt necesare lucrări foarte complexe și implică specialiști de nișă. Începând de la procedurile de îndepărtare a elementelor deteriorate și până la înlocuirea lor și restaurarea estetică a părților afectate, reabilitarea și consolidarea clădirilor istorice presupune timp, experiență și efort financiar.
- **Întârzieri datorate procedurilor de achiziții publice.** Durata extinsă a procedurilor de achiziție publică, determinată de contestațiile frecvente și de absența unor mecanisme clare și eficiente pentru soluționarea

acestora într-un termen rezonabil, generează întârzieri semnificative în implementarea contractelor de lucrări. În plus, selecția contractorilor pe baza criteriilor financiare, poate influența negativ calitatea lucrărilor executate, întrucât aceasta nu garantează întotdeauna alegerea celor mai competenți și calificați furnizori de servicii. Un alt factor semnificativ îl reprezintă discrepanțele dintre prețurile estimate și prețurile efective ale contractelor, cauzate de creșterea costurilor materialelor de construcție, eliminarea facilităților fiscale pentru lucrătorii din sectorul construcțiilor.

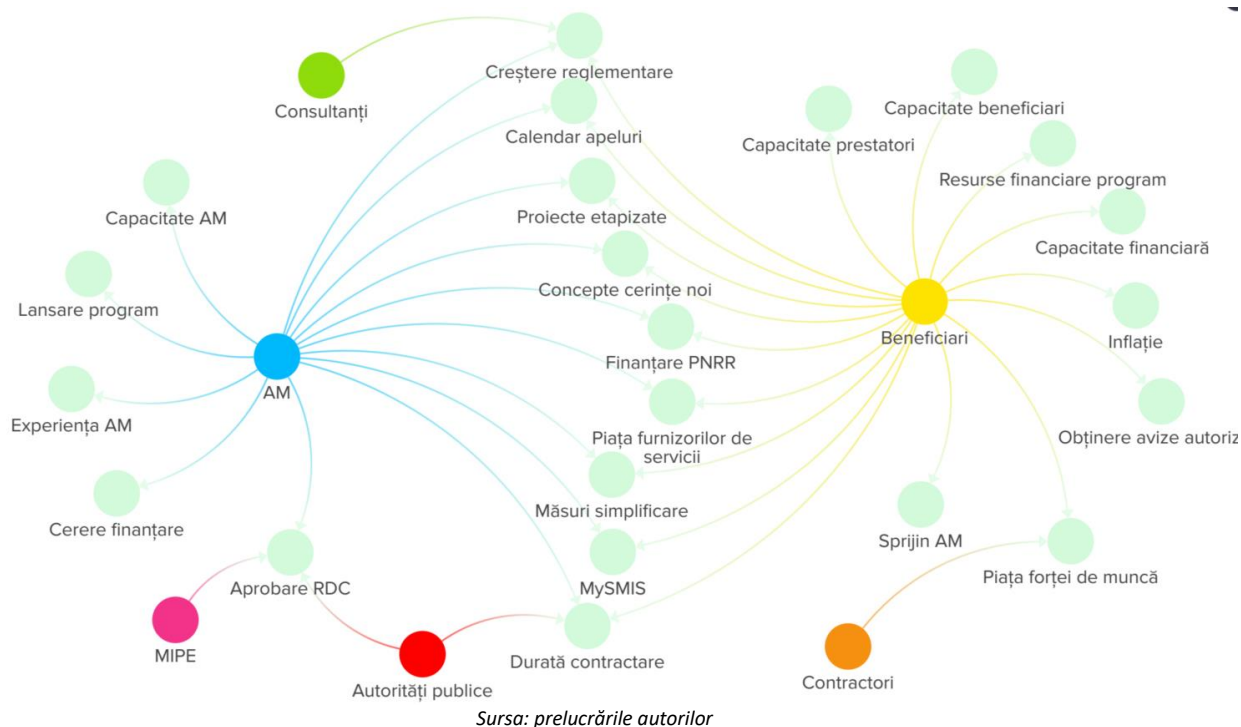
- **Platforma MySMIS2021.** Îmbunătățirea funcționalităților platformei față de MySMIS2014, prin automatizarea anumitor acțiuni în diversele etape din ciclul de viață al programului/proiectelor, au drept scop reducerea birocrăției pentru beneficiari, reducerea duratei proceselor de evaluare-selecție-contractare, precum și eficientizarea procesului de implementare și monitorizare a proiectelor de către AM. Comparativ cu versiunea anterioară, MySMIS2021 prezintă diferențe semnificative, ceea ce a generat un efort suplimentar pentru beneficiari, aceștia având nevoie de timp pentru a se adapta la funcționalitățile noii platforme. Aceste volume mari de documente arată perspectivele unui sistem ineficient. În cazul proiectelor etapizate, a fost necesară reîncărcarea documentelor în noua aplicație, ceea ce a necesitat un volum de muncă suplimentar din partea beneficiarilor. Noua platformă nu are integrată o funcționalitate care să permită transferul automat al datelor, dar care ar fi fost utilă în opinia beneficiarilor. De exemplu, pentru UAT Orașul Isaccea, această activitate a fost realizată de către consultant, întrucât echipa UAT nu era familiarizată cu noua platformă. Manualele de utilizare sunt utile, dar insuficiente pentru o înțelegere clară a tuturor proceselor, ceea ce face necesară organizarea unor sesiuni de instruire și schimburi de experiență între beneficiari, între beneficiari și autorități. Pentru beneficiari, noua platformă MySMIS continuă să fie o provocare.
- **Resurse financiare insuficiente pentru toate nevoile identificate și lipsa unor mecanisme facile de realocare a fondurilor.** Nevoia de finanțare pentru P6 a depășit alocarea disponibilă, ceea ce înseamnă că un număr semnificativ de proiecte nu va beneficia de finanțare. Finanțarea tuturor proiectelor de regenerare urbană, dezvoltarea turismului, conservarea patrimoniului cultural va accelera dezvoltarea socio-economică a regiunii și va contribui la creșterea calității vieții populației. În lipsa posibilității finanțării tuturor proiectelor, impactul intervențiilor posibile va fi limitat.

Factori pozitivi:

- Beneficiarii au apreciat că **noul rol al Agenției pentru Dezvoltare ca Autoritate de Management are un efect pozitiv** asupra procesului de implementare a proiectelor prin faptul că durata verificărilor în etapa de evaluare, selecție și contractare s-a scurtat nefiind necesară verificarea la nivel central. În ceea ce privește introducerea Ordonanței 23/2023 pentru a facilita procesul de selecție, contractare și monitorizare a proiectelor, reducând sarcinile administrative pentru beneficiari, opiniile sunt diverse.
- **Experiența anterioară a beneficiarilor:** Experiența anterioară a UAT-urilor în pregătirea și implementarea proiectelor din POR 2007-2013 și POR 2014-2020 este esențială pentru succesul acestora.
- **Mecanismul de prefinanțare.** Simplificarea mecanismului de prefinanțare, cu posibilitatea de a solicita până la 30% din valoarea proiectului este benefic pentru beneficiari. Procesarea rapidă a acestor cereri este extrem de benefică pentru bunul mers al proiectelor.
- **Creșterea gradului de maturitate al proiectelor și a interesului pentru finanțare.** Deși beneficiarii se confruntă cu multe dificultăți în pregătirea proiectelor, totuși se observă o creștere a gradului de maturitate al proiectelor. Interesul pentru finanțare în cadrul P6 se menține foarte ridicat, reflectând nevoile financiare considerabile din regiune și subliniind necesitatea continuării sprijinului financiar pentru regenerarea urbană, dezvoltarea infrastructurii turistice, protejarea și valorificarea patrimoniului natural și cultural din zonele urbane și non-urbane.
- **Îmbunătățirea procesului de monitorizare și raportare.** Implementarea unui Plan de Monitorizare, atașat fiecărui contract, va facilita urmărirea progresului în etapele de implementare și va identifica problemele ce pot genera deviații de la planul inițial. De asemenea, utilizarea funcționalităților MySMIS pentru raportarea periodică a indicatorilor va contribui semnificativ la îmbunătățirea transparenței procesului de implementare și va spori eficiența administrativă, asigurând o gestionare mai bună a resurselor și o monitorizare mai atentă a progresului proiectelor.

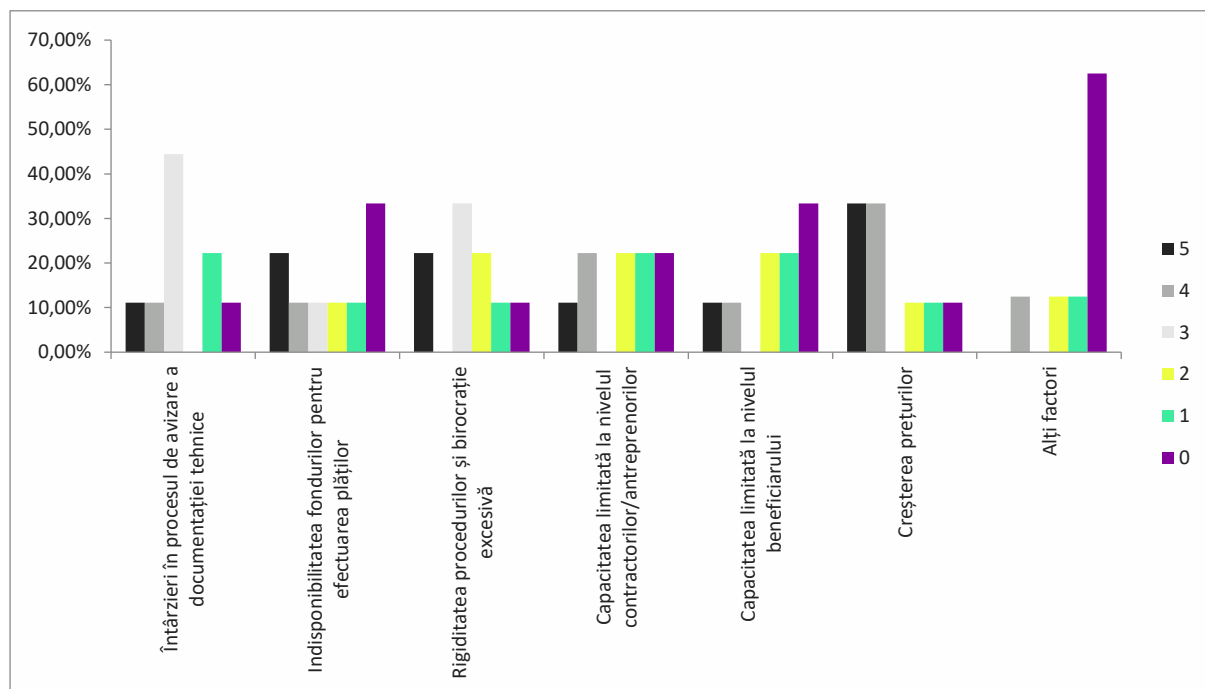
171. Figura de mai jos este o reprezentare grafică a principalilor factori care afectează implementarea programului.

Figură 14. Factori care afectează implementarea PRSE. Entități afectate sau care pot influența factorii

172.În cazul **factorilor de risc care afectează implementarea proiectelor**, respondenții AP6 la **sondaj** consideră întârzierile în procesul de avizare a documentației tehnice, precum și indisponibilitatea fondurilor pentru efectuarea plăților ca având în general un impact mediu spre ridicat asupra acestora (66.6% și respectiv 44.4%). Rigiditatea procedurilor și birocrație excesivă, respectiv capacitatea limitată la nivelul Beneficiarului sunt văzuți ca factori cu influență redusă spre medie, în vreme ce capacitatea limitată la nivelul contractorilor/ antreprenorilor și creșterea prețurilor (66.6% în cazul acestuia din urmă) sunt identificați ca factori cu impact mare la adresa implementării proiectelor.

Figură 15. Percepția beneficiarilor P6 în ceea ce privește măsura în care factorii influențează implementarea proiectelor

Sursa: Sondaj beneficiari PRSE (pe o scală de la 1 la 5, unde 1 e minim iar 5 maxim, 0 nu știu/nu răspund)

173. Adițional factorilor incluși în chestionar ca opțiuni de răspuns, respondenții la **sondaj** au indicat și alți factori care au impact asupra implementării proiectelor. Printre aceștia se numără:

- Factori de management și planificare:
 - Planificarea realistă și managementul eficient al proiectelor.
 - Bună gestionare a bugetului contractului de finanțare și a cash-flow-ului.
 - Disponibilitatea la timp a fondurilor pentru plata antreprenorilor corelată cu rapiditatea plății cererilor de rambursare.
 - Flexibilitatea termenelor impuse de finanțator pentru achiziții și termenele de răspuns pentru clarificări.
 - Derularea procedurilor de achiziții în termenul estimat.
 - Obținerea avizelor necesare investiției în termenul estimat.
- Factori administrativi și de resurse:
 - Capacitatea administrativă și expertiza echipei de implementare.
 - Existența resurselor proprii pentru acoperirea cheltuielilor neeligibile.
 - Capacitatea operațională și financiară a constructorilor de a realiza investițiile contractate.
 - Contractarea unei firme de consultanță cu experiență în implementarea acestui tip de proiecte.
- Factori de colaborare și comunicare:
 - Bună colaborare între beneficiar și furnizori/prestatori.
 - Colaborarea dintre beneficiari și Autoritatea de Management.
 - Comunicare și colaborare eficientă între părțile implicate.
- Factori legali și reglementări:
 - Incapacitatea OUG nr. 15/2021, OUG nr. 64/2022 de a acoperi diferențele de costuri în implementare.
 - Stabilitatea legislativă și administrativă.
- Factori de calitate și proces:
 - Calitatea documentației tehnice elaborate în cadrul proiectului.
 - Proceduri simplificate.

4.4.2. Mecanisme de implementare la nivelul ITI DD

174. Discuțiile cu reprezentanți ai autorităților din zona ITI DD au evidențiat o serie de aspecte specifice ITI DD:

- **Disponibilitatea finanțării:** Finanțarea pentru proiectele din ITI Delta Dunării a fost disponibilă mult mai târziu, respectiv cu aproape doi ani mai târziu decât majoritatea proiectelor finanțate prin POR 2014-2020, ceea ce a condus la reducerea perioadei disponibile pentru implementarea acestor proiecte și în final a generat nevoia etapizării proiectelor. Acest aspect se menține și în actuala perioadă de programare, implementarea PR SE fiind demarată cu întârziere de un an și ghidurile lansate cu întârziere, cu impact asupra derulării proiectelor.
- **Schimbări majore față de perioada anterioară de programare:** Introducerea posibilității de a direcționa finanțări și către investiții în mediul rural deschide noi perspective pentru ITI DD. Spre deosebire de perioada POR 2014-2020, care limita accesul la fonduri exclusiv pentru zonele urbane, în prezent această restricție a fost eliminată, contribuind astfel la promovarea unei dezvoltări teritoriale mai echilibrate. Această ajustare s-a dovedit deosebit de importantă, având în vedere că majoritatea unităților administrativ-teritoriale din regiune sunt localități rurale. În cadrul ITI DD, există patru orașe, dintre care trei sunt, din punct de vedere economic și administrativ, mai apropiate de statutul de comune.
- **Finanțarea investițiilor în zonele umede:** O altă schimbare semnificativă adusă de această nouă abordare este posibilitatea de a finanța investiții în zonele umede, care, anterior, erau excluse de la accesarea fondurilor. În perioada 2014-2020, infrastructura din Delta Dunării a fost, în mare măsură, neglijată, iar lipsa finanțării a dus la stagnarea dezvoltării regiunii. Modificările recente au corectat această problemă, permițând alocarea de fonduri pentru aceste zone esențiale atât pentru ecosistem, cât și pentru turism, care anterior nu beneficiau de sprijinul necesar.
- **Plan de acțiune bazat pe consultarea comunității pentru prioritizarea investițiilor:** Resursele financiare rămân limitate, ceea ce impune un proces de selecție a proiectelor extrem de riguros. Deși stabilirea priorităților nu ridică dificultăți majore, numărul restrâns de proiecte ce pot fi finanțate poate fi descurajant pentru beneficiari. Pentru a asigura utilizarea eficientă a fondurilor disponibile, a fost implementat un plan de acțiune bazat pe consultarea comunității, care permite identificarea nevoilor reale ale populației. Totuși, nu toate propunerile pot fi incluse în procesul de selecție, fiind eliminate din start cele care sunt fie prea

ambicioase și imposibil de realizat, fie nu se aliniaza cerințelor programului. Proiectele considerate viabile sunt integrate într-o bază de date și corelate cu sursele de finanțare disponibile, pentru a asigura o gestionare optimă a resurselor.

- **Lipsa capacității UAT-urilor de pregăti și implementa proiecte:** Deși interesul pentru accesarea fondurilor europene a crescut considerabil în ultimii ani, procesul rămâne unul dificil pentru multe UAT-uri.
- **Capacitatea ADI de a sprijini UAT-urile în procesul de accesare și implementare a fondurilor europene:** În prezent, echipa ADI este formată din aproximativ șase experți care trebuie să asiste 40 de UAT-uri, dintre care 35 au nevoie de sprijin constant. Deși echipa are o experiență solidă în gestionarea fondurilor europene, volumul mare de solicitări face ca resursele de timp și expertiză să fie insuficiente.

175. **Focus-grupul** a validat faptul că există o mai bună coordonare între actorii implicați, în special în cazul ITI Delta Dunării, unde există un efort mai mare pentru ca intervențiile să fie mai bine corelate cu nevoile populației. Totuși, capacitatea administrativă redusă a beneficiarilor, în special a comunelor mici, rămâne o provocare majoră, iar acest aspect necesită soluții specifice pentru a îmbunătăți absorbția fondurilor și implementarea proiectelor.

Sumarul răspunsului:

176. UAT-urile au făcut progrese semnificative în **consolidarea capacității lor de a accesa fonduri europene**, demonstrând un angajament constant în direcția dezvoltării locale. Experiența anterioară în POR 2007-2013 și POR 2014-2020 constituie o bază solidă pentru dezvoltarea de proiecte. În cadrul unor UAT-uri s-au consolidat echipe de specialiști în pregătirea și implementarea de proiecte, dimensiunea echipelor variind în funcție de dimensiunea UAT-urilor. Capacitatea administrativă a UAT-urilor din zona ITI DD este limitată, deoarece primăriile nu dispun de personal specializat pentru accesarea și implementarea proiectelor, ceea ce determină întâzieri semnificative. Rolul ADI este esențial pentru sprijinul beneficiarilor din zona ITI DD, capacitatea fiind însă limitată – șase experți trebuie să asiste 40 de UAT-uri, dintre care 35 au nevoie de sprijin constant.

177. Cu toate acestea, UAT-urile se confruntă în continuare cu multiple provocări care influențează capacitatea lor de a implementa cu succes proiectele finanțate. Printre barierele interne se numără volumul mare de finanțări nerambursabile atrase, care necesită gestionarea simultană de către un personal insuficient numeric, ceea ce conduce la supraîncărcarea echipelor cu sarcini diverse și complexe. În plus, limitările resurselor financiare interne creează dificultăți în pregătirea anticipată a cererilor de finanțare, ceea ce poate întârzia procesul de accesare a fondurilor și, implicit, implementarea proiectelor.

178. Pe lângă aceste aspecte interne, există și factori externi care îngreunează procesul de implementare. Procedurile de achiziție publică, adesea complicate și birocratizate, reprezintă o sursă majoră de întâzieri. De asemenea, ajustările de prețuri survenite pe parcursul derulării proiectelor pot genera dificultăți financiare suplimentare. Capacitatea limitată a contractorilor de a finaliza lucrările conform standardelor și termenelor asumate este un alt factor de risc semnificativ. Nu în ultimul rând, durata excesivă a obținerii avizelor necesare creează blocaje administrative care afectează progresul proiectelor.

5. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

5.1. Concluzii

179. PRSE prin P6 include acțiuni care sprijină Recomandările Specifice de Țară în ceea ce privește investițiile în zonele urbane mici și obiectivele sociale. Prioritatea 6, prin obiectivul RSO5.1, acțiunile și intervențiile finanțate, răspunde în mod direct unei recomandări a Semestrului European, aducând o contribuție semnificativă la nivel regional pentru dezvoltare integrată în zonele urbane prin regenerare urbană, conservarea patrimoniului și dezvoltarea turismului.

180. Analiza socio-economică indică faptul că, în ciuda progreselor realizate în regiunea Sud-Est, turismul și patrimoniul natural și cultural sunt încă insuficient dezvoltate și valorificate, ceea ce continuă să genereze nevoia de finanțare. Deși Delta Dunării beneficiază de un potențial turistic remarcabil, bazat pe ecoturism, tradiții locale și biodiversitatea unică, acesta rămâne subdezvoltat, iar nevoia de investiții este semnificativă. Beneficiarii susțin că nevoile regiunii în ceea ce privește regenerarea urbană, dezvoltarea infrastructurii turistice și protejarea și valorificarea patrimoniului natural și cultural, atât în zonele urbane, cât și în cele non-urbane, depășesc alocările financiare actuale.

181. Complementaritatea cu alte finanțări în alte domenii (de ex. infrastructura de transport) este importantă pentru creșterea atractivității și competitivității regiunii.
182. La nivelul P6 se înregistrează un progres potențial numai la nivelul OS5.1 domeniul protejării, dezvoltarea și promovării patrimoniului cultural și a serviciilor culturale și la nivelul OS5.2 domeniul protejării, dezvoltării și promovării activelor turistice publice și a serviciilor turistice, ceea ce impune menținerea ritmului actual sau accelerarea implementării pentru atingerea obiectivelor și țințelor asumate. Lipsa progresului din alte domenii ale OS5.1, cum ar fi regenerarea fizică și securitatea spațiilor publice sau protejarea, dezvoltarea și promovarea activelor turistice publice și a serviciilor turistice sau din alte domenii ale OS5.2, cum ar fi protejarea, dezvoltarea și promovarea patrimoniului cultural și a serviciilor culturale arată nevoia accelerării lansării apelurilor de proiecte la nivel regional și în cadrul ITI DD, dublată de derularea unui proces eficient de evaluare, selecție și contractare, precum și o implementare riguroasă a proiectelor. Analiza performanței indică provocări legate de alocarea bugetară, managementul proiectelor și capacitatea instituțională, subliniind nevoia de accelerare a implementării și de optimizare a resurselor. Riscul de nefinalizare a investițiilor rămâne moderat, fiind influențat de întârzierile în lansarea și implementarea proiectelor, iar presiunile economice actuale ar putea afecta bugetele locale.
183. Obstacolele în implementarea Priorității 6 includ durata lungă a proceselor de evaluare și contractare, lipsa resurselor financiare și expertizei la nivel local, dificultăți în elaborarea rapoartelor DNSH, întârzieri în obținerea avizelor, creșterea costurilor materialelor și capacitatea limitată a contractorilor. Platforma MySMIS a fost identificată ca un obstacol administrativ semnificativ, iar calitatea scăzută a prestațiilor contractorilor afectează implementarea. Cu toate acestea, beneficiarii apreciază rolul pozitiv al Agenției pentru Dezvoltare Regională ca Autoritate de Management, ceea ce sugerează că îmbunătățirea capacității administrative și simplificarea procedurilor sunt esențiale pentru succesul programului.
184. Prioritatea 6 a PRSE contribuie la obiectivele PNIEC prin investiții în protecția naturii și a biodiversității, patrimoniul natural și resursele naturale, infrastructura verde și cea albastră, însă până la 31.12.2024 nu au fost lansate apeluri de proiecte.

5.2. Recomandări

1. **Accelerarea lansării apelurilor de proiecte – Este esențială lansarea rapidă a noilor apeluri, în special pentru zona ITI Delta Dunării, cu termene clare și sprijin extins pentru beneficiari în pregătirea cererilor de finanțare.**

- Menținerea unui calendar clar și predictibil al apelurilor, cu respectarea termenelor anunțate, pentru a oferi beneficiarilor suficient timp pentru pregătirea cererilor de finanțare.
- Elaborarea ghidurilor clare pentru a evita publicarea de corrigendumuri pentru modificarea și completarea ulterioară a acestora.
- Oferirea de sprijin adecvat beneficiarilor în înțelegerea cerințelor și prevederilor ghidului solicitantului.

Responsabil: AM PRSE

Termen: respectarea calendarului de lansări

2. **Dezvoltarea unei strategii de prioritizare a proiectelor în regiune și arealul ITI Delta Dunării.**

Responsabil: AM PRSE / ADI ITI DD

Termen: respectarea calendarului de lansări

3. **Îmbunătățirea capacității administrative a Autorității de Management – Extinderea personalului (evaluatori, personal care elaborează ghidurile solicitantului, ofițeri de contractare ofițeri de monitorizare specializați), precum și optimizarea proceselor de evaluare, selecție, contractare, implementare sunt necesare pentru a evita întârzierile.**

Responsabil: AM PRSE

Termen: pe toată durata programului

4. **Optimizarea proceselor administrative – Simplificarea documentației solicitate, eliminarea redundanțelor în raportare și adaptarea mecanismelor de revizuire a bugetelor proiectelor pentru a reflecta creșterile de prețuri din piață.**

- Automatizarea proceselor prin dezvoltarea de noi funcționalități ale platformei MySMIS (de exemplu, interconectarea MySMIS cu diverse baze de date naționale, precum RECOM, REGAS, REVISAL, etc.), pentru a facilita verificarea automată a informațiilor, reducând astfel timpii de verificare în procesul de contractare a proiectelor.
- Simplificarea și reducerea timpilor necesari pentru aprobarea actelor adiționale de modificare a contractelor de finanțare, simplificarea fluxului de aprobare în MySMIS.
- Dezvoltarea unor mecanisme simple și ușor de aplicat pentru a compensa eventualele creșteri de prețuri din piață (OUG nr. 15/2021 și nr. 64/2022 au fost mult prea complexe).

Responsabili: MIPE (MySMIS) / AM PRSE

Termen: imediat / continuu, pe toată perioada

5. Creșterea sprijinului tehnic și administrativ oferit beneficiarilor prin ghiduri metodologice detaliate, sesiuni de instruire periodice și suport dedicat pentru depășirea dificultăților legate de platforma MySMIS și cerințele DNSH și PEDS.

- Automatizarea proceselor prin dezvoltarea unor noi funcționalități ale platformei MySMIS, de exemplu, posibilitatea de a încărca un document în mai multe secțiuni ale platformei prin simpla bifare a secțiunilor relevante (de ex. monitorizare - rapoarte de progres, financiar - cereri de rambursare, etc.).
- Promovarea adecvată a sesiunilor de instruire, organizarea periodică a acestora pentru a sprijini beneficiarii atât în pregătirea cererilor de finanțare, cât și în etapa de implementare a proiectelor.
- Organizarea de webinarii cu beneficiarii pentru a facilita schimbul de experiență în ceea ce privește dificultățile întâmpinate în implementare și soluțiile identificate, etc
- Sprijin pentru beneficiari în înțelegerea Metodologiei DNSH și aplicarea principiilor PEDS prin exemple practice și inovative.

Responsabili: MIPE (MySMIS) / AM PRSE

Termen: imediat / continuu, pe toată perioada

6. Asistență tehnică personalizată pentru beneficiarii cu capacitate administrativă redusă, în special orașele mici, pentru a evita blocajele și întârzierile.

Responsabil: AM PRSE

Termen: continuu, pe toată perioada

6. Anexe

6.1. Anexa I. Aspecte cheie ale programului Priorității 1 în cadrul PRSE

OP 5 O Europă mai apropiată de cetățeni prin promovarea dezvoltării durabile și integrate a tuturor tipurilor de teritorii și de inițiative locale	
P 6 O REGIUNE ATRACTIVĂ	
e (i) Promovarea dezvoltării integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, precum și a culturii, a patrimoniului natural, a turismului durabil și a securității în zonele urbane	Acțiunea 6.1 – Dezvoltare integrată în zonele urbane prin regenerare urbană, conservarea patrimoniului și dezvoltarea turismului
e (ii) Promovarea dezvoltării locale integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, precum și a culturii, a patrimoniului natural, a turismului durabil și a securității în alte zone decât cele urbane	Acțiunea 6.2 – Valorificarea potențialului turistic în zone non-urbane

Tabel 12 – Alocări FEDR

Obiectiv specific	OS	Alocare Regiunea SE (EUR) FEDR	din care ITI Delta Dunării (EUR) FEDR	% ITI DD in total OS
e (i) Promovarea dezvoltării integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, precum și a culturii, a patrimoniului natural, a turismului durabil și a securității în zonele urbane	OS5.1	100,444,912	10,560,578	10.5%
e (ii) Promovarea dezvoltării locale integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, precum și a culturii, a patrimoniului natural, a turismului durabil și a securității în alte zone decât cele urbane	OS5.2	50,044,912	10,923,474	21.8%

6.2. Anexa II. Analiza socio-economica a Regiunii Sud-Est

6.2.1. Analiza socio-economica a Regiunii Sud-Est

Această secțiune evidențiază aspectele specifice relevante pentru **contextul regional și intra-regional al Regiunii Sud-Est**. Analiza se concentrează pe aspecte relevante din perspectiva priorităților de investiții ale programului POR. S-au urmărit progresele la nivel regional în cazul unor domenii relevante precum resursele umane, dinamica economică, turismul, serviciile publice de educație și sănătate, infrastructura în vederea evidențierii unor tendințe distincte de cele prezentate la nivel național.

6.2.2. Dinamica populației

Regiunea Sud-Est are o populație totală de 2.345.172 de locuitori (2024)³, cu o densitate de 66 locuitori/km², reprezentând 12,32% din populația totală a țării și fiind a patra regiune ca mărime. Între 2012 și 2021, populația regiunii a scăzut constant, cu o diminuare mai pronunțată în mediul urban decât în mediul rural.

Tendința de scădere a populației a continuat și după anul 2021, dar cu un ritm mai puțin accelerat (de -0,5%), astfel încât populația înregistrată la 1 ian 2024 era de 2.345.172 persoane. La nivel de județ, în termeni relativi scăderile au variat între -0,2 % (județul Constanța) și -2,1 % (județul Braila). Se remarcă un județ care are o creștere a populației de 5%, respectiv județul Vrancea. Principalele cauze ale declinului demografic sunt reducerea natalității și migrația către zone mai dezvoltate economic, atât din țară, cât și din străinătate. Sporul natural al Regiunii Sud-Est a fost în continuare negativ, de -5,6 persoane/1000, cu o valoare minimă de -3 persoane/1000 în județul Constanța. Spre deosebire de perioada până în anul 2021, Sporul migratoriu are o tendință nouă după anul 2022, când se transformă din emigrație în imigrație netă. *Pe regiune a avut loc o creștere cu 11.961 persoane*, cea mai mare fiind în jud Constanța, 4.338 persoane. Pe fondul războiului din Ucraina, un număr semnificativ de refugiați își stabilesc reședința în județe de graniță precum Constanța sau Tulcea, dar și în alte județe, iar astfel declinul demografic este atenuat.

Durata medie a vieții este un indicator care oferă o imagine a nivelului de trai al regiunii. În anul 2021 aceasta a atins un vârf la nivelul Regiunii Sud-Est, de 75,42 de ani, iar în anul 2022 nivelul a scăzut în toate cele 6 județe. Ulterior, a crescut până la 74,85 ani, cu cea mai mare valoare în jud Vrancea.

6.2.3. Evoluții economice intra-regionale

Regiunea Sud-Est are o situație nefavorabilă pe piața muncii în perioada 2021-2024, reflectată de rate ridicate ale șomajului și câștiguri salariale sub media națională.

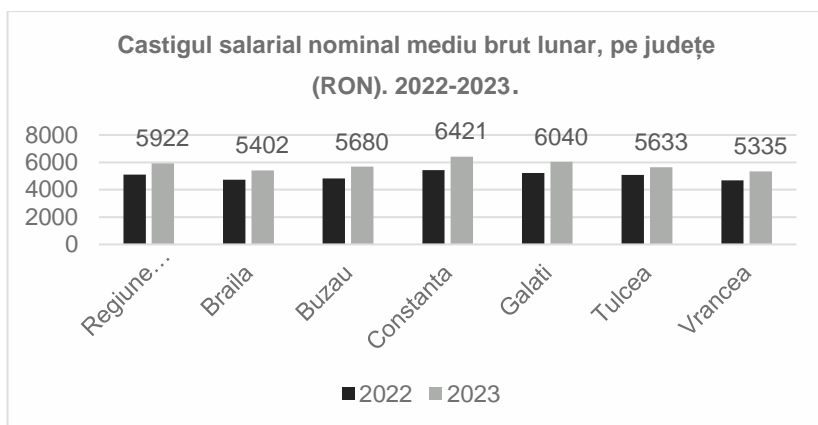
Rata șomajului în RSE este peste media pe media națională de 5,6%, fiind de peste 9% în anul 2023. De altfel, această valoare este cea mai ridicată din țară, fiind pe o tendință de creștere, contrar dinamicii la nivel național sau European. La nivel intra-regional, județele Galați și Buzău au cele mai ridicate rate ale șomajului, în timp de Constanța, un județ dinamic, centru universitar și economic, are cea mai redusă rată a șomajului, sub media națională, potrivit INS⁴. Această situație este completată de Ratele de activitate care în Regiunea Sud Est sunt sub media Europeană și sub media națională, evidențiind o subutilizare a resurselor de muncă la nivel regional. Cea mai ridicată rata de ocupare este în Constanța, iar cea mai redusă în Galați.

Câștigul salarial mediu brut este de 5.922 RON, sub media națională de 7042 RON. Creșterile succesive ale salariului minim brut pe țară garantat au antrenat creșteri ale salariului mediu la nivel de județe. Județele Constanța și Galați au câștiguri salariale de peste 6.000 RON, iar în Vrancea se înregistrează cel mai redus salariu brut (5335 RON), trendul fiind crescător.

³ INS, TEMPO, 2024

⁴ INS raportează la nivel de județ doar rata șomajului pentru șomerii înregistrați, sensibil mai redusă decât rata șomerilor BIM, raportată de EUROSTAT.

⁵ Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table> Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

Sursa: date INS, TEMPO online

6.2.4. Regiunea Sud-Est rămâne atractivă prin Turism

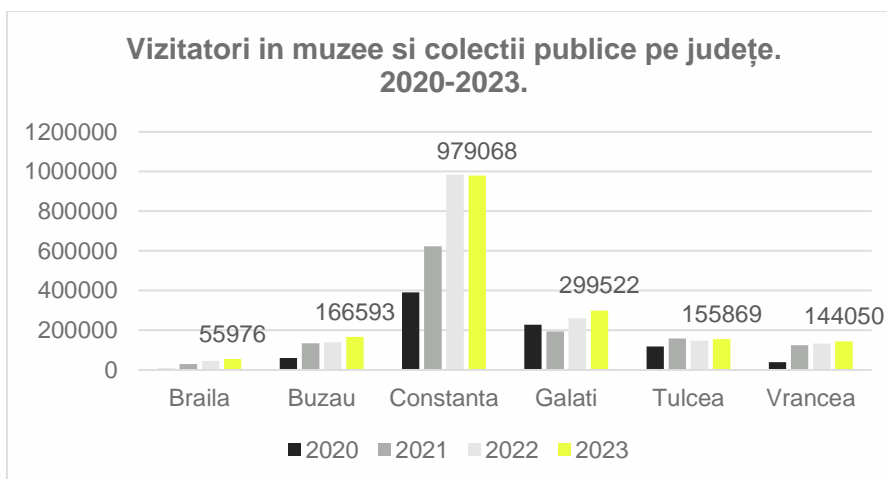
Turismul și implicit turismul cultural reprezintă factori care contribuie la creșterea atractivității Regiunii Sud-Est. Oferta regională în ceea ce privește **numărul de muzee și colecții publice** nu este foarte dezvoltată și a stagnat în ultimii ani. În Regiunea Sud-Est există 72 de muzee și colecții, valoare care a avut fluctuații minore după anul 2021. Acestea reprezintă 9,5% din numărul total de muzee din țară (778) și poziționează regiunea pe locul 6.

La nivel intra-regional, situația este relativ modestă, cele mai multe muzee fiind în Județul Constanța (19) și Vrancea (17). Județele Galați și Brăila au câte 11, Buzău 8 și Tulcea 4.

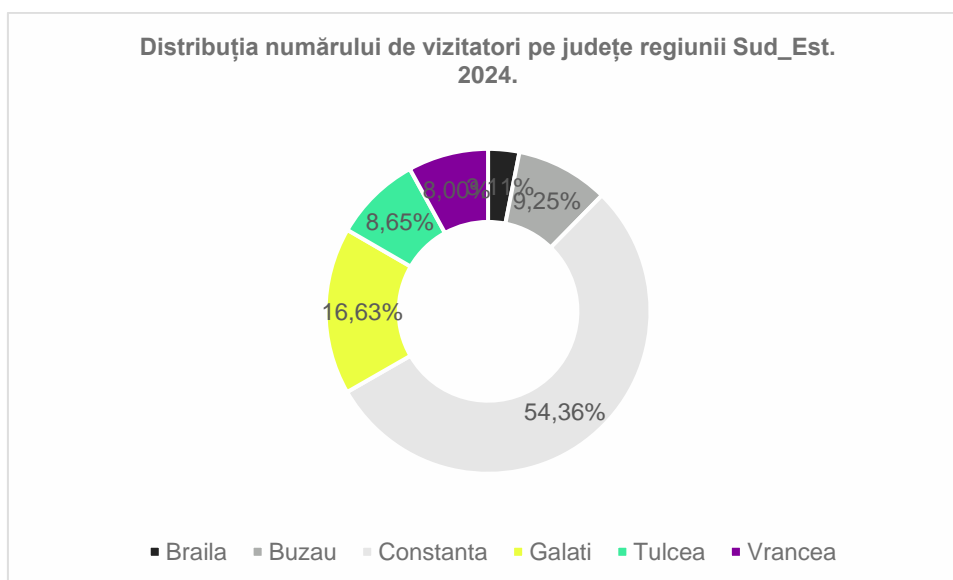
Numărul de vizitatori în muzee⁶ este o măsură adecvată a atractivității regiunii. Acesta a crescut în ultimii ani, iar județul Constanța reprezintă peste 50%. Dinamica este pozitivă în toate județele, dar în Constanța creșterea a fost cea mai accentuată. În condițiile unor investiții din programele operaționale, inclusiv prin mecanismul ITI, multe muzee au trecut prin procese de renovare și modernizare, creând spații mai atractive pentru vizitatori. Investițiile în infrastructură au sporit confortul vizitatorilor. Există un potențial real de a crește atractivitatea regiunii prin integrarea activităților culturale în ofertele turistice, prin mai buna promovare a acestora pe plan intern și extern.

Capacitatea turistică a crescut de asemenea, la nivelul regiunii cu 13%. Excepție face județul Vrancea, unde a scăzut cu 25%. În celelalte județe, aceasta a crescut cu valori între 6% (Galați) și 21% (Braila). În ultimii ani a crescut cererea în sectorul turistic, s-au dezvoltat strategii economice adoptate de investitori și autorități, iar accesul la finanțare a fost mai facil. Acest trend trebuie valorificat în continuare, ca un vehicul specific de creștere a atractivității și competitivității regiunii.

⁶ INS Tempo

Sursa: date INS, TEMPO online

Sursa: date INS, TEMPO online

6.2.5. Analiza arealului ITI Delta Dunării

În perioada de programare 2014-2020, România a folosit instrumentul **Investiții teritoriale integrate (ITI)** în Rezervația Biosferei Delta Dunării și zonele limitrofe ale acesteia (Regiunea Delta Dunării)⁷, cu orizont 2030. Acest un teritoriu unic este acoperit din punct de vedere administrativ de județele Tulcea (în cea mai mare parte) și respectiv Constanța, și reprezintă o parte a Regiunii Sud-Est cu caracteristici foarte specifice: populație rară și izolată, specializare și vulnerabilitate economică, acces limitat la servicii.

⁷ Teritoriul ITI Delta Dunării este alcătuit din 40 Unități Administrativ – Teritoriale (5 urbane și 33 rurale, din care 4 localități în județul Constanța) și 2 consilii județene, [Consiliul Județean Tulcea](#), [Consiliul Județean Constanța](#). Cele 5 orașe sunt din județul Tulcea, respectiv: Babadag, Isaccea, Măcin, Sulina, municipiul Tulcea.

Cele 33 comune sunt distribuite astfel: (i) în județul Tulcea: Baia, Beștepe, C.A. Rosetti, Ceamurlia de Jos, Ceatalchioi, Chilia Veche, Crișan, Frecăței, Greci, Grindu, I.C. Brătianu, Jijila, Jurilovca, Luncavița, Mihail Kogălniceanu, Mahmudia, Maliuc, Mihai Bravu, Murighiol, Niculițel, Nufăru, Pardina, Sarichioi, Sfântu Gheorghe, Slava Cercheză, Smârdan, Somova, Văcăreni, Valea Nucarilor; (ii) în județul Constanța: Corbu, Istria, Mihai Viteazu, Săcele (nu este membru ADI ITI DD).

ITI a fost singura Investiție Teritorială Integrată ce s-a implementat în România, iar alocarea inițială de 1,11 mld EURO a fost distribuită pe 5 Piloni, identificați în cadrul Strategiei ITIDD⁸. ITI a beneficiat de alocări din toate cele 8 programe operaționale, cu precădere POR (35% din alocări) și POIM (36% din alocări).

Datele disponibile arată că la momentul 31 decembrie 2021 erau semnate 1086 de proiecte din care 582 erau încheiate, iar 504 erau în implementare⁹. Principalele acțiuni au răspuns nevoilor asociate fiecărui Pilon și au vizat, spre exemplu, transportul public pentru mobilitate urbană, zonele și speciile protejate, serviciile de urgență, gestionarea inundațiilor, investițiile în prevenirea eroziunii costiere, asistența pentru șomeri și gestionarea deșeurilor. O concentrare foarte mare a finanțării este vizibilă în cazul Pilonului III (Conectivitate) pe proiecte de transport, în principal datorită proiectului de mare anvergură al podului de la Brăila, și o alocare semnificativă (aproape 40%) a Pilonului IV (Servicii publice) este pentru investiții în serviciile de urgență. La momentul acestui raport- 31.12.2024, s-au încheiat 129 proiecte.

Evaluările derulate demonstrează valoarea adăugată a mecanismului de finanțare, dar sunt evidențiate și anumite probleme precum întârzieri în implementare sau necesitatea focusării de performanță a investițiilor¹⁰. Podul de la Brăila, cea mai reprezentativă investiție ITI, a fost inaugurat pe 6 iulie 2023, și a întâmpinat multiple probleme tehnice și de construcție în primul său an de funcționare.¹¹ Folosirea acestei investiții se preconizează că va reduce timpul de călătorie cu aproximativ 50 de minute și că va fi folosit de aproximativ 11 400 de vehicule pe zi. Efectele așteptate ale acestei investiții sunt multiple, de la creșterea volumului transportului de pasageri și mărfuri, la o mai rapidă dezvoltare a regiunii și a turismului.

Teritoriul acoperit de ITI prezintă *câteva tendințe care sunt comune cu cele ale regiunii Sud-Est*. Astfel, populația a urmat tendința regiunii, de scădere, dar rata depopulării este semnificativ mai mare decât media pe țară. În localități precum Chilia Veche, Ceatalchioi sau C.A. Rosetti, rata de scădere este sub -6%. Spre deosebire de alte regiuni care au cunoscut o creștere a populației urbane sau peri-urbane, în teritoriul ITI scăderea populației se manifestă atât la nivel urban cât și rural.

Rata șomajului la nivel de localitate este aproximată de ponderea șomerilor în resursele de muncă¹².

Rata șomajului este peste media pe regiune, cu valori de peste 4% în Mahmudia, Baia și CA Rosetti. Datele INS arată o dinamică a șomajului similară celei la nivel regional. În cele mai multe localități acest indicator a crescut, cu câteva excepții: în Sfântu Gheorghe, Ceamurlia de Jos și în Smârdan s-au înregistrat scăderi vizibile, de peste 1 puncte procentuale.

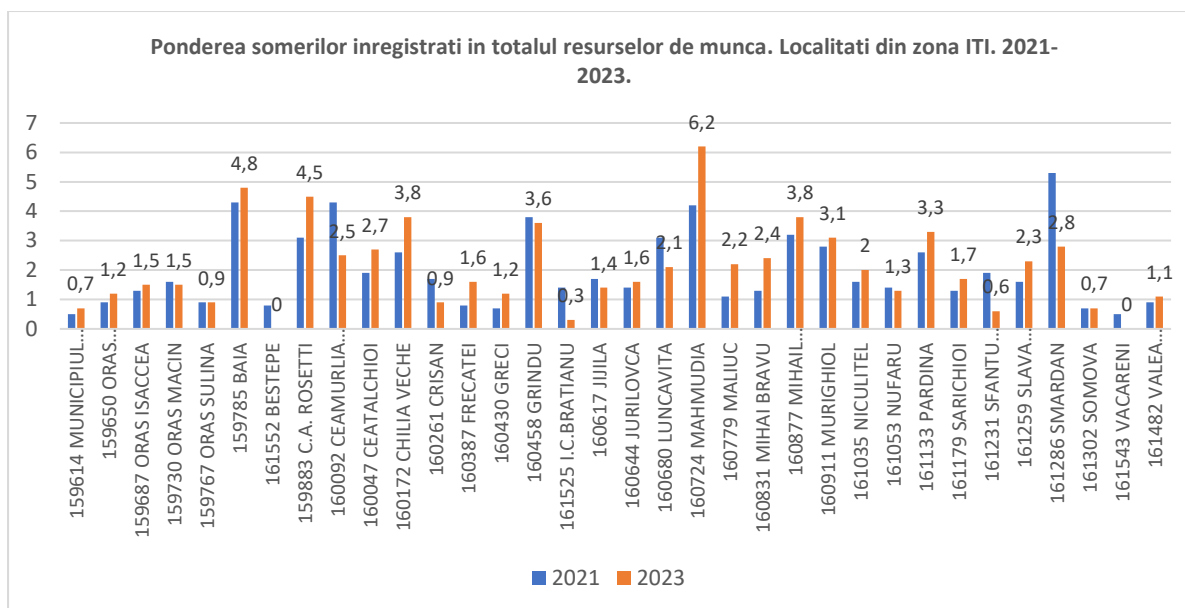
⁸ Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă a Deltei Dunării, accesibil la <https://assets.itideltadunarii.com/>

⁹ Comisia Europeană, Integrated Territorial Instrument of the Danube Delta – an assessment of its implementation, performance orientation and governance during 2016-2021 (2023), accesibil la: https://ec.europa.eu/regional_policy/

¹⁰ Idem, pag 91

¹¹ <https://economedia.ro/> <https://economedia.ro/podul-de-la-braila-un-an-de-provocari-si-probleme-tehnice-un-timeline-al-dificultatilor-intampinate-de-golden-gate-de-romania.html>

¹² Rata șomajului la nivel de localitate nu se poate calcula decât la 10 ani, cu ocazia recensămintelor de populație și locuințe. Nu se poate calcula pentru că nu există informații așa de detaliate la nivel de localitate în cadrul surselor administrative, însă, INS a dezvoltat un indicator proxy, respectiv ponderea șomerilor în totalul resurselor de muncă, chiar dacă nu corespunde pe deplin modului de calcul al ratei șomajului.

Sursa: date INS, TEMPO online

Infrastructura educațională sau de sănătate nu s-a îmbunătățit cantitativ. Numărul de unități școlare în anul 2023 este același ca și în anul 2021. Localitățile din mediul rural au câte o unitate școlară, iar cele din mediul urban au valori de 22 în Municipiul Tulcea, 3 în Babadag și Isaccea și 1 în Măcin. Din punct de vedere calitativ, infrastructura școlară și spitalicească s-a îmbunătățit, a crescut accesibilitatea, iar un număr de școli au fost reabilitate. De exemplu, prin ITI 20 de proiecte contractate au ca obiect reabilitarea școlilor¹³.

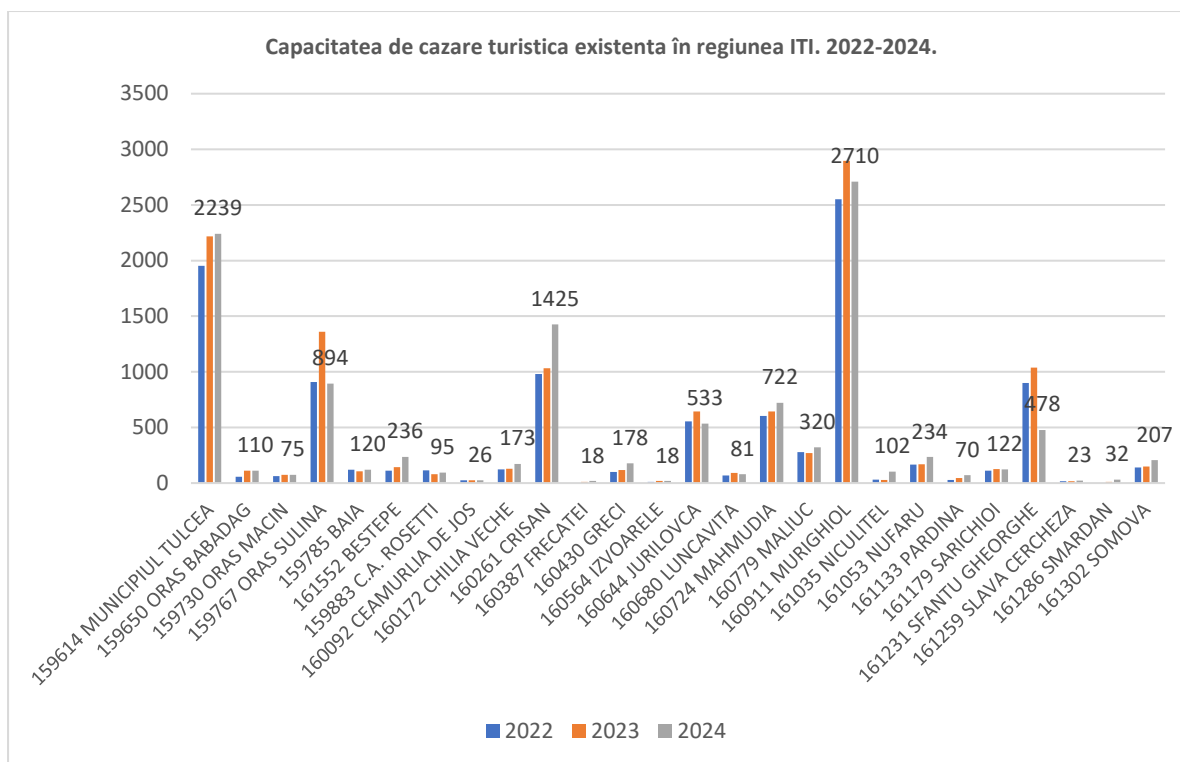
Din punct de vedere economic, teritoriul ITI are un potențial turistic deosebit, care trebuie valorificat sustenabil. Turismul în Delta Dunării a înregistrat o evoluție pozitivă în perioada 2021-2024, bazată pe creșterea interesului pentru natură, ecoturism și tradiții locale. Cu toate acestea, este esențial ca dezvoltarea turismului să fie realizată în mod sustenabil. Ca urmare a folosirii fondurilor Europene **Capacitatea de cazare**¹⁴ a crescut semnificativ în ansamblul regiunii ITI (cu 17%), dar mai ales în localități precum Babadag sau Bestepe.

Indicele de utilizare a capacității de cazare¹⁵ a fost afectat în anul 2021 de restricțiile de călătorie impuse de contextul pandemiei, iar în anul 2022 de războiul din Ucraina. Valorile sale sunt peste media pe țară, dar dinamica prezintă o evoluție fluctuantă între 2021 și 2024

¹³ Comisia Europeană, Integrated Territorial Instrument of the Danube Delta – an assessment of its implementation, performance orientation and governance during 2016-2021 (2023), accesibil la: https://ec.EURopa.eu/regional_policy/
https://ec.EURopa.eu/regional_policy/sources/studies/cross_border/KN-04-22-051-EN-N.pdf

¹⁴ INS, Tempo, 2024

¹⁵ INS, Tempo online, Indicele de utilizare netă a capacității de cazare turistică în funcțiune

Sursa: date INS, TEMPO online

6.2.6. Provocări și nevoi care susțin intervențiile din cadrul Priorității 6 O regiune atractivă

Analiza socio-economică confirmă problemele care au stat la baza planificării intervențiilor pentru o regiune atractivă sintetizată într-o combinație de probleme majore și provocări regionale.

1. Degradarea patrimoniului natural și cultural (Acțiunea 6.1):

- Regiunea Sud-Est se confruntă cu o stare precară a patrimoniului cultural și natural, multe situri fiind neprotejate sau insuficient valorificate. Lipsa infrastructurii de conservare și a investițiilor în modernizarea spațiilor publice reduce atractivitatea regiunii.
- Infrastructura verde și cea albastră sunt insuficient dezvoltate, afectând capacitatea regiunii de a atrage turiști și de a sprijini biodiversitatea.

2. Urbanizarea necontrolată și lipsa regenerării urbane:

- Dezvoltarea neuniformă a zonelor urbane a generat probleme de accesibilitate, spații publice degradate și o calitate scăzută a vieții în orașele mari din regiune, cum ar fi Constanța și Galați.
- Spațiile publice au nevoie de regenerare fizică pentru a deveni mai sigure și mai atractive.

3. Potrivirea insuficientă între strategii turistice și potențialul real (Acțiunea 6.2):

- Zonile non-urbane cu potențial turistic, cum ar fi Delta Dunării, nu sunt exploatate suficient din cauza lipsei unei infrastructuri adecvate și a strategiilor teritoriale coerente.
- Serviciile turistice și culturale din aceste zone sunt limitate, iar promovarea lor la nivel național și internațional este deficitară.

4. Disparități între zonele urbane și rurale:

- Zonile rurale din regiune sunt mult mai puțin dezvoltate în comparație cu orașele, ceea ce duce la decalaje în accesibilitatea serviciilor turistice și în dezvoltarea economică locală.

5. Capacitate administrativă redusă pentru gestionarea fondurilor:

- Autoritățile locale și regionale întâmpină dificultăți în gestionarea și implementarea proiectelor de finanțare, ceea ce duce la întâzieri în valorificarea potențialului turistic și în realizarea obiectivelor strategice.

Provocările care justifică finanțarea:

1. Protejarea patrimoniului natural și cultural:

- Investițiile sunt necesare pentru conservarea biodiversității și pentru reabilitarea patrimoniului cultural, astfel încât să fie atractive pentru turiști și să contribuie la dezvoltarea locală.

2. Regenerarea zonelor urbane:

- Modernizarea spațiilor publice și a infrastructurii turistice în zonele urbane va crește atractivitatea și va contribui la îmbunătățirea calității vieții pentru locuitorii din regiune.

3. Crearea unor strategii integrate pentru turism:

- Dezvoltarea inițiativelor de planificare teritorială și integrarea turismului în strategii mai largi de dezvoltare regională vor permite o valorificare sustenabilă a resurselor locale.

4. Dezvoltarea infrastructurii în zonele rurale:

- Valorificarea potențialului turistic din zonele rurale, precum Delta Dunării și alte situri naturale, necesită investiții în infrastructură, servicii turistice și promovare.

5. Creșterea capacității instituționale:

- Autoritățile locale și regionale trebuie sprijinite pentru a dezvolta capacitatea de implementare a proiectelor și de atragere a fondurilor europene, reducând astfel întârzierile și barierele administrative.

Tendențe și date recente:

- Delta Dunării și alte zone non-urbane au atras un număr crescut de turiști, dar capacitatea infrastructurii și calitatea serviciilor turistice rămân limitate.
- Investițiile recente în regenerarea urbană din orașele mari, cum ar fi modernizarea unor spații publice în Constanța, au avut un impact pozitiv, dar aceste exemple sunt izolate.
- Procentul infrastructurilor turistice modernizate este scăzut, iar investițiile în protecția naturii sunt în creștere, dar insuficiente pentru a acoperi întreaga regiune.

6.3. Anexa III. Contribuția la RST

Tabel 13-Contribuția Priorității 6 la RST

Nr crt	România	Prioritate a PRSE	OS corespondent	Valoare alocata (FEDR)(EUR)	Valoare contractata (FEDR) (EUR) ¹⁶	Exemple de actiuni
Investiții pentru redresare și dezvoltare						
1	<i>RST1 2023 Menținerea investițiilor publice finanțate la nivel național și asigurarea absorbției eficiente a granturilor MRR și a altor fonduri ale UE, în special pentru a promova tranziția verde și cea digitală.¹⁷</i>	Toate Prioritățile	Toate OS	1,238,760,838	503.756.893	Implementarea programului, cu precădere intervențiile privind tranziția verde și digitală (OS 1.2, 2.1, 2.8, 3.2)
2	<i>RST2 2024 Să accelereze în mod semnificativ punerea în aplicare a programelor politicii de coeziune și a Planului de redresare și reziliență, inclusiv a capitolului privind REPowerEU,</i>	Toate Prioritățile	Toate OS	1,238,760,838	503.756.893	Implementarea programului, cu precădere intervențiile de AT - Asistență tehnică (cod 182) 53 milioane EUR

¹⁶ Calculat în EUR din lei la curs 31.12.2024 1 EUR=4.9761 lei

¹⁷Contribuția la tranziția verde și digitală este analizată odată cu recomandările din anii anteriori

asigurând finalizarea reformelor și a investițiilor până în august 2026, prin:						
gubernanță eficientă și prin consolidarea capacității administrative. În contextul evaluării la jumătatea perioadei, să continue să se concentreze asupra priorităților convenite, luând măsuri pentru a răspunde mai bine nevoilor legate de locuințele sociale, serviciile sociale conexe și dezvoltarea zonelor urbane mai mici, luând în considerare, în același timp, oportunitățile oferite de inițiativa platformei „Tehnologii strategice pentru EUROPA” pentru a îmbunătăți competitivitatea.	P1, P2 P3 P6		549,056,199	67.225.709		<ul style="list-style-type: none"> - creșterea competitivității (OS 1.1, 1.2,1.3,1.4,) (308 mi EURO - Investiții în zone urbane mici și / sau vizând obiective sociale (OS 5.1. cod 079,093,127,165, 166, 168, 168) 100 milioane EUR - Gubernanța (OS170) 140 milioane EUR

6.4. Anexa IV. Contribuție PRSE la PEDS

Tabel 14-Contribuția Priorității 6 la obiectivele PEDS

Arie/ Pilon principal	Pilon / Principiu	Relevanță PRSE	OS Relevant Alocare FEDR specifică (milioane EUR)
Protecție și incluziune socială	PEDS 12-Protecție socială	Acțiuni PRSE cu contribuții directe prin relizările și rezultatele proiectelor	OS 5.1 2
Protecție și incluziune socială	PEDS 17- Incluziune pentru persoanele cu dizabilități	Contribuții indirecte prin integrarea principiului ca aspect orizontal în implementarea proiectelor sau în operarea infrastructurilor	OS 5.1 2
Protecție și incluziune socială	PEDS 19-locuințe și asistență pentru persoane fără adăpost	Acțiuni PRSE cu contribuții directe prin relizările și rezultatele proiectelor	OS 5.1 2
Protecție și incluziune socială	PEDS 20-Acces la servicii esențiale	Acțiuni PRSE cu contribuții directe prin relizările și rezultatele proiectelor	OS 5.1 2

6.5. Anexa V. Progresul în implementarea PRSE

Tabel 15 - Date privind progresul implementării programului la 31.12.2024

Obiectiv specific	Total alocări financiare în funcție de fond și contribuția națională (milioane EUR)	Costul eligibil total al operațiunilor selectate (în milioane EUR)	Contribuția din partea fondurilor la operațiunile selectate (în milioane EUR)	Totalul cheltuielilor eligibile declarate de beneficiari (milioane EUR)	Numărul de operațiuni selectate
OS5.1	118.17	60.41	51.28	0.00	28
OS5.2	58.88	1.53	1.30	0.00	1

Tabel 16-Distribuția finanțării contractelor pe județele regiunii

Judet	Număr proiecte	Finanțare nerambursabilă (lei)	FEDR (lei)	Finanțare nerambursabilă (milioane EURO)	FEDR (milioane EURO)
Acțiunea 6.1 Dezvoltare integrată (DUI) în zonele urbane prin regenerare urbană, conservarea patrimoniului și dezvoltarea turismului	28	294614930.5	255181893.1	59.22	51.3
Brăila	3	29090284.41	25231369.66	5.85	5.07
Tulcea	5	33090239.32	28349252.16	6.65	5.7
Buzău	2	14582526.54	12648109.77	2.93	2.54
Constanța	10	154956720.2	134401236.9	31.15	27.02
Galați	1	1277582.09	1108106.915	0.26	0.22
Vrancea	7	61617577.95	53443817.63	12.39	10.74
Acțiunea 6.2 Valorificarea potentialului turistic și conservarea patrimoniului în zone non-urbane	1	7470378.58	6479409.99	1.5	1.3
Tulcea	1	7470378.58	6479409.99	1.5	1.3

Tabel 17-Situația realizărilor pe Obiective Specifice și indicatori

OS Indicator cod	Denumirea indicatorului	Obiectiv de etapă (2024)	Ținta pentru 2029	Operațiunile selectate 31/12/2024	Operațiune pusă în aplicare 31/12/2024	Grad asumare fata de Obiectiv de etapă	Grad asumare fata de ținta finală
OS5.1							
RCO114	Spații deschise create sau reabilitate în zonele urbane	41764	167058	354260.16	0	848%	212%
RCO36	Infrastructuri verzi care beneficiază de sprijin pentru alte scopuri decât adaptarea la schimbările climatice	3	10	0	0	0%	0%
RCO74	Populația vizată de proiecte derulate în cadrul strategiilor de dezvoltare teritorială integrată	1349000	1349000	583873	0	43%	43%
RCO75	Strategii de dezvoltare teritorială integrată care beneficiază de sprijin	11	11	14	0	127%	127%
RCO76	Proiecte integrate de dezvoltare teritorială	11	11	8	0	73%	73%
RCO77	Numărul siturilor culturale și turistice care beneficiază de sprijin	1	15	20	0	2000%	133%
OS5.2							

RCO74	Populația vizată de proiecte derulate în cadrul strategiilor de dezvoltare teritorială integrată	1255000	1255000	0	0	0%	0%
RCO75	Strategii de dezvoltare teritorială integrată care beneficiază de sprijin	7	7	1	0	14%	14%
RCO77	Numărul siturilor culturale și turistice care beneficiază de sprijin	1	8	1	-	100%	13%
8S18	Personal finanțat de FEDR	140	140	157	139	112%	112%
8S19	Studii, analize, rapoarte, strategii elaborate	3	10	3	2	100%	30%